

BANKA

SLOVENIJE

POROČILO

O NADZORU BANČNEGA POSLOVANJA

V LETU 1999 IN

PRVI POLOVICI LETA 2000

JULIJ 2000

Leto 4

Izdaja:

BANKA SLOVENIJE

Slovenska 35,
1505 Ljubljana
tel.: 061 17 19 000
fax.: 061 215 516
Telex: 31214 BS LJB SI
Internet E-mail: banka.slovenije@bsi.si
WWW: <http://www.bsi.si/>

Uredniški odbor:

Nadzor bančnega poslovanja

Ljubljana, Julij 2000

Na podlagi tretjega odstavka 54. člena Zakona o Banki Slovenije (Uradni list RS, št. 1/91 – I) in 2. člena Odloka o načinu izvajanja nadzora Državnega zbora Republike Slovenije nad poslovanjem Banke Slovenije (Uradni list RS, št. 7/99), poročamo Državnemu zboru Republike Slovenije o kontroli poslovanja bank in hranilnic v letu 1998 in v prvi polovici leta 1999.

Zaradi zaščite splošne stabilnosti bančnega sistema in z namenom spodbujanja transparentnosti poslovanja bank in hranilnic, storitev, ki jih le-te opravljajo in načel, ki jim sledijo, poročilo objavljamo in ga namenjamo tudi širši javnosti.

POSLANSTVO

Z učinkovitim bančnim nadzorom Nadzor bančnega poslovanja pospešuje varno in skrbno poslovanje bank.

CILJ

Najpomembnejši cilj oddelka Nadzora bančnega poslovanja je zaščita vlagateljev v bančnem sistemu in zagotovitev stabilnosti v sistemu finančnega posredništva. Ta cilj mora služiti kot vodilo vsem aktivnostim oddelka, iz njega pa izhajajo posamezni delni cilji tako oddelka kot posameznih organizacijskih enot.

TEMELJNA IZHODIŠČA

Prizadevamo si za čimbolj pošteno in korektno poslovanje bank in hranilnic. Tržno gospodarstvo predpostavlja, da banke vodijo strokovnjaki, ki jih izberejo lastniki in na način, kot lastniki zahtevajo. Nadzor bančnega poslovanja se ne more odločati namesto lastnikov in ne sme posegati v odgovorno poslovanje uprav bank. S predpisi, priporočili, predlogi in zahtevami pa lahko prispevamo k izboljšanju bančne ponudbe, povečanju konkurenčnosti in širitvi etičnih načel poslovanja na vseh ravneh odločanja. To želimo storiti z redno in odprto komunikacijo z bankami in hranilnicami, kjer v smislu preventivnega delovanja sprožamo tudi ustrezne korektivne akcije pri bankah in hranilnicah.

VLOGA UPRAV IN NOTRANJIH REVIZORJEV

Bančne uprave so v prvi vrsti odgovorne lastnikom, nič manj pa tudi ne regulatorjem, ki skušajo zagotoviti varno in učinkovito poslovanje bank in hranilnic ter ustrezen nadzor nad njimi, kar vse šteje med temeljne sestavine urejenega gospodarskega okolja. Glede zagotavljanja odgovornosti vodstva bank za varnost poslovanja, je njihova dolžnost uvesti jasno opredeljeno ureditev ravnanja z vsemi oblikami bančnih tveganj, proti katerim se banka postavlja s sistemom notranjih kontrol. Glede nadzora tako lastnikov kot regulatorjev je potrebno zahtevati od bančnih uprav pisno opredeljena pravila in mehanizme, ki jih v ta namen uporabljajo. Kar zadeva poslovno uspešnost, pa morajo imeti bančne uprave dolgoročno poslovno strategijo, ki mora biti operacionalizirana v poslovnih politikah za vsako področje bančnega poslovanja. Na to se običajno navezuje tudi zahteva po razviti notranjerevizijski službi, ki naj ustreznost in primernost omenjene ureditve sproti nadzira ter v svojih izsledkih in priporočilih sproti obvešča bančno upravo. Bistveno pri tem je, da se poslovodstvo zaveda pomena, vloge in pristojnosti notranjerevizijske službe ter upošteva njene ugotovitve in priporočila, saj se ravno na podlagi tega, presoja učinkovitost delovanja notranjerevizijske službe.

VSEBINA

UVOD	7
I. RAZVOJ BANČNEGA NADZORA	11
1. NADZOR FINANČNIH INSTITUCIJ V SLOVENIJI	11
2. IZPOLNJEVANJE TEMELJNIH NAČEL ZA UČINKOVIT BANČNI NADZOR	13
3. LASTNIŠKA STRUKTURA BANČNEGA SEKTORJA IN ZAČETKI PRIVATIZACIJE	17
4. ORGANIZACIJA IN NALOGE ODDELKA NADZORA BANČNEGA POSLOVANJA	18
5. IZDAJANJE DOVOLJENJ	19
6. BANČNE SKUPINE	22
7. POROČANJE	24
8. KONTROLA BANK IN HRANILNIC	24
9. OCENJEVANJE SISTEMA NOTRANJNH KONTROL IN NOTRANJEREVIZIJSKE SLUŽBE	26
10. SODELOVANJE Z NADZORNIMI INSTITUCIJAMI	28
10.1. Sodelovanje z domačimi nadzornimi institucijami	28
10.2. Mednarodno sodelovanje	29
11. SODELOVANJE Z REVIZORJI	30
II. REZULTATI POSLOVANJA BANK IN HRANILNIC V LETU 1999 IN PRVI POLOVICI LETA 2000	31
1. STRUKTURA BANČNEGA SEKTORJA	31
2. POSLOVANJE BANK IN HRANILNIC	32
2.1. Poslovanje bank	32
2.1.1. <i>Poslovanje bank v letu 1999</i>	32
2.1.2. <i>Poslovanje bank v prvi polovici 2000</i>	39

2.2.	Poslovanje hranilnic	42
2.2.1.	<i>Poslovanje hranilnic v letu 1999</i>	42
2.2.2.	<i>Poslovanje hranilnic v prvi polovici 2000</i>	43
3.	KREDITNO TVEGANJE	44
4.	DEŽELNO TVEGANJE	47
5.	POSLOVNO TVEGANJE	48
6.	LIKVIDNOSTNO TVEGANJE	49
6.1.	Izpolnjevanje obvezne rezerve in deviznega minimuma	49
6.2.	Kratkoročno načrtovanje tokov tolarske likvidnosti in izpolnjevanje razredov ročnosti	49
6.3.	Sekundarna likvidnost	50
6.4.	Koncentracija deponentov	51
7.	SOLVENTNOSTNO TVEGANJE	52
8.	TEČAJNO TVEGANJE	54
8.1.	Izpostavljenost tečajnemu tveganju bank	54
8.2.	Izpostavljenost tečajnemu tveganju hranilnic	55
9.	TVEGANJA, KI JIH PRINAŠA OKOLJE AVTOMATIZIRANIH INFORMACIJSKIH SISTEMOV	56
9.1.	Modeli obvladovanja tveganj - sistemi upravljanja, sistemi internih kontrol	56
III.	RAZVOJ NA ZAKONODAJNEM PODROČJU IN REFORMA PLAČILNIH SISTEMOV	59
1.1.	PREHODNO OBDOBJE ZA HRANILNO KREDITNE SLUŽBE	59
1.2.	SISTEM ZAJAMČENIH VLOG	60
2.	SKLADNOST Z EVROPSKIM PRAVNIM REDOM V BANČNIŠTVU IN PODZAKONSKI AKTI S PODROČJA NADZORA KREDITNIH INSTITUCIJ	62
3.	REFORMA PLAČILNIH SISTEMOV IN GOTOVINSKEGA POSLOVANJA	66
3.1.	Plačilni sistemi	66
3.2.	Gotovinsko poslovanje	67
IV	DODATKI	69

UVOD

Spoštovani,

Za nami je še eno leto uspešnega poslovanja bančnega sistema, ki se nadaljuje tudi v prvi polovici leta 2000. Prav leto 1999 je na finančnem področju prinašalo dokaj veliko negotovosti, tako da so ga nekateri upravičeno poimenovali kar za prelomno leto finančnega področja. Poleg uveljavitve Pridružitvenega sporazuma z Evropsko unijo v februarju 1999, ki je bil nedvomno mejnik v odpiranju tako finančnega kot tudi bančnega sistema, so leto 1999 na bančnem področju zaznamovali še nov zakon o bančništvu, prenehanje medbančnega sporazuma o višini pasivnih obrestnih mer, uvedba davka na dodano vrednost, nova devizna zakonodaja, prehod v leto 2000 in računalniški hrošč, negotove gospodarske razmere v svetu v prvi polovici leta ter vojna v neposredni bližini. Vsi ti dejavniki so vnašali negotovost v delovanje bančnega sistema. Poleg institucionalnih sprememb je v prvem polletju 1999 prišlo tudi do sprememb v načinu izdajanja primarnega denarja. Poglavitni vir povečevanja primarnega denarja so postale tolarske transakcije, za razliko od prejšnjih let, ko so v tej vlogi nastopale devizne transakcije med Banko Slovenije in bankami. Omenjena sprememba v načinu izdajanja primarnega denarja je vplivala na nekoliko poslabšano likvidnost bančnega sistema v prvih mesecih leta 1999, vendar so vse banke uspešno izpolnjevale predpise o izločanju obvezne rezerve in deviznega minimuma. Poslabšana bančna likvidnost pa se ni odrazila v realnem sektorju.

Pridružitveni sporazum z Evropsko unijo je skupaj z zakonom o bančništvu nedvomno odprl naš bančni prostor, saj je omogočil ustanavljanje podružnic tujih bank. Kljub temu pa ta sprememba ni prinesla bistvenih premikov v strukturi bančnega sistema, saj smo v tem obdobju izdali dovoljenje samo eni podružnici tuje banke.

Zakon o bančništvu, ki je stopil v veljavo 20. februarja 1999 je prav gotovo velik mejnik v razvoju slovenskega bančništva, saj smo z njim implementirali v pravni okvir večino evropskih bančnih direktiv, kar je potrebno tudi za vstop v Evropsko unijo. Na podlagi zakona o bančništvu je bilo tako v letu 1999 kot tudi v prvi polovici leta 2000 izdano veliko število podzakonskih aktov, za katere je bilo dano Banki Slovenije zakonsko pooblastilo. Poleg tega pa je sam zakon prinesel Nadzoru bančnega poslovanja vrsto novih nalog, ki so povezane z izvajanjem nadzora nad pravnimi osebami povezanimi z banko ter izvajanjem nadzora nad drugimi osebami v primeru utemeljenega suma, da opravljajo bančne storitve brez dovoljenja Banke Slovenije, po izteku prilagoditvenega obdobja pa tudi nadzor nad hranilno kreditnimi službami itd.

Uvedba davka na dodano vrednost je nedvomno pomembno vplivala na ekonomska dogajanja v letu 1999, njegovi vplivi pa se še vedno kažejo tudi v letu 2000. Inflacijska pričakovanja, ki jih je povzročila nova davčna ureditev so izredno povečala domačo potrošnjo, kar je povzročilo velik pritisk na kreditno aktivnost bank, v drugi fazi pa je davek na dodano vrednost preko povišanja indeksa cen življenjskih potrebščin vplival na spremembo temeljne obrestne mere in s tem na obrestno maržo ter strukturo bančnih prihodkov. Kljub temu pa lahko ocenimo, da je bil vpliv uvedbe davka na dodano vrednost na dvig splošne ravni cen relativno manjši od pričakovanega.

Ekonomske okolje poslovanja bank je bilo v tem obdobju dokaj ugodno, saj je bila značilna dokaj močna ekonomska prosperiteta tako v državi kot tudi v državah najbolj pomembnih trgovinskih partnerjev. Kljub temu, da so bile gospodarske razmere v začetku leta 1999 tako v svetu kot pri nas dokaj nestabilne, predvsem kot posledica velikih gospodarskih kriz v Rusiji in Aziji v letu 1998 in vojne v neposredni bližini, se je nadaljevala visoka in stabilna rast BDP. Vse to je vplivalo na poslovanje bančnih komitentov in hkrati vplivalo na kreditno aktivnost bank. Ugodna gospodarska gibanja se nadaljujejo tudi v letu 2000. Rast bilančne vsote je v letu 1999 znašala 14,3%, kar ob upoštevanju 8% inflacije in 4,5% rasti BDP ni visoka rast. Do konca junija 2000 se je bilančna vsota bank zvišala za 8,9% nominalno, splošna značilnost pa je, da je v obdobju prosperitete rast bančnega sektorja nekoliko hitrejša od drugih sektorjev. Delež skupne bilančne vsote bank in hranilnic v BDP je konec leta 1999 znašal dobrih 74%, kar nas uvršča na sam vrh med tranzicijskimi državami, še vedno pa je zaostajanje za državami Evropske unije zelo veliko in kaže na slabo razvitost bančnega sistema.

Po izrazitem padanju inflacije od začetka leta 1998, je proces zniževanja inflacije dosegel v prvi polovici leta 1999 svoje dno pri nekaj nad 4%. Zaradi uvedbe davka na dodano vrednost pa je rast cen življenjskih potrebščin izrazito poskočila in do konca leta dosegla nivo 8%. Zaradi neugodnih zunanjih dejavnikov (rast cen nafte in tečaja USD) se je inflacija do junija 2000 povzpela do 9,7% na medletni ravni. Ker je inflacijska stopnja osnova za izračun temeljne obrestne mere je korelacija med gibanjem cen in obrestnimi merami dokaj visoka. Tako se je v letu 1999 nadaljevalo padanje tako pasivnih kot aktivnih obrestnih mer, ki so se približale ravni obrestnih mer v Evropski uniji. Kljub temu, da je konec februarja 1999 prenehal veljati medbančni dogovor o najvišjih pasivnih obrestnih merah, so banke v okviru Združenja bank Slovenije sprejela priporočila o najvišjih pasivnih obrestnih merah, ki so prispevala k nadaljnji stabilnosti obrestnih mer. V prvi polovici leta 2000 pa so bila gibanja pri obrestnih merah in obrestni marži ravno nasprotna.

Struktura bančnega sistema in število bank v tem obdobju ni doživelo bistvenih sprememb. Delež prvih sedmih bank se zadržuje na nivoju nekaj nad 73%, ob upoštevanju bančne skupine NLB pa na nivoju 81%. Proces konsolidacije bančnega sistema tako v tem obdobju ni bil izrazit, saj se tudi število bank ni spremenilo. Pričakovati je, da bo konsolidacija bančnega sistema izrazita predvsem v drugi polovici leta 2000 in v letu 2001, saj so tendence po združevanju zelo močne. S tem bi lahko dosegli večjo konkurenčnost pri ponudbi bančnih storitev še pred vključitvijo v Evropsko unijo, hkrati pa bi prišlo do znižanja visokih stroškov poslovanja. Največji slovenski banki še vedno ostajata v lasti države, tako da država skupaj z nekaterimi deleži v manjših bankah obvladuje večji del bančnega sistema. Po obetavnih začetkih privatizacije v sredini leta 1999 se je proces privatizacije bančnega sistema ustavil, prvenstveno zaradi pomanjkanja politične volje.

Rezultati poslovanja so bili v letu 1999 nekoliko slabši kot leta 1998, predvsem zaradi čiščenja bilanc in oblikovanja rezervacij za kreditno tveganje (v letu 1999 je bil rezultat iz neto rezervacij za 7,6 mrd SIT višji) ter znižanja obrestne marže. Rezultat pred obdavčitvijo je znašal 20,1 mrd SIT, donos na povprečno aktivo pa 0,8%, kar pomeni glede na 1,2% v letu 1998 občutno znižanje. Obrestna marža se je pod vplivom splošnega zniževanja obrestnih mer in znižanja 'inflacijskega' dobička znižala v letu 1999 na 4,0% (v letu 1997 4,9%, 1998 pa 4,5%). Kljub temu je bila marža še vedno visoka v primerjavi z bankami iz razvitega dela sveta. V prvem polletju 2000 pa se je zaradi višjih rasti življenjskih stroškov in s tem posledično temeljne obrestne mere dvignila na 4,6%. Tako so rezultati v prvi polovici leta 2000 izrazito boljši in so zopet dosegli nivo 1,2% donosa na povprečno aktivo. V izkazu uspeha je razviden tudi ugoden trend gibanja stroškov, ki pa še vedno ostajajo rak rana bančnega sistema (1998 so operativni stroški v povprečni aktivni znašali 3,6%, 1999: 3,4% in v prvi polovici 2000 3,2%). Kljub temu pa so banke po stroškovni plati še vedno izrazito nekonkurenčne v primerjavi z bankami Evropske unije.

Kapitalska ustreznost bank se je v tem obdobju nadalje znižala. Tendenca padanja je prisotna tako že od leta 1995. Količnik kapitalske ustreznosti je konec leta 1999 znašal 14,0% (leta 1998 16,0%) v prvem četrtletju 2000 pa 13,7%. Še vedno pa je skupna kapitalska ustreznost nad minimalno zakonsko določeno stopnjo 8%. Ker je pričakovati, da se bodo banke z najnižjimi količniki kapitalske ustreznosti dokapitalizirale, ocenjujemo, da se bo kapitalski količnik bančnega sistema ustabil na tem nivoju.

Banke so v letu 1999 in v prvi polovici leta 2000 z veliko skrbnostjo pristopile k izvajanju novega zakona o bančništvu, ki daje velik poudarek področju upravljanja z bančnimi tveganji in izpostavlja odgovornost vodstva banke in njenih organov za varno in skrbno poslovanje. Hkrati pa je zakon posvetil veliko pozornost vsem oblikam nadzora, tako poudarku delovanja notranjih kontrol in notranje revizije, delovanju nadzornih organov družbe, neodvisni zunanji reviziji kot tudi Banki Slovenije kot bančnemu nadzorniku. S tem je narasla tudi potreba po celovitih in delnih pregledih v bankah in hranilnicah.

V okviru pogajanj z Evropsko unijo, ki se nanašajo na prost pretok storitev smo za področje bančništva predlagali dve prehodni obdobji in sicer: za hranilno kreditne službe ustanovljene pred uveljavitvijo zakona o bančništvu za uveljavitev kapitalskih zahtev in drugih zahtev varnega in skrbnega poslovanja, kar je bilo s strani Evropske komisije tudi sprejeto, ter za zaščito domače jamstvene sheme. Ostale neuskkljenosti z evropskimi direktivami, ki so dogovorjene v Pridružitvenem sporazumu kot npr. načelo enotne bančne licence in načelo izvajanja nadzora domače države, bodo z dnem priključitve v Evropsko unijo odpravljene.

Potreba po krepitevi nadzora bančnega sistema je postala še bolj očitna po številnih finančnih krizah v zadnjih letih, katerih osnovni razlog so bili povezani prav s slabostmi bančnih sistemov. Finančne krize pa niso omejene zgolj na države v katerih se krizno žarišče pojavi. Z zadovoljstvom ugotavljamo, da smo v veliki meri izpolnili Temeljna načela učinkovitega bančnega nadzora, ki predstavljajo mednarodni standard kvalitete bančnega nadzora. V oddelku nadzora bančnega poslovanja smo v sredini leta 1999 izvedli lastno oceno izpolnjevanja temeljnih načel, pri čemer je rezultat pokazal, da 17 načel izpolnjujemo, 6 načel izpolnjujemo v veliki meri, dve načeli pa le delno. S sprejemom dodatnih podzakonskih predpisov, predvsem sklepom o konsolidiranem nadzoru in s sklepom, ki ureja zavarovanje bančnih depozitov ter s povečanjem sodelovanja z nadzornimi institucijami drugih držav, ki se je odrazil tudi s podpisom formalne pogodbe o sodelovanju nadzornikov, smo nivo izpolnjevanja še povečali. Tako po lastni oceni v polletju 2000 izpolnjujemo 20 načel, 4 načela v veliki meri in le eno načelo zgolj delno, pričakujemo pa, da bi do konca leta 2001 lahko v celoti izpolnili vsa temeljna načela učinkovitega bančnega nadzora.

Za nadaljnjo povečanje kvalitete izvajanja bančnega nadzora moramo v letu 2000 ter 2001 predvsem:

- povečati sposobnost spremljanja in nadzora tveganj na nivoju bančnih skupin,
- spremljati razvoj in dogajanje na področju konsolidiranega nadzora z namenom, da se oddelk nadzora bančnega poslovanja seznanji z najnovejšimi dosežki tega področja,
- izobraževati vse udeležence finančnih trgov o pomembnosti nadzora bančnega poslovanja,
- razvijati sodelovanje in izmenjavo informacij nadzornih institucij tako v domačem kot mednarodnem finančnem prostoru,
- stalno spremljati bančno zakonodajo z namenom stalne usklajenosti z razvojem mednarodnih standardov,
- razvijati bančno regulativo, ki se nanaša na prakso dobrega bančnega poslovanja,
- implementirati zahteve bančnih direktiv s področja obvladovanja tržnih bančnih tveganj ter implementirati jamstveno sheme za zaščito bančnih depozitov,
- posvetiti večjo pozornost nadzoru elektronskega bančništva,
- pri neposrednih pregledih dati večji poudarek obvladovanju vseh bančnih tveganj, vključno z operativnim tveganjem in vzpostavljanjem sistema notranjih kontrol,
- nadaljevati delo na področju 'early-warning' sistema identifikacije problemov v bančnem sektorju,
- biti gostitelj enega seminarja ali delavnice s področja upravljanja bančnih tveganj,
- nadaljevati s kadrovske krepitevijo oddelka skladno s strateškimi opredelitvami oddelka itd.

Ob tej priložnosti se zahvaljujem vsem sodelavcem, drugim oddelkom ter drugim nadzornim institucijam za uspešno sodelovanje, še posebej pa vodstvu Banke Slovenije za pomoč pri vsakodnevnih aktivnostih. Verjamemo, da se bo sodelovanje nadaljevalo tudi v prihodnje z vsemi udeleženci na področju bančnega poslovanja z namenom zagotovitve skupnega cilja vseh udeležencev, ki se nanaša na varnost in stabilnost bančnega sistema.

mag. Mojca Majič
Direktorica Nadzora bančnega poslovanja

1. RAZVOJ BANČNEGA NADZORA

1. NADZOR FINANČNIH INSTITUCIJ V SLOVENIJI

Za nadzor posameznih segmentov finančnega sistema v Sloveniji so zadolžene različne institucije. Banka Slovenije opravlja nadzor nad bankami (vključno s Slovensko izvozno družbo – bančnim delom) in hranilnicami. Nadzor nad hranilno kreditnimi službami, ustanovljenimi pred začetkom veljavnosti zakona o bančništvu bo postopoma prešel na Banko Slovenije - najkasneje v roku petih let od uveljavitve zakona o bančništvu, ko morajo hranilno kreditne službe dokončno uskladiti svoje poslovanje z določbami zakona o bančništvu.

Agencija za trg vrednostnih papirjev je samostojna in neodvisna pravna oseba, ki nadzira borzoposredniške družbe, družbe za upravljanje, investicijske sklade in nekatere druge institucije (Klirinško depotno družbo, Ljubljansko borzo itd.).

Agencija za zavarovalni nadzor je začela delovati 01.06.2000 kot samostojna pravna oseba zadolžena za nadzor zavarovalnic, pozavarovalnic, družb in podjetnikov, ki opravljajo druge zavarovalne posle ter nekaterih drugih institucij (zavarovalniški del Slovenske izvozne družbe, Jedrski pool, ZZZS – Enoto za prostovoljno zdravstveno zavarovanje, ki od 01.11.1999 deluje kot Vzajemna zdravstvena zavarovalnica in Sklad dodatnega pokojninskega zavarovanja - od 01.01.2000 Kapitalsko družbo pokojninskega in invalidskega zavarovanja). Pred nastankom Agencije za zavarovalni nadzor, je nadzor omenjenih institucij opravljal Urad RS za zavarovalni nadzor, organiziran znotraj Ministrstva za finance.

Za primerjavo obsega nadzora navajamo v nadaljevanju nekaj podatkov o velikosti posameznega segmenta finančnega sistema.

V Sloveniji je konec leta 1999 delovalo 25 bank z bilančno vsoto 2.687,6 milijard (v nadaljevanju mia) SIT in 6 hranilnic z bilančno vsoto 11 mia SIT. Delež skupne bilančne vsote teh institucij v bruto domačem proizvodu (v nadaljevanju BDP) je konec leta 1999 znašal dobrih 74%, skupaj s hranilno kreditnimi službami pa 75,5% BDP. Nadzor nad njimi je opravljal 39 zaposlenih (na dan 30.06.2000 42 zaposlenih) v oddelku Nadzora bančnega poslovanja v okviru Banke Slovenije.

Delež bilančne vsote bank in hranilnic v BDP je konec leta 1999 znašal dobrih 74%.

Agencija za trg vrednostnih papirjev je konec leta 1999 nadzirala 42 borzoposredniških družb¹, 22 družb za upravljanje², 46 pooblaščenih investicijskih družb in 17 vzajemnih skladov. Nadzor nad omenjenimi institucijami je konec leta 1999 opravljal 26 zaposlenih.

Borzoposredniške družbe so imele na dan 31.12.1999 za 116,9 mia SIT lastnih naložb (3,2% BDP), 19,2 mia SIT naložb v upravljanju (0,5% BDP) in 516,9 mia SIT naložb na posredovanju (14,2% BDP), skupaj torej 653 mia SIT naložb (slabih 18% BDP), kar predstavlja v primerjavi z letom 1998 21,2% porast. Bilančna vsota pooblaščenih investicijskih družb je 31.12.1999 znašala 599 mia SIT, kar predstavlja 1% porast glede na stanje 31.12.1998. To premoženje je ekvivalentno 16,5% BDP, pri čemer so upoštevani tudi neizkoriščeni lastninski certifikati, ki v povprečju še vedno predstavljajo dobro polovico vseh sredstev. Bilančna vsota vzajemnih skladov je narastla kar za 94,6% na 8,7 mia SIT (0,23% BDP), tako da so družbe za upravljanje upravljale skupno 608 mia SIT kapitala.

Delež naložb borzoposredniških hiš v BDP je konec leta 1999 znašal slabih 18%, delež bilančne vsote PID-ov pa 16,5%.

V Sloveniji je konec leta 1999 delovalo tudi 12 zavarovalnic, 3 pozavarovalnice, 293 družb in podjetnikov, ki opravljajo druge zavarovalne posle, Slovenska izvozna družba in Jedrski pool. Bilančna vsota zavarovalnic (brez Slovenske izvozne družbe in Jedrskega poola) je po delno revidiranih podatkih na dan 31.12.1999 znašala 222,6 mia SIT, bilančna vsota pozavarovalnic pa je znašala 41,9 mia SIT, skupaj torej 264,6 mia SIT.

¹ Vključenih je tudi 10 bank, ki imajo dovoljenje za opravljanje poslov z vrednostnimi papirji.

² 12 družb za upravljanje upravlja izključno pooblaščene investicijske družbe, dve upravljata samo vzajemne sklade, preostalih 8 pa upravlja obe vrsti skladov.

Tabela 1: Število finančnih institucij

Vrsta finančne institucije	31.12.1995	31.12.1996	31.12.1997	31.12.1998	31.12.1999
Banke	33	31	28	24	25
Hranilnice	10	7	6	6	6
Hranilno kreditne službe	72	71	70	70	68
Borznoposredniške družbe*	44	46	43	42	42
Družbe za upravljanje	28	26	26	23	22
Pooblaščne investicijske družbe	68	72	60	46	46
Vzajemni skladi	18	15	15	15	17
Zavarovalnice	12	12	13	13	13
Pozavarovalnice	2	2	2	3	3

* Skupaj z 10 bankami, ki imajo dovoljenje za opravljanje poslov z vrednostnimi papirji.

Vir: Banka Slovenije, Agencija za trg vrednostnih papirjev, Agencija za zavarovalni nadzor

Tabela 2: Izpostavljenost bank in hranilnic do borznoposredniških družb, družb za upravljanje in pooblaščenih investicijskih družb ter zavarovalnic v skupni bruto bilančni in zunajbilančni izpostavljenosti bank in hranilnic

v mio SIT, v %

	31.12.1998		31.12.1999		30.06.2000	
	Znesek	Delež v skupni izpostavljenosti	Znesek	Delež v skupni izpostavljenosti	Znesek	Delež v skupni izpostavljenosti
BPD	6.257	0,22	10.178	0,32	10.512	0,30
PID-i	2.738	0,10	6.046	0,19	8.194	0,23
DZU	6.414	0,23	7.813	0,25	8.547	0,25
Zavarovalnice	7.296	0,26	9.557	0,30	12.044	0,35
Skupaj	22.705	0,81	33.594	1,06	39.297	1,13

Posredna izpostavljenost *bank* do *zavarovalnic* preko odobrenih bančnih kreditov, zavarovanih pri zavarovalnicah na dan 30.06.2000 je znašala 296.521 mio SIT, posredna izpostavljenost *hranilnic* do zavarovalnic na isti dan pa 2.862 mio SIT.

2. IZPOLNJEVANJE TEMELJNIH NAČEL ZA UČINKOVIT BANČNI NADZOR

Temeljna načela za učinkovit bančni nadzor³ (v nadaljevanju: temeljna načela) so postala najpomembnejši globalni standard za regulativo ter nadzor varnega in skrbnega poslovanja bank. Temeljna načela, ki pomenijo minimum pogojev za opravljanje učinkovitega nadzora in s tem osnovo, na podlagi katere se lahko ocenjuje učinkovitost bančnih nadzornih režimov, so rezultat dela Baselskega komiteja in bančnih nadzornikov iz drugih (ne-G-10) držav.

Potreba po krepitvi nadzora nad bankami je postala še posebej očitna po številnih finančnih krizah v zadnjih letih, katerih osnovni razlog so bile po mnenju večine prav slabosti bančnih sistemov. Ker bančne in širše finančne krize niso omejene samo na državo, ki je krizno žarišče, temveč lahko prizadenejo tudi vse ostale države, je postalo spremljanje bančnih sistemov in zgodnje odkrivanje znakov kriz v njih ključnega pomena za nadzornike. Vse države, tako razvite, kot tiste na prehodu ali v razvoju, si morajo prizadevati za čimprejšnje in čimbolj celovito izpolnjevanje temeljnih načel in s tem učinkovito uporabo mednarodno priznanih in preizkušenih nadzornih metod, ki pomenijo najboljše preventivo za zagotavljanje varnosti in stabilnosti bančnih sistemov.

Prvi korak k popolni implementaciji temeljnih načel v vsaki državi je ocena trenutnega stanja skladnosti bančne regulative in nadzornega sistema države z načeli. Takšna ocena predstavlja podlago za sprejem ukrepov, ki naj bi odpravili neskladnosti, torej pomanjkljivosti v obstoječi regulativi in bančnemu nadzoru. Oceno izpolnjevanja so že izdelale številne države same, ponekod pa so že bile (ali še bodo) izdelane zunanje ocene npr. Svetovne banke in Mednarodnega denarnega sklada.

Narava temeljnih načel zahteva kvalitativno presojo njihovega izpolnjevanja in ne more biti povsem objektivna. Temeljna načela naj bi sicer dopuščala določeno mero fleksibilnosti pri načrtovanju in izvedbi konkretnih ukrepov za njihovo uporabo v praksi, vendar mora biti njihovo tolmačenje vsaj v osnovi enotno. V ta namen je bila izdelana natančna metodologija za oceno njihovega izpolnjevanja. Ocena izpolnjevanja načel ni sama sebi namen, temveč predstavlja sredstvo za doseglo zelo pomembnega cilja, to je priprave strategije za izboljšanje sistema bančnega nadzora.

Predpogoji učinkovitega bančnega nadzora vključujejo konsistentne in stabilne makroekonomske politike, dobro razvito javno infrastrukturo, tržno disciplino, postopke za uspešno reševanje problemov v bankah ter mehanizme za zagotavljanje ustrezne zaščite pred sistemskim tveganjem. Čeprav bančni nadzorniki na izpolnjevanje naštetih predpogojev ne morejo neposredno vplivati, lahko pomanjkljivosti oziroma slabosti na teh področjih pomembno zmanjšajo zmožnost za učinkovito uporabo temeljnih načel. Ocena učinkovitosti bančnega nadzora zato zahteva tudi presojo širšega makroekonomskega okolja v državi.

Prva ocena izpolnjevanja temeljnih načel v Sloveniji je bila izdelana še v času veljavnosti stare bančne zakonodaje (zakon o bankah in hranilnicah) in je bila vključena v Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja v letu 1997 in prvi polovici 1998. Z omenjeno oceno se je Svet Banke Slovenije seznanil na seji junija 1998. Na podlagi zakona o bančništvu je bila izdelana nova ocena implementacije temeljnih načel, ki je vključena v Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja v letu 1998 in prvi polovici 1999 in jo je Svet Banke Slovenije obravnaval na svoji seji avgusta 1999. Primerjava med obema ocenama kaže, da je napredek v izpolnjevanju posameznih načel v največji meri pogojen s sprejetjem zakona o bančništvu in spremljajočih podzakonskih aktov. Razlike izhajajo delno tudi iz dopolnjene metodologije ocenjevanja, ki je predvsem bolj podrobna in zahteva nekoliko bolj kritičen pristop k določanju stopnje usklajenosti sistema bančne regulative in nadzora s posameznimi načeli.

Temeljna načela so najpomembnejši globalni standard za regulativo in nadzor varnega in skrbnega poslovanja bank.

Prvi korak je ocena trenutnega stanja skladnosti regulative in nadzornega sistema z načeli.

Ocena učinkovitosti bančnega nadzora zahteva tudi presojo širšega makroekonomskega okolja v državi.

³ Temeljna načela je izdal Baselski komite septembra 1997, mednarodna finančna skupnost jih je potrdila na letni konferenci Mednarodnega denarnega sklada v Hong Kongu oktobra 1997. Aprila 1998 je Baselski komite začel z raziskavo stopnje izpolnjevanja temeljnih načel po posameznih državah, v kateri je aktivno sodelovalo več kot 120 držav, med njimi tudi Slovenija. Izsledki raziskave so bili osrednja tema pogovorov na Mednarodni konferenci bančnih nadzornikov v Sydneyu oktobra 1998.

Po najnovejši oceni izpolnjevanja načel so izpolnjena še načela 1(6), 20, 23, 24 in 25.

Po sprejetju sklepa o nadzoru bank in hranilnic na konsolidirani osnovi decembra 1999 in po podpisu sporazuma o sodelovanju s tujo nadzorno institucijo januarja 2000, smo ponovno izdelali oceno izpolnjevanja temeljnih načel. V najnovejši oceni izpolnjevanja temeljnih načel smo ugotovili, da smo s tem izpolnili načelo 1(6), 20, 23, 24 in 25. Novo oceno teh načel podajamo v nadaljevanju:

Načelo 1(6): *Izdelani morajo biti postopki za izmenjavo informacij med nadzorniki in zagotovitev zaupnosti podatkov.*

Ocena:

Izpolnjeno. Izmenjava informacij med nadzorniki je zakonsko urejena v okviru poglavja zakona o bančništvu o sodelovanju Banke Slovenije z domačimi in tujimi nadzornimi organi, njen predpogoj je obveznost varovanja zaupnih podatkov. Izmenjava informacij s tujimi nadzornimi organi poteka tudi v praksi na podlagi sklenjenih sporazumov o sodelovanju, ki pomenijo pravno-formalno osnovo za sodelovanje.

Načelo 20: *Bistveni element bančnega nadzora je možnost nadzora bančnih skupin na konsolidirani osnovi.*

Ocena:

Izpolnjeno. V skladu s sklepom o konsolidiranem nadzoru bank mora nadrejena banka v bančni skupini sestavljati konsolidirane računovodske izkaze in konsolidirano poročati o obvladovanju tveganj. Konsolidirani nadzor nad bankami v bančnih skupinah zakon o bančništvu dopolnjuje z nadzorom nad pravnimi osebami, povezanimi z banko. Banka Slovenije ima tudi možnost nadziranja tujih pravnih oseb, povezanih z banko, ki jo je v praksi že večkrat udejanila. Izvajanje konsolidiranega nadzora je ena od najzahtevnejših nalog nadzornikov, zato je prioriteta aktivnost usposabljanje nadzornikov na tem področju.

Načelo 23: *Bančni nadzorniki morajo opravljati globalni konsolidirani nadzor nad svojimi mednarodno aktivnimi bančnimi organizacijami tako, da spremljajo in uporabljajo ustrezna supervizijska pravila za vse vidike dejavnosti teh organizacij, predvsem za njihove tuje podružnice in hčerinske družbe v tujini.*

Ocena:

Izpolnjeno. Banka Slovenije ima možnost opravljati kontrolo podružnic in hčerinskih bank slovenskih bank v tujini preko kontrole poročil in druge dokumentacije, ki jo nadzorniki centralne banke zahtevajo od matične domače banke ter preko neposrednega opravljanja pregledov v tujini na podlagi neformalnih in formalnih sporazumov o sodelovanju s tujimi nadzornimi organi. Globalni konsolidirani nadzor Banke Slovenije poteka tudi v praksi.

Načelo 24: *Ključni element konsolidiranega nadzora je navezovanje stikov in izmenjava informacij z drugimi različnimi nadzornimi institucijami, predvsem z nadzorniki iz držav gostiteljic.*

Ocena:

Izpolnjeno. Sodelovanje s tujimi nadzornimi institucijami pri nadzoru bank v tujini je bilo s podpisom prvega sporazuma o medsebojnem sodelovanju med Banko Slovenije in tujim nadzornim organom (MoU) vzpostavljeno tudi v formalni obliki. Novi zakon o bančništvu je odpravil vse večje ovire, ki so onemogočale izmenjavo informacij med Banko Slovenije in tujimi nadzornimi organi, njegova določila pa praktično pomenijo pooblastilo za vzpostavitev načela kontrole domače države, ki bo v celoti zaživel s polnopravno vključitvijo Slovenije v EU.

V najnovejši oceni izpolnjevanja Temeljnih načel so izpolnjena tudi načela v zvezi z nadzorom na konsolidirani osnovi.

Sodelovanje s tujo nadzorno institucijo je bilo vzpostavljeno tudi v formalni obliki.

Načelo 25: *Bančni nadzorniki morajo zahtevati, da se dejavnost tujih bank v njihovi državi opravlja po enakih standardih, kot veljajo za domače institucije, imeti morajo pooblastilo za izmenjavo informacij z nadzorniki domače države zaradi opravljanja nadzora na konsolidirani osnovi.*

Ocena:

Izpolnjeno. Podružnice tujih bank v Sloveniji morajo pri svojem poslovanju upoštevati enaka pravila, kot veljajo za slovenske banke. Tudi nadzor nad njimi opravlja Banka Slovenije, s čimer je zagotovljeno nediskriminatorno obravnavanje domačih in tujih bank pri nas. Z dnevom polnopravnega članstva Slovenije v EU bosta za podružnice bank držav članic začela veljati načelo enotne bančne licence in načelo kontrole domače države, ki zagotavljata spoštovanje enotnih evropskih standardov bančnega poslovanja tujih bančnih entitet pri nas.

Od skupno 25 načel tako ostajajo delno oziroma v manjši meri neizpolnjena le še štiri načela in del enega načela – načelo 1(2), 6, 10, 12 in 13. Ostaja nam še delo pri pripravi in praktičnem izvajanju nove podzakonske regulative na področjih, ki se pri naših bankah še razvijajo ali ki so bila z nadzornega vidika dosedaj slabše pokrita kot npr. tržna in operativna tveganja. V nadaljevanju navajamo le načela, ki jih izpolnjujemo le delno ali v veliki meri in ki so nam vodilo za naše nadaljne nadzorne akcije.

Delno ali v manjši meri neizpolnjena ostajajo še načela 1(2), 6, 10, 12 in 13.

Načelo 1(2): *Nadzorne institucije morajo imeti operativno samostojnost in ustrezne zmogljivosti (profesionalni kadri, ustrezna materialna stimulacija).*

Ocena:

V veliki meri izpolnjeno. Banka Slovenije je neodvisna, samostojna institucija, ki razpolaga s potrebnimi finančnimi resursi za izvajanje njenih nalog oz. pooblastil na področju nadzora nad bankami, medtem ko je zagotavljanje ustrezne profesionalne kadrovske zasedbe stalni problem zaradi fluktuacije kadrov in nekoliko nižjih plač v primerjavi z nekaterimi finančnimi institucijami. Kljub temu se je oddelek v zadnjem času kadrovsko precej okrepil.

Načelo 6: *Nadzorniki bank morajo za banke določiti minimalne zahteve po kapitalu oziroma kapitalski ustreznosti, ki odsevajo tveganja, ki jih banke prevzemajo, in definirati sestavine kapitala, upoštevajoč njihovo sposobnost absorbiranja izgub. Za mednarodno aktivne banke kapitalske zahteve ne smejo biti manjše, kot so določene v Baselski kapitalski listini (Basel Capital Accord).*

Ocena:

V veliki meri izpolnjeno. Določanje kapitalskih zahtev za kreditna tveganja je v Sloveniji usklajeno z mednarodno prakso. Čeprav zakon o bančništvu daje Banki Slovenije pooblastilo tudi za predpisovanje kapitalskih zahtev za valutna in ostala tržna tveganja, je Banka Slovenije zaenkrat definirala samo metodologijo ugotavljanja potrebnega kapitala za pokrivanje valutnih tveganj. Kapitalske zahteve za tržna tveganja bo Banka Slovenije določila v letu 2000. Majhen obseg trgovanja v naših bankah in posledično tveganj iz teh naslov zaenkrat ne opravičuje zahteve po uporabi standardnega modela za merjenje kapitalskih zahtev za tržna tveganja in z njo povezanih posegov v informacijske sisteme bank, še posebej ob upoštevanju vseh drugih novih zahtev, ki jih morajo banke izpolnjevati po sprejetju novega zakona. Konsolidirani nadzor kapitala in kapitalske ustreznosti je prav tako dobil pravno podlago z novim bančnim zakonom, njegovo izvajanje je natančneje določeno v sklepu o nadzoru bank in hranilnic na konsolidirani osnovi.

Kapitalske zahteve za tržna tveganja bo Banka Slovenije določila do konca leta 2000.

Banke so dolžne učinkovito spremljati in obvladovati tveganja iz kreditiranja povezanih oseb.

Načelo 10: *Da bi preprečili zlorabe, ki izhajajo iz kreditiranja oseb v posebnem razmerju z banko in drugih z banko povezanih oseb, morajo bančni nadzorniki zahtevati od bank, da kreditiranje takšnih oseb ne poteka pod ugodnejšimi pogoji od tržnih, da so taki krediti učinkovito spremljani in da obstajajo primerni načini za nadzor ali zmanjšanje tveganja.*

Ocena:

V veliki meri izpolnjeno. Restriktivna obravnava kreditov osebam v posebnem razmerju z banko in z njimi povezanim osebam je zagotovljena prek zahteve po predhodni obravnavi takšnega kreditiranja na nadzornih svetih bank oziroma po pridobitvi soglasja nadzornega sveta za sklenitev pravnih poslov s takimi osebami pod pogoji, ki so ugodnejši od splošnih pogojev poslovanja banke. Zakon kot tudi podzakonski akti Banke Slovenije zavezujejo banke k učinkoviti spremljavi kreditiranja povezanih oseb in primernemu obvladovanju tveganj iz tega naslova. Banka Slovenije ne zahteva od bank posebnih postopkov, ki bi preprečili koristi iz priprave oz. odobravanja kreditnih zahtevkov.

Načelo 12: *Bančni nadzorniki morajo zagotoviti, da imajo banke sisteme za merjenje, spremljanje in ustrezno kontrolo tržnih tveganj; nadzorniki morajo imeti pooblastila za določitev posebnih limitov in/ali posebnih kapitalskih zahtev za izpostavljenost tržnim tveganjem.*

Ocena:

Delno izpolnjeno. Banka Slovenije sicer ima zakonsko pooblastilo za predpis kapitalskih zahtev za tržna tveganja, ki pa ga zaenkrat ni izkoristila (razen za valutna tveganja). Nadzor nad obvladovanjem tržnih tveganj s strani BS je vzpostavljen, vendar ne vsebuje vseh potrebnih elementov. Zaradi majhnega obsega trgovanja in tržnih tveganj v slovenskih bankah, je Banka Slovenije izdala priporočila za opravljanje poslov trgovanja in zavarovanj pred tržnimi tveganji ter predpisala način vrednotenja tržnih vrednostnih papirjev. V prihodnosti bo potrebno še dodatno izobraževanje nadzornikov na tem področju.

Načelo 13: *Bančni nadzorniki morajo zagotoviti, da v bankah poteka celovit proces upravljanja s tveganji (nadzorovan s strani uprave banke in višjega managementa), ki omogoča ugotavljanje, merjenje, spremljanje in nadzor vseh ostalih materialnih tveganj in, kjer je to potrebno, zahtevati izločitev kapitala za te namene.*

Ocena:

V veliki meri izpolnjeno. Zakon o bančništvu ureja spremljanje tveganj in dolžnost zavarovanja pred njimi. Poleg podzakonskih aktov obligatorne narave, ki se v pretežni meri nanašajo na kvantitativno upravljanje s tveganji, je Banka Slovenije izdala obsežna priporočila bankam za upravljanje s kreditnim, likvidnostnim, obrestnim, valutnim in nekaterimi drugimi tveganji. Priporočila vsebujejo bistvene kvalitativne elemente, ki naj bi jih banke upoštevale pri določanju svojih politik in postopkov za obvladovanje tveganj vseh vrst in so hkrati usmeritev za delo inšpektorjev. Banka Slovenije zaenkrat zahteva od bank izločanje kapitala le za kreditno in tečajno tveganje.

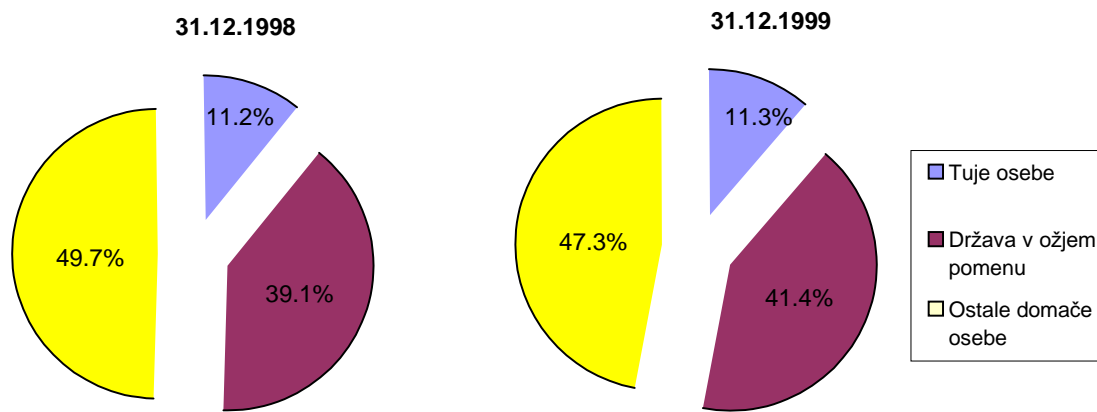
3. LASTNIŠKA STRUKTURA BANČNEGA SEKTORJA IN ZAČETKI PRIVATIZACIJE

Banke v Sloveniji so pretežno v zasebni lasti. Izjeme sta prvi največji banki (po bilančni vsoti) - Nova Ljubljanska banka (v nadaljevanju NLB) in Nova Kreditna banka Maribor (v nadaljevanju NKBM), ki sta bili podržavljeni ob sanaciji in Slovenska investicijska banka, d.d. s skoraj 37 odstotnim deležem Republike Slovenije v delniškem kapitalu oziroma 20 odstotnim deležem v upravljalnem delu delniškega kapitala. Poštna banka Slovenije d.d. je v posredni državni lasti.

Slovenske banke so pretežno v zasebni lasti.

Hranilnice so v celoti v lasti zasebnih domačih lastnikov.

Slika 1: Lastniška struktura bančnega sektorja po stanju na dan 31.12.1998 in 31.12.1999, merjena po lastniškem kapitalu⁴

Vir: Banka Slovenije

Višina tujega lastniškega kapitala se je iz 28,6 mia SIT na dan 31.12.1998, povečala 31.12.1999 na 31,5 mia SIT (10,2% nominalno), celotni lastniški kapital pa iz 255 mia SIT (31.12.1998) na 279,3 mia SIT (31.12.1999), kar predstavlja 9,5% nominalen porast. Kljub ustanovitvi tuje hčerinske banke in podružnice tuje banke v letu 1999, je delež tujih delničarjev 31.12.1999 ostal skoraj enak deležu tujih delničarjev 31.12.1998.

Državno lastništvo⁵, pri katerem je upoštevano tudi **posredno** državno lastništvo in ob upoštevanju upravljalkega dela delniškega kapitala, se je od 31.12.1998, ko je znašalo 99,8 mia SIT, zvišalo 31.12.1999 na 115,6 mia SIT, kar predstavlja nominalen porast 15,9% (leto prej 29,5%). Ker je lastniški kapital porasel manj - za 9,5%, je to vplivalo na povečanje deleža države v lastniškem kapitalu 31.12.1999 glede na 31.12.1998. Če upoštevamo **neposredno** lastništvo države v lastniškem kapitalu (ob upoštevanju celotnega delniškega kapitala, vključno z lastnimi delnicami), je ta delež 31.12.1999 znašal 35,2%.

Po uspešnem zaključku sanacije dveh državnih bank julija 1997, ki je bila pri Ljubljanski banki d.d., uvedena z odločbo Banke Slovenije januarja 1993 in Kreditne banke Maribor d.d., ki je bila uvedena marca 1993, se je v letu 2000 začela prva faza privatizacije na podlagi sklepa Vlade Republike Slovenije iz julija 1999. Privatizacija NLB in NKBM s skupnim 40% tržnim deležem, naj bi potekala postopno. V prvi fazi je predvidena privatizacija obeh bank do višine 30% državnega deleža v kapitalu.

⁴ Lastniški kapital je seštevek vpisanega kapitala in ustanovitvenih vlog hranilnic, vplačanega presežka kapitala, rezerv banke, revalorizacijskega popravka kapitala, prenesenega čistega dobička ali izgube prejšnjih let, čistega dobička ali izgube poslovnega leta z odštetimi vpisanimi, a ne vplačanim kapitalom in odkupljenimi lastnimi delnicami.

⁵ Upoštevali smo državo v ožjem pomenu - to je neposredne uporabnike državnega proračuna, kot so navedeni v Odredbi o določitvi neposrednih in posrednih uporabnikov državnega in občinskih proračunov (Uradni list RS, št. 13/00).

10% delnic v lasti države je že prenesenih na Kapitalsko in Slovensko odškodninsko družbo.

10% delnic v lasti Republike Slovenije je že prenesenih na Kapitalski sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja (po novem Kapitalsko družbo pokojninsko invalidskega zavarovanja) ter Slovenski odškodninski sklad (po novem Slovensko odškodninsko družbo) oziroma zamenjanih za delnice drugih gospodarskih družb, ki so v lasti omenjenih skladov (po novem družb). Delnice so namenjene zapolnitvi privatizacijske vrzeli. Za preostali del državne lastnine v obeh bankah bo način privatizacije različen, analizirajo se razne možnosti glede končne lastniške strukture bank in privatizacijskega iztržka. Vlada je v ta namen najela tujega finančnega svetovalca, ki pomaga pri pripravi strategije in kasnejši izvedbi privatizacije.

NKBM želi 20 odstotkov kapitala prodati strateškemu partnerju.

NLB želi v procesu privatizacije konsolidirati svojo bančno skupino, poleg prenosa delnic v prvi pokojninski sklad za zapiranje privatizacijske vrzeli, pa NLB načrtuje prodajo delnic, ki so v lasti države na tujih finančnih trgih, kar naj bi bilo izpeljano preko izdaje globalnih potrdil o lastništvu (GDR) na osnovi deponiranih delnic NLB pri tuji skrbniški banki. Poleg tega bo potekala dokapitalizacija banke z izdajo novih delnic, ki jih bo banka ponudila domačim investitorjem.

Vlada želi s privatizacijo obeh bank doseči stabilno lastniško strukturo, prispevati k večji učinkovitosti obeh bank in posledično glede na pomemben delež obeh bank v slovenskem bančnem sektorju, tudi bančnega sektorja kot celote. Prav tako pa želi optimizirati privatizacijski iztržek.

4. ORGANIZACIJA IN NALOGE ODDELKA NADZORA BANČNEGA POSLOVANJA

Oddelek nadzora bančnega poslovanja ima tri odseke.

Nadzor bančnega poslovanja je bil ustanovljen v Banki Slovenije v začetku aprila 1992. Oddelek se organizacijsko deli na tri odseke:

- Izdajanje dovoljenj
- Analize bančnega poslovanja (off-site)
- Izvajanje kontrole bančnega poslovanja (on-site)

S sprejetjem novega bančnega zakona je oddelek nadzora bančnega poslovanja dobil nove naloge.

Ob ustanovitvi oddelka je bilo v oddelku 15 zaposlenih, konec junija 2000 pa 42. Od skupno 42 zaposlenih jih je osem v vodstvu oddelka, v odseku analize bančnega poslovanja je bilo konec junija 2000 14 delavcev, v odseku izvajanje kontrole bančnega poslovanja 17 in v odseku izdajanje dovoljenj trije zaposleni. Po uveljavitvi zakona o bančništvu je prevzel oddelek še nove naloge (nadzor na konsolidirani osnovi, nadzor pravnih in fizičnih oseb v primeru utemeljenega suma, da opravljajo bančne storitve, ne da bi za to pridobile dovoljenje Banke Slovenije, nadzor hranilno kreditnih služb itd), zato se bo število zaposlenih do konca leta 2000 predvidoma povečalo na 45.

Poleg skrbnega kadrovanja novih sodelavcev v Nadzoru bančnega poslovanja, od katerih ima 32 zaposlenih visoko univerzitetno izobrazbo (od tega dva magistra), je zelo veliko pozornosti namenjene izobraževanju. V Nadzoru bančnega poslovanja so zaposleni usposobljeni strokovnjaki, ki so sposobni soočati se z novimi izzivi in vse večjimi zahtevami okolja, kar je doseženo s prepletanjem praktičnih izkušenj in dopolnjevanjem teoretičnih spoznanj bodisi na podiplomskem študiju, bodisi s krajšimi izobraževalnimi oblikami (v obliki seminarjev, delavnic, študijskih obiskov).

Poglavitne naloge, ki jih opravljajo v posameznih odsekih so:

Izdajanje dovoljenj

- * priprava podzakonskih predpisov na področju izdajanja dovoljenj in soglasij,
- * svetovanje pri izvajanju predpisov s področja izdajanja dovoljenj in soglasij,

- * obdelovanje vlog in priprava poročil za izdajo dovoljenj in soglasij,
- * priprava in razlaga odločb o izdanih dovoljenjih,
- * kontrola izvajanja izdanih odločb itd.

Analize bančnega poslovanja (off-site)

- * izdelovanje systemske podlage za izvajanje nadzora bank in hranilnic,
- * spremljanje mednarodnih priporočil na področju nadzora,
- * svetovanje pri izvajanju finančne zakonodaje,
- * izdelovanje navodil za uporabo računovodskih standardov in računovodsko svetovanje,
- * kontroliranje poslovanja bank in hranilnic na podlagi predloženih poročil in druge dokumentacije,
- * ukrepanje za odpravo nepravilnosti pri poslovanju bank in hranilnic in spremljanje odprave nepravilnosti,
- * analiziranje poslovanja bank in hranilnic,
- * sodelovanje z zunanjimi domačimi in tujimi institucijami,
- * sodelovanje pri pripravah na kontrolo v bankah in hranilnicah,
- pravno svetovanje,
- računalniška obdelava podatkov itd.

Izvajanje kontrole bančnega poslovanja (on-site)

- * priprava na kontrolo na podlagi predloženih poročil bank in hranilnic ter druge dokumentacije, ki so na voljo v oddelku,
- * neposredno kontroliranje poslovanja v bankah in hranilnicah, izdelava poročil ter predlogov za ukrepanje,
- * ukrepanje za odpravo ugotovljenih nepravilnosti pri poslovanju bank in hranilnic,
- * nadzorovanje izvajanja sprejetih ukrepov proti bankam in hranilnicam,
- * svetovanje za izboljšanje poslovanja bank in hranilnic pri neposrednih pregledih,
- * spremljanje bank in hranilnic (monitoring),
- * pripravljanje ukrepov za preprečevanje poslabšanja stanja v bankah in hranilnicah,
- * sodelovanje pri ugotavljanju pogojev za uvedbo izredne uprave v bankah in hranilnicah,
- * sodelovanje pri ugotavljanju pogojev za uvedbo prisilne likvidacije banke in hranilnice,
- * sodelovanje pri ugotavljanju pogojev in odločanju o razlogih za stečaj banke in hranilnice,
- * v izjemnih primerih upravljanje in vodenje bank in hranilnic,
- * sodelovanje z domačimi in tujimi kontrolnimi organi,
- * sodelovanje s tujimi revizijskimi hišami itd.

5. IZDAJANJE DOVOLJENJ

Sistem ustanavljanja bank sledi zahtevam iz direktiv Evropske unije (Prva bančna direktiva (77/780/EEC), Druga bančna direktiva (89/646/EEC) ter Post BCCI direktiva (95/26/EC).

Po direktivah je povzet tudi seznam finančnih storitev, med katerimi je specifična bančna storitev le sprejemanje depozitov od fizičnih in pravnih oseb ter dajanje kreditov iz teh sredstev za svoj račun.

Višina osnovnega kapitala za banke je določena enotno v višini 1 mia SIT ne glede na vrsto bančnih storitev, kar pomeni odpravo dosedanjega sistema stopenjskih licenc. Za hranilnice je najnižji znesek osnovnega kapitala 186 mio SIT, enako bo po 5-letnem prilagoditvenem obdobju veljalo za hranilno kreditne službe.

Banka je delniška družba s sedežem v Republiki Sloveniji, ki je pridobila dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje bančnih storitev.

Najnižji osnovni kapital za banko je 1 mia tolarjev.

Banke z dovoljenjem za poslovanje lahko opravljajo vse vrste bančnih in nekatere vrste finančnih storitev.

Pogoji za izdajo dovoljenja za opravljanje bančnih storitev so vsebovani v zakonu o bančništvu. Banki Slovenije je prepuščena le določitev kadrovskih, organizacijskih in tehničnih pogojev za opravljanje bančnih oz. drugih finančnih storitev. Zakon utemeljuje t.i. univerzalno bančno licenco, kjer je bankam z dovoljenjem za poslovanje omogočeno opravljati vse vrste bančnih storitev in nekatere vrste finančnih storitev.

Bančne storitve so naslednje finančne storitve:

- * sprejemanje depozitov od fizičnih in pravnih oseb ter dajanje kreditov iz teh sredstev za svoj račun in
- * storitve, za katere drug zakon določa, da jih smejo opravljati samo banke.

Bančne storitve lahko opravlja le:

1. banka oziroma hranilnica, ki za opravljanje teh storitev pridobi dovoljenje Banke Slovenije,
2. podružnica tuje banke, ki pridobi dovoljenje Banke Slovenije za ustanovitev,
3. banka države članice, ki v skladu z ZBan ustanovi podružnico na območju Republike Slovenije oziroma je v skladu s tem zakonom pooblaščen neposredno opravljati bančne storitve na območju Republike Slovenije.

Banke lahko opravljajo tudi druge finančne storitve, če za opravljanje teh storitev dobijo dovoljenje Banke Slovenije, in če izpolnjujejo pogoje, ki jih določa zakon, ki ureja posamezne od drugih finančnih storitev.

Druge finančne storitve po zakonu o bančništvu so naslednje finančne storitve:

1. factoring,
2. finančni zakup (leasing),
3. izdajanje garancij in drugih jamstev,
4. kreditiranje, vključno s potrošniškimi krediti, hipotekarnimi krediti in financiranjem komercialnih poslov,
5. trgovanje s tujimi plačilnimi sredstvi, vključno z menjalniškimi posli,
6. trgovanje z izvedenimi finančnimi instrumenti,
7. zbiranje, analiza in posredovanje informacij o kreditni sposobnosti pravnih oseb,
8. posredovanje pri prodaji zavarovalnih polic, po zakonu, ki ureja zavarovalništvo,
9. izdajanje in upravljanje s plačilnimi instrumenti (npr. plačilne in kreditne kartice, potovalni čeki, bančne menice),
10. oddajanje sefov,
11. posredovanje pri sklepanju posojilnih in kreditnih poslov,
12. storitve v zvezi z vrednostnimi papirji, po zakonu, ki ureja trg vrednostnih papirjev,
13. upravljanje pokojninskih oziroma investicijskih skladov po zakonu, ki ureja pokojninske oziroma investicijske sklade in
14. opravljanje poslov plačilnega prometa.

Banka lahko opravlja tudi naslednje pomožne bančne storitve:

- * ki so neposredno povezane z opravljanjem bančnih storitev oziroma
- * ki so povezane z upravljanjem z nepremičninami, z upravljanjem ali vodenjem sistema za obdelavo podatkov oziroma z opravljanjem podobnih poslov in imajo naravo pomožne dejavnosti v razmerju do glavne dejavnosti ene ali več bank.

Banka drugih dejavnosti ne sme opravljati.

Tuja banka lahko na ozemlju Republike Slovenije opravlja bančne storitve in druge finančne storitve samo preko podružnice. Tuja banka lahko na ozemlju Republike Slovenije ustanovi podružnico, če pridobi dovoljenje Banke Slovenije. Banka Slovenije lahko kot pogoj za izdajo dovoljenja za ustanovitev podružnice tuje banke zahteva, da tuja banka na ozemlju Republike Slovenije deponira določen denarni znesek oziroma drugo ustrezno finančno premoženje oziroma predloži drugo ustrezno zavarovanje, kot jamstvo za poravnavo obveznosti iz poslov, sklenjenih na območju Republike Slovenije.

Podružnica tuje banke mora pridobiti dovoljenje Banke Slovenije.

Za podružnico, ki je poslovno-organizacijska enota tuje banke in torej ni samostojna pravna oseba, se smiselno uporabljajo določila zakona o bančništvu, ki veljajo za banke na področju obvladovanja tveganj, varovanja zaupnih podatkov, poslovnih knjig in poslovnih poročil, notranje in zunanje revizije ter določbe o upravi banke (za poslovodje podružnic).

Podružnica tuje banke je vključena v sistem jamstva za vloge v državi s sedežem tuje banke, vendar pa raven in obseg jamstva za vloge pri podružnici tuje banke ne smeta presegati ravni in obsega, določenih z zakonom o bančništvu. V primeru, da sistem jamstva za vloge v državi s sedežem tuje banke ne obstaja, ali pa če je obseg jamstva za zajamčene vloge manjši kakor v Republiki Slovenije, se mora podružnica tuje banke vključiti v sistem jamstva za vloge v Republiki Sloveniji. Način in obseg vključitve tuje podružnice v sistem jamstva za vloge v Republiki Sloveniji določi Banka Slovenije z dovoljenjem za ustanovitev podružnice.

20.08.2000 poteče rok, ko se morajo banke uskladiti z zakonom o bančništvu. Po sprejetju zakona so namreč banke nadaljevale s poslovanjem v mejah poslov na podlagi obstoječega dovoljenja. Najkasneje v roku 18 mesecev od dneva, ko je zakon o bančništvu stopil v veljavo, pa morajo banke izvesti statusno-organizacijske uskladitve kot so: najnižji osnovni kapital banke mora biti 1 mia SIT, vse delnice morajo biti imenske, pri čemer je lahko prednostnih delnic največ ena tretjina, delnice morajo biti izdane v nematerializirani obliki, vsi imetniki kvalificiranih deležev morajo imeti dovoljenje Banke Slovenije, statut mora biti usklajen z zakonom o bančništvu, prav tako organi upravljanja, pri čemer mora biti uprava najmanj dvočlanska z dovoljenjem Banke Slovenije, in zagotovljena mora biti ustrezna kadrovska zasedba službe interne revizije. Banke morajo v celoti spoštovati tudi vse bonitetne omejitve, razen tistih redkih, kjer zakon določa daljše prilagoditveno obdobje.

Banke se morajo uskladiti z zakonom o bančništvu do 20.08.2000.

Po popolni uskladitvi z zakonom o bančništvu Banka Slovenije izda bankam dovoljenje za opravljanje bančnih storitev ter tistih drugih finančnih storitev, za katere so že imele dovoljenje. Za vse ostale druge finančne storitve, ki jih bodo banke želele na novo opravljati, pa bodo dobile dovoljenje, če bodo dokazale, da so kadrovsko, tehnološko in organizacijsko usposobljene opravljati te druge storitve.

Člani Sveta Banke Slovenije se na podlagi mnenj članov komisije Sveta Banke Slovenije za obravnavanje vlog in pripravo mnenj za izdajo dovoljenj za poslovanje bank in hranilnic in komisije Sveta Banke Slovenije za pripravo mnenj o izdaji dovoljenja za opravljanje funkcije člana uprave banke v skladu z zakonom o bančništvu odločajo o izdaji naslednjih dovoljenj:

- * dovoljenj za opravljanje bančnih storitev,
- * dovoljenj za opravljanje drugih finančnih storitev,
- * dovoljenj za pridobitev kvalificiranega deleža,
- * dovoljenj za opravljanje funkcije člana uprave banke,
- * dovoljenj za združitev,
- * dovoljenj za ustanovitev podružnice v tujini,
- * dovoljenj za ustanovitev podružnice tuje banke v Republiki Sloveniji in
- * dovoljenj za ustanovitev predstavništva tuje banke.

Tabela 3: Število odobrenih in zavrnjenih dovoljenj bankam in hranilnicam v letu 1999 in prvi polovici 2000

Vrsta dovoljenja*		1999		Prva polovica 2000	
		Odobrena dovoljenja	Zavrnjena dovoljenja	Odobrena dovoljenja	Zavrnjena dovoljenja
1.	Dovoljenje za poslovanje banke in hranilnice,	0	0	-	-
	dovoljenje za opravljanje bančnih storitev	2	0	5	0
2.	Dovoljenje za ustanovitev podružnice tuje banke	1	0	0	0
3.	Dovoljenje za združitev banke ali hranilnice	1	0	1	0
4.	Soglasje/dovoljenje za ustanovitev predstavništva tuje banke	2	0	0	0
5.	Soglasje domačemu delničarju za delež nad 15%,	2	0	-	-
	dovoljenje za pridobitev kvalificiranega deleža	8	5	5	0
6.	Soglasje tujemu delničarju za lastništvo	0	0	-	-
7.	Dovoljenje za opravljanje dodatnih bančnih poslov v banki	1	2	-	-
	ali hranilnici,				
	dovoljenje za opravljanje drugih finančnih storitev	24	0	6	1
8.	Dovoljenje za opravljanje poslov z vrednostnimi papirji	1	0	-	-
9.	Dovoljenje za opravljanje funkcije člana uprave	18	1	16	0
	Skupaj	60	8	33	1

* Terminologija in vsebina dovoljenj, izdanih bankam in hranilnicam do 20.02.1999 po zakonu o bankah in hranilnicah, se v nekaterih primerih razlikujeta od terminologije in vsebine po zakonu o bančništvu.

Vir: Banka Slovenije

6. BANČNE SKUPINE

Bančne skupine so v Sloveniji začele nastajati leta 1997. Nastanek štirih bančnih skupin v letu 1997 je pomenil prvi korak h konsolidaciji bančnega sektorja. O bančni skupini smo v skladu s tedaj veljavnim zakonom o bankah in hranilnicah govorili, kadar je bila ena banka neposredno ali posredno udeležena v ustanovitvenem kapitalu druge banke z najmanj 40% deležem oziroma če je neposredno ali posredno upravljala z drugo banko. Tako so v letu 1997 nastale bančne skupine Banke Celje, Nove Ljubljanske banke, SKB banke in Banke Koper.

Od štirih bančnih skupin, nastalih leta 1997, deluje le še skupina NLB.

Konsolidacija bančnega sektorja je bila izrazita v letu 1998, ko je poleg pripojitve Banke Creditanstalt d.d. k Bank Austrii d.d. Ljubljana in likvidacije Hipotekarne banke d.d. Brežice, prišlo do dveh pripojitev, povezanih z bančnimi skupinami. Hmezad banka d.d. Žalec se je pripojila k Banki Celje d.d., UBK univerzalna banka d.d. Ljubljana pa k SKB banki d.d. Ljubljana. V drugi polovici 1999 se je M banka d.d., Ljubljana pripojila k Banki Koper d.d., tako da sedaj od takratnih štirih bančnih skupin deluje le še bančna skupina NLB. Bančno skupino NLB sestavljajo Banka Zasavje d.d., Trbovlje, Pomurska banka d.d., Murska Sobota, Koroška banka d.d., Slovenj Gradec, Banka Velenje d.d., Velenje, Banka Domžale d.d., Domžale in Dolenjska banka d.d..

Razlogi za nastanek bančnih skupin leta 1997 so bili predvsem želja po večji stroškovni učinkovitosti finančnega posredništva in večji konkurenčnosti, ponekod pa tudi posledica ukrepov Banke Slovenije.

Banka Slovenije je leta 1997 določila minimalne zahteve za oblikovanje bančnih skupin. Banke v bančni skupini so se pogodbeno zavezale k usklajevanju tekoče in razvojne politike na področju mednarodnega poslovanja, trženja, razvoja novih proizvodov, informacijske tehnologije, kreditiranja, mreže bankomatov itd. Na ravni bančne skupine poteka tudi upravljanje poslovnih tveganj. Banki z likvidnostnimi težavami, ki je poprej izrabila možnosti zagotavljanja likvidnosti na denarnem trgu in v okviru rednih ponudb Banke Slovenije, morajo potrebna sredstva zagotoviti ostale članice bančne skupine v skladu z vnaprej dogovorjenimi pogoji in limiti. Prav tako v primeru težav s solventnostjo posamezne članice, ostale članice bančne skupine sprejmejo ukrepe za odpravo solventnostnega tveganja v skladu z vnaprej dogovorjenimi pogoji in limiti. Pri vseh aktivnostih znotraj bančne skupine ima vodilno aktivno vlogo banka - mati. V bančni skupini se uporabljajo enotni računovodski standardi in enotne računovodske politike, za nadzor in kontrolo v bančni skupini pa je odgovorna krovna notranja kontrola in revizija v skladu s standardi delovanja službe notranjega nadzora in revizije, ki veljajo v matični banki. V skladu s pogodbami o ustanovitvi bančnih skupin, je za revizijo matične banke in vseh članic skupine, predviden isti revizor.

Z uveljavitvijo zakona o bančništvu je prišlo do spremembe definicije bančne skupine. Bančna skupina je definirana precej širše kot v zakonu o bankah in hranilnicah, saj o njej govorimo, kadar je banka ali finančni holding s sedežem v Republiki Sloveniji nadrejena družba eni ali več bankam oziroma drugim finančnim organizacijam ali družbi za pomožne bančne storitve.

Šteje se, da je banka ali finančni holding nadrejena družba, če je v podrejenih družbah:

- * večinsko posredno ali neposredno udeležena, ali
- * ima posredno ali neposredno večino glasovalnih pravic, ali
- * ima pravico imenovati večino članov uprave ali nadzornega sveta, ali
- * ima pravico izvrševati prevladujoč vpliv, ali
- * dejansko izvršuje prevladujoč vpliv, ali
- * ima na podlagi pogodbe z enim ali več drugimi delničarji oziroma družbeniki odvisne družbe pravico izvrševati njihove glasovalne pravice, tako da ima skupaj z lastnimi glasovalnimi pravicami večino, potrebno za imenovanje večine članov uprave oziroma nadzornega sveta, ali
- * ima posredno ali neposredno najmanj 20% glasovalnih pravic oziroma udeležbe v kapitalu podrejene družbe, in izvršuje to udeležbo skupaj z eno ali več pravnih oseb, ki niso člani bančne skupine.

V skladu s to definicijo se je število bančnih skupin v Sloveniji bistveno povečalo – medtem ko imamo po prvotni definiciji bančne skupine (ki za bančno skupino šteje le skupino kapitalsko povezanih bank) v Sloveniji le eno bančno skupino, je število bančnih skupin po novi definiciji (vključno z bančno skupino NLB) naraslo na 14.

Na podlagi pooblastil iz zakona o bančništvu, je bil v Banki Slovenije predpisan podrobnejši način ter obseg konsolidacije in vsebina konsolidiranih računovodskih izkazov ter podrobnejša pravila o vsebini in rokih za poročanje. Zakon tako poleg konsolidacije računovodskih izkazov, ki jo je zahteval že zakon o bankah in hranilnicah, uvaja konsolidiran nadzor bank, ki pomeni preverjanje, ali bančna skupina kot celota ravna v skladu s pravili o obvladovanju tveganj.

Konec leta 1999 je bil v Banki Slovenije izdan sklep o nadzoru bank in hranilnic na konsolidirani osnovi, ki skupaj s poglavjem o konsolidiranem nadzoru iz zakona pomeni vključitev Direktive o nadzoru bank na konsolidirani osnovi (92/30/EEC) v našo regulativo.

Nadzor na konsolidirani osnovi se je začel uveljavljati v letu 2000 in je obvezen za vsako banko, ki obvladuje eno ali več drugih bank, drugih finančnih organizacij ali družb za pomožne bančne storitve oziroma je udeležena v teh družbah. Med druge finančne organizacije v skladu z zakonsko definicijo pri nas sodijo tudi zavarovalnice, kar dejansko pomeni razširitev obsega konsolidiranega nadzora glede na zahteve iz direktive. Tudi banka, ki jo obvladuje finančni holding, je predmet nadzora na osnovi konsolidiranega finančnega položaja finančnega holdinga. V sklepu so predvidene izjeme oz. primeri, v katerih določenih oseb ni treba vključevati v konsolidirani nadzor, ki so

V zakonu o bančništvu se je spremenila definicija bančne skupine.

Po novi definiciji imamo v Sloveniji 14 bančnih skupin.

Konec leta 1999 je bil sprejet sklep o nadzoru bank na konsolidirani osnovi.

skladne s tistimi iz direktive. Sklep se omejuje na primere, ko je za izvajanje nadzora na konsolidirani osnovi pristojna in odgovorna Banka Slovenije, medtem ko za mednarodne bančne skupine, del katerih so slovenske banke, predvideva dogovarjanje in sodelovanje med pristojnimi nadzornimi organi. Način povezanosti med osebami v skupini odloča o vključitvi le-teh v konsolidirane računovodske izkaze oziroma metodi njihove izdelave (popolna konsolidacija, sorazmerna konsolidacija, kapitalska metoda), ti izkazi pa so podlaga za pripravo poročil o obvladovanju tveganj banke v skupini.

Banke morajo na konsolidirani osnovi izpolnjevati zahteve glede najmanjše višine kapitala, zagotavljati najmanj predpisano kapitalsko ustreznost, spoštovati omejitve glede izpostavljenosti cele skupine do posameznih oseb ali skupin povezanih oseb ter omejitve glede naložb v nefinančne organizacije. Osebe v skupini morajo zagotoviti ustrezno organiziranje notranjega nadzora, ki zagotavlja pravilnost in popolnost ugotavljanja dejstev in poročanja informacij, pomembnih za konsolidirani nadzor.

Zakon tudi omogoča in pooblašča Banko Slovenije za sodelovanje z domačimi nadzornimi organi v drugih finančnih sektorjih, pri čemer bo teža konsolidiranega nadzora predvsem na Banki Slovenije, kot glavnim nadzornim organom v vseh skupinah, kjer je vsaj ena banka. Predpogoj za učinkovit konsolidiran nadzor je ustrezna strokovnost v vseh treh sektorjih in kreativno medsebojno sodelovanje.

7. POROČANJE

V zvezi z bonitetnim nadzorom, morajo banke poročati centralni banki dnevno, mesečno, trimesečno, polletno in letno. Vrste poročil so navedene v nadaljevanju.

Dnevno	<ul style="list-style-type: none"> o predvidenih tolarskih prilivih in odlivih največjih deponentov,
Mesečno	<ul style="list-style-type: none"> o predvidenih tokovih tolarske likvidnosti. o knjigovodskem stanju računov, o depozitih tridesetih največjih deponentov.
Trimesečno	<ul style="list-style-type: none"> o kapitalu, o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk, o veliki izpostavljenosti, o naložbah v kapital nefinančnih organizacij, o aktivnih in pasivnih obrestnih merah.
Polletno	<ul style="list-style-type: none"> o kapitalskih naložbah.
Letno	<ul style="list-style-type: none"> revizorjevo poročilo o revizijskem pregledu.

8. KONTROLA BANK IN HRANILNIC

Stalnost nadzora bank je zagotovljena tudi z rednimi pregledi inšpektorjev na terenu.

Stalnost nadzora bank in hranilnic je zagotovljena preko rednega pošiljanja in preverjanja poročil s strani analitikov, kot tudi s pregledi inšpektorjev na terenu. Zagotovljeno je t.i. načelo štirih oči, kar pomeni, da so analitiki in inšpektorji odgovorni za spremljanje posameznih bank in hranilnic, ki je odvisno od velikosti obsega poslovanja banke in hranilnice.

Analitiki sodelujejo pri oceni rezultatov poslovanja bank in hranilnic, pri izdajanju in spremembah dovoljenj za poslovanje, ocenjujejo predloge novih sistemskih rešitev, svetujejo pri izvajanju standardov za varno in skrbno poslovanje, nadzirajo spoštovanje omejitev za varno in skrbno poslovanje, skrbijo za kontinuirano spremljanje uspešnosti

poslovanja na podlagi prejetih podatkov in informacij vsaj enkrat mesečno, sodelujejo pri pripravah na kontrolo v bankah in hranilnicah in pri razgovorih z vodstvom bank in hranilnic ter z drugimi institucijami, pripravljajo različna gradiva za organe Banke Slovenije itd. O ugotovitvah, ki odstopajo od običajnega poslovanja za posamezno banko oziroma hranilnico, analitiki takoj obvestijo inšpektorje in vodstvo Nadzora bančnega poslovanja, ki se lahko na tej podlagi odločijo tudi za neposreden pregled v banki ali hranilnici.

Tako analitiki kot inšpektorji v primeru ugotovljenih nepravilnosti v poslovanju bank ali hranilnic ukrepajo in spremljajo odpravljanje nepravilnosti.

V zadnjih treh letih je bilo neposredno celovito pregledanih od 9 do 13 bank in hranilnic ter delno pregledanih od 18 do 30 bank in hranilnic na leto (opravljen je bil pregled posameznih področij).

Predvideno je, da bi se število celovitih pregledov znižalo na 7 do 9 letno, povečalo pa število pregledov posameznih področij poslovanja. Na leto naj bi bilo opravljenih več kot 30 delnih pregledov bank in hranilnic. Pri tem bi lahko bila posamezna banka ali hranilnica tako kot doslej pregledana večkrat letno. Vsaka banka ali hranilnica naj bi bila vsaj delno pregledana enkrat letno. Področja pregleda se določijo po potrebi, pri čemer predstavlja posebno področje pregleda ocena tveganj na področju informacijske tehnologije.

V letu 1999 so opravili inšpektorji Banke Slovenije v bankah in hranilnicah 39 pregledov, ki so zajeli kontrolo celotnega poslovanja (9) ali samo posameznih področij (30). Od tega je bilo opravljenih 8 celovitih in 22 delnih pregledov v bankah ter 1 celovit in 8 delnih pregledov v hranilnicah.

V letu 1999, predvsem v drugi polovici leta, je bila pri pregledih poslovanja bank in hranilnic posvečena posebna pozornost pripravam na prehod v leto 2000 (problem 2YK). Svet Banke Slovenije je četrletno spremljal poročila o realizaciji projekta 2000. Zaradi nadzora nad pripravljenostjo na leto 2000 so bile v letu 1999 neposredno pregledane vse banke in hranilnice, opravljenih pa je bilo tudi več razgovorov z vodstvi bank in hranilnic. Nekaj odredb je bilo izdanih tudi z namenom, da bi izboljšali pripravljenost na leto 2000.

Po uveljavitvi zakona o bančništvu je Banka Slovenije pooblaščenca za opravljanje nadzora nad poslovanjem pravnih oseb, povezanih z banko, če je to potrebno zaradi nadzora nad poslovanjem banke. Prav tako je nadzorna pristojnost Banke Slovenije razširjena na druge osebe v primeru utemeljenega suma, da opravljajo bančne storitve, ne da bi za to pridobile dovoljenje Banke Slovenije. Na podlagi teh določil so bile v letu 1999 pregledane 3 gospodarske družbe, hčerinska podjetja dveh bank. Poleg tega so bile na podlagi prijav Tržnega inšpektorata Republike Slovenije opravljene tudi kontrole 3 družb, ki so opravljale dejavnosti bančnih storitev v nasprotju z zakonodajo.

Z vodstvi bank in hranilnic so vzpostavljeni redni letni sestanki bodisi v okviru zaključka celovitega pregleda ali posebej. Ti sestanki so namenjeni predvsem oceni rezultatov poslovanja ter položaja banke in seznanitvi s strategijo razvoja banke. Izmenjava mnenj in informacij med nadzorniki in vodstvom bank in hranilnic je tudi pogoj za pravočasno ustrezno ravnanje v primeru morebitnih težav v poslovanju banke ali hranilnice.

Izmenjava mnenj in podatkov poteka tudi med nadzorniki Banke Slovenije ter drugimi nadzornimi institucijami doma in v tujini. Poleg izmenjave informacij in strokovnih mnenj o nadzoru subjektov finančnega trga, povezanih z bankami, je bilo v Sloveniji v letu 1999 opravljenih tudi 8 krajših kontrol s predstavniki Agencije za trg vrednostnih papirjev (kontrol depojev vrednostnih papirjev).

V prvi polovici leta 2000 so inšpektorji Banke Slovenije opravili 4 celovite preglede, od tega 3 banke in 1 hranilnico ter 12 delnih pregledov, od tega 10 pregledov bank in 2 pregleda hranilnic.

Tudi v prvi polovici leta 2000 se je nadaljevalo sodelovanje z Agencijo za trg vrednostnih papirjev in Tržnim inšpektoratom Republike Slovenije. Inšpektorji Banke Slovenije so

Letno je celovito pregledanih 9 do 13 bank in hranilnic.

Zakon o bančništvu pooblašča Banko Slovenije, da opravlja nadzor tudi nad poslovanjem pravnih oseb, povezanih z banko.

Izmenjava mnenj poteka med Banko Slovenije ter drugimi domačimi in tujimi nadzornimi institucijami.

skupaj z inšpektorji Agencije za trg vrednostnih papirjev opravili pregled v 3 bankah (pregledane so bile povezane osebe), štiri pregledi pa so bili opravljeni skupaj z inšpektorji Tržnega inšpektorata Republike Slovenije (pregledi družb, za katere je obstajal sum, da se ukvarjajo z dejavnostjo, za katero nimajo ustreznega dovoljenja Banke Slovenije).

Prvič je bil v letu 2000 opravljen skupen nadzor hčerinske banke največje slovenske banke v ZDA z State of New York Banking Department in Federal Deposit Insurance Corporation.

V skladu s sprejetim strateškim planom Nadzora bančnega poslovanja je bilo največ pregledov delnih oziroma pregledov določenega področja, s čimer je dana možnost poglobljenih pregledov področij, kjer je tveganje večje ali za katera v Banki Slovenije ni dovolj ustreznih podatkov.

Pri pregledih v bankah je poudarek na pregledu ustrezne razvrstitve bilančnih in zunajbilančnih terjatev.

Ker je kreditno tveganje največje tveganje v slovenskih bankah in hranilnicah, je poudarek pri pregledih na pregledu ustrezne razvrstitve bilančnih in zunajbilančnih terjatev. Posebna pozornost je bila posvečena konsolidiranemu nadzoru - pregledu banke in z njo povezanih oseb. Inšpektorji Banke Slovenije so analizirali finančne izkaze povezanih oseb, politiko banke (sedanjo in bodočo) do povezanih oseb, kvaliteto njihove aktive - naložb, vodenje in odnose z banko in tveganja v poslovanju. Na tej osnovi so inšpektorji ugotavljali, ali so oblikovane rezervacije in popravki vrednosti za izpostavljenost banke (kreditni, kapitalske naložbe) do povezanih oseb ustrezne.

Za potrebe plačilnih sistemov so inšpektorji skupno s sodelavci iz drugih oddelkov Banke Slovenije sodelovali pri preverjanju kriterijev prehoda plačilnega prometa na banke.

Celovite kontrole v bankah in hranilnicah so obsegale predvsem:

- * pregled kreditnega portfelja in portfelja vrednostnih papirjev,
- * preverjanje izračuna kapitalske ustreznosti,
- * ustreznost upravljanja s tveganji,
- * ugotavljanje profitabilnosti banke,
- * likvidnost banke in depozitno poslovanje,
- * presojanje primernosti in učinkovitosti notranjega kontrolnega sistema,
- * kapitalske naložbe in osnovna sredstva,
- * upravljanje banke in delovanje službe notranje revizije,
- * kontrolo področja informacijske tehnologije (v letu 2000 s poudarkom na pripravljenosti na leto 2000) itd.

Pri delnih pregledih je bil poudarek na naslednjih področjih:

- * kreditnem portfelju gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov in prebivalstva,
- * portfelju vrednostnih papirjev,
- * vodenju banke in delu notranje revizije,
- * povezanih osebah,
- * pravilnosti izkazovanja računovodskih podatkov,
- * informacijski tehnologiji itd.

9. OCENJEVANJE SISTEMA NOTRANJIH KONTROL IN NOTRANJEREVIZIJSKE SLUŽBE

Učinkovit sistem notranjih kontrol in ustrezno delovanje notranjerevizijske službe sta pomembni sestavini kontroliranja učinkovitosti in obvladovanja tveganj ter preprečevanje negotovosti vsake banke.

Z novim zakonom o bančništvu, ki pomeni nadaljnji korak k dozorevanju slovenskega bančnega sistema, je ustrezno podano tudi mesto, vloga in pristojnosti notranjerevizijske

službe. Hkrati s tem pa je dosežena implementacija načela učinkovitega bančnega nadzora, ki poudarja pomembnost ustreznega notranjega nadzora in učinkovit sistem notranjih kontrol. Bistveno je namreč, da ima banka oblikovan sistem notranjih kontrol in da le-ta tudi deluje, motiv za učinkovito delovanje notranjih kontrol pa je v potrebi po obvladovanju poslovnih tveganj, katerim je poslovanje banke neprestano izpostavljeno. In če notranjerevizijska služba izpolnjuje vse zakonske zahteve, notranji revizorji banke delujejo skladno s standardi notranjega revidiranja ter kodeksom poklicne etike notranjega revizorja, potem vse to predstavlja trdno oporo bančnim nadzornikom pri izpolnjevanju načel varnega in skrbnega poslovanja bank.

Presojanje primernosti in učinkovitosti notranjega kontrolnega sistema sodi med osrednja področja pregledov bančnih nadzornikov pri celovitih kontrolah. Temu področju pa bo tudi v bodoče potrebno nameniti še več pozornosti, še posebno z implementacijo temeljnih načel za učinkovit bančni nadzor v slovenski prostor, kjer 14. načelo opredeljuje prav to kontrolo.

Še posebno je pri tem izpostavljena vloga bančnih nadzornikov, saj morajo le-ti zahtevati, da imajo vse banke, ne glede na njihovo velikost, učinkovit sistem notranjih kontrol, ki pa mora biti v sorazmerju z vrsto, stopnjo zahtevnosti in obsegom tveganja njihovih bilančnih in zunajbilančnih dejavnosti in ki se hitro odziva na spremembe v bančnem okolju in tržnih pogojih. V primerih, ko nadzorniki ugotovijo, da sistem notranjih kontrol ni ustrezen, morajo takoj ukrepati proti taki banki in zahtevati, da banka nemudoma izboljša svoj sistem notranjih kontrol.

Čeprav sta nadzorni svet in uprava v končni fazi odgovorna za učinkovito funkcioniranje sistema notranjih kontrol, pa morajo bančni nadzorniki oceniti sistem notranjih kontrol v posamezni banki v okviru svojih tekočih nadzornih nalog. Prav tako je pri slednjem potrebno ugotoviti, ali vodstvo posamezne banke posveča ustrezno (takojsnjo) pozornost težavam, ki se odkrijejo že skozi postopek notranjega revidiranja. To pomeni, da mora bančni nadzornik zelo natančno proučiti odnos posloводства do poročil notranjega revizorja, tudi glede na pravočasnost in pravilnost odziva na ta poročila. Če se poslovodstvo ni odzvalo na pomembne izsledke v poročilu notranjega revizorja, jih lahko bančni nadzornik prav tako uporabi, vendar pa bo to dejstvo zbudilo sum o njihovi vrednosti pri izboljševanju učinkovitosti kontrole. Pomembno pri tem je, da bančni nadzorniki ne ocenjujejo le učinkovitost celotnega sistema notranjih kontrol, ampak da tudi ocenijo kontrole, ki so vgrajene zlasti v visoko tvegana področja (npr. področja, za katera je značilno izjemno visoka donosnost, hitra rast oziroma nova vrsta poslov). Bančni nadzorniki morajo posebno pozornost nameniti zlasti bančnim politikam in postopkom, izdanim v pisni obliki.

Sicer pa morajo bančni nadzorniki vedno pregledati ugotovitve in priporočila zunanjih revizorjev glede učinkovitosti notranjih kontrol in ugotovitev, ali sta uprava banke in nadzorni svet ukrepala skladno s priporočili zunanjih revizorjev. Obseg in narava problemov v zvezi s kontrolnimi postopki, ki so jih ugotovili revizorji, bi se morali upoštevati tudi v oceni bančnih nadzornikov glede učinkovitosti notranjih kontrol banke.

Čeprav je potrebno na področju notranje revizije storiti še marsikaj za popolno in učinkovito delovanje le-te, lahko vseeno ugotovimo, da se kvaliteta dela in usposobljenost kadra v notranjerevizijskih službah vztrajno izboljšuje; vse več je tudi revizorjev z ustreznimi certifikati znanja Slovenskega inštituta za revizijo, saj morajo banke zaradi uskladitve z določili zakona o bančništvu, imeti za opravljanje nalog notranjega revidiranja zaposleno najmanj eno osebo, ki je pridobila naziv revizor oziroma preizkušeni notranji revizor.

Razlike v kvaliteti in številu notranjih revizorjev med bankami so še vedno precejšnje, so pa seveda pogojene tako z velikostjo banke kot tudi sredstvi, ki jih banke namenijo funkciji notranjega revidiranja. Zaradi vse večje pomembnosti področja informacijske tehnologije in tveganj, ki izhajajo iz le-tega, se vse bolj poudarja nujnost kontrole tudi tega področja s strani notranjega revizorja.

Pri vsem tem je pomembno, da se vodstva bank zavedajo pomena in koristnosti notranjega revidiranja, saj so le-ta zadolžena za varno, učinkovito in uspešno poslovanje bank ter morajo zato v notranjem nadziranju videti pripomoček za ciljno delovanje v smeri pravočasnega sprejemanja določenih ukrepov ter v izogibanju neugodnim poslovnim situacijam.

Presojanje primernosti in učinkovitosti notranjega kontrolnega sistema je sestavni del pregledov v bankah in hranilnicah.

Inšpektorji pri pregledih ocenjujejo sistem notranjih kontrol.

Vse bolj se poudarja nujnost kontrole informacijske tehnologije s strani notranjega revizorja.

10. SODELOVANJE Z NADZORNIMI INSTITUCIJAMI

10.1. Sodelovanje z domačimi nadzornimi institucijami

Za učinkovit nadzor je potrebno usklajeno delovanje vseh nadzornih organov.

Vsebino in način sodelovanja med nadzornimi institucijami določa pravilnik.

Pravilnik predvideva tudi sklenitev sporazumov med nadzornimi organi.

Za kontinentalni del Evrope in tudi za Slovenijo so značilne univerzalne banke, ki smejo opravljati vse posle poslovnega in tudi investicijskega bančništva. Poleg tega že obstajajo tudi pogodbene in kapitalske povezave bank ter zavarovalnic. Ker vsako od omenjenih področij nadzira druga nadzorna institucija, je za učinkovit nadzor nad finančnimi institucijami potrebno usklajeno delovanje vseh nadzornih organov. V letu 1999 je bil za ta namen na podlagi zakona o bančništvu izdan pravilnik o medsebojnem sodelovanju nadzornih organov (Uradni list RS, št. 55/99), ki to področje podrobneje ureja, pred tem pa je bilo to urejeno v protokolih med Banko Slovenije in drugimi nadzornimi institucijami.

Pravilnik določa vsebino in način sodelovanja med Banko Slovenije, Agencijo za trg vrednostnih papirjev in Uradom RS za zavarovalni nadzor (po novem Agencijo za zavarovalni nadzor). To sodelovanje obsega naslednja področja:

- * strateška vprašanja razvoja, letno načrtovanje usmeritev medsebojnega sodelovanja, ki jih sprejema koordinacija in spremljanje izvajanja sporazumov,
- * izmenjavo podatkov, potrebnih v postopku opravljanja nadzora nad finančnimi organizacijami,
- * izmenjavo podatkov, potrebnih v postopku v zvezi z izdajo dovoljenj,
- * izmenjavo podatkov o dejstvih in dogodkih, ki se nanašajo na povezane osebe in ki lahko vplivajo na stanje ali poslovanje osebe, ki je subjekt nadzora drugega nadzornega organa,
- * posredovanje podatkov, potrebnih za odločanje o drugih posamičnih zadevah,
- * organizacijo skupnih pregledov,
- * obveščanje o nepravilnostih, ki jih nadzorni organ ugotovi pri opravljanju nadzora, če so te ugotovitve pomembne tudi za delo drugih nadzornih organov,
- * druge skupne aktivnosti, ki prispevajo k usklajenemu izvajanju nadzora, povečanju učinkovitosti delovanja nadzornih organov in k povečanju učinkovitosti delovanja finančnega trga.

Na podlagi omenjenega pravilnika je bilo ustanovljeno koordinacijsko telo pod vodstvom ministra za finance in v katerem sodelujeta tudi guverner Banke Slovenije in predsednik Sveta Agencije za trg vrednostnih papirjev. Ker pravilnik predvideva tudi sklenitev sporazumov med nadzornimi organi, sta bila novembra 1999 sklenjena sporazuma o sodelovanju med Banko Slovenije in Agencijo za trg vrednostnih papirjev in o sodelovanju med Banko Slovenije in Ministrstvom za finance – Uradom RS za zavarovalni nadzor.

Pravilnik predstavlja formalno osnovo in nadgradnjo obstoječih protokolov o sodelovanju, ki jih je Banka Slovenije v preteklosti že sklenila z Agencijo za trg vrednostnih papirjev in Uradom RS za zavarovalni nadzor (zaradi uskladitve z novo terminologijo, ki se uporablja pri navedbi nadzornih organov, so v pripravi ustrezne spremembe pravilnika). V sporazumih, ki torej pomenijo uskladitev prejšnjih protokolov s pravilnikom, je določena podrobnejša vsebina in način medsebojnega sodelovanja in posredovanja podatkov. Za uresničevanje sporazumov med nadzornimi organi in nalog, ki jih sprejema koordinacijsko telo, skrbi komisija za medsebojno sodelovanje, ki se sestaja najmanj enkrat na tri mesece. Komisijo sestavljajo namestnik guvernerja Banke Slovenije oziroma direktor oddelka za nadzor bančnega poslovanja v Banki Slovenije, direktor Agencije za trg vrednostnih papirjev in direktor Agencije za zavarovalni nadzor.

Sodelovanje med nadzornimi institucijami, ki uspešno poteka, se na podlagi teh sporazumov odvija v obliki redne izmenjave podatkov in posredovanja določenih podatkov na zahtevo drugega nadzornega organa. Kot predpogoj za izmenjavo informacij je po zakonu o bančništvu potrebna zavezanost nadzornikov k varovanju zaupnih podatkov in ohranjanju poslovnih skrivnosti. Nadzorne institucije so tudi dolžne obvestiti drugo nadzorno institucijo o ugotovljenih nepravilnostih, ki zadevajo njeno področje. Nadzorne institucije sodelujejo tudi pri skupnih pregledih.

Sporazum med Banko Slovenije in Agencijo za trg vrednostnih papirjev je postal operativen, saj sta nadzorna organa skupaj realizirala nekatere preglede v bankah in borznoposredniških hišah, prav tako pa uspešno poteka izmenjava informacij in strokovnih mnenj med Banko Slovenije in Agencijo za trg vrednostnih papirjev.

Januarja 2000 so se prvič sestali člani koordinacijskega telesa nadzornih organov finančnih organizacij, katerega glavni namen je bila vzpostavitev dela koordinacije in komisije za medsebojno sodelovanje. Dogovorjeno je bilo, da bo komisija za medsebojno sodelovanje spremljala problematiko izvajanja novih predpisov in opozarjala koordinacijsko telo nadzornih organov finančnih organizacij na probleme, ki se pojavljajo, zlasti z vidika stopnje pokritosti (ali predpisi zadovoljivo pokrivajo delovanje finančnih posrednikov) in s tem v zvezi dajala pobude za morebitne spremembe ali dopolnitve predpisov.

Komisija za medsebojno sodelovanje se je sestala dvakrat doslej in obravnavala problematiko finančnih konglomeratov. V ta namen komisija stalno pregleduje kompleksnejše povezave in vzpostavlja dobro sodelovanje med nadzorniki. V zvezi s problematiko kazenskih pristojnosti nadzornikov, sta Banka Slovenije in Agencija za trg vrednostnih papirjev podali Ministrstvu za finance pobudo za pripravo osnutka posebnega zakona, ki bi nadzornim institucijam omogočal samostojno izrekanje denarnih kazni za kršitve predpisov, katere izvrševanje nadzirajo in ki bi določal tudi posamične postopke (izrek, pritožbo, izvršbo).

10.2. Mednarodno sodelovanje

Banka Slovenije kot nadzorna institucija je članica Skupine bančnih nadzornikov iz Centralne in Vzhodne Evrope, zato se redno udeležujemo srečanj, seminarjev, delavnic in konferenc članic.

Septembra 1999 je Banka Slovenije prvič organizirala 12. konferenco Skupine bančnih nadzornikov iz Centralne in Vzhodne Evrope. Med udeleženci so bili poleg držav članic tudi gostje iz Basel Committee on Banking Supervision in Financial Stability Institute.

Kot je bilo že omenjeno v poglavju o izpolnjevanju Temeljnih načel za učinkovit bančni nadzor, poteka izmenjava informacij s tujimi nadzornimi organi tudi v praksi. Na podlagi sklenjenega sporazuma o sodelovanju z State of New York Banking Department, ki pomeni pravno-formalno osnovo za sodelovanje, je bil v letu 2000 že opravljen skupen nadzor Banke Slovenije, State of New York Banking Department in Federal Deposit Insurance Corporation v hčerinski banki največje slovenske banke. Čeprav sporazum o sodelovanju še ni bil podpisan z Banca d'Italia, pa je v letu 1998 bil dogovorjen in izveden pregled podružnice največje slovenske banke v Italiji. V teku so aktivnosti za formalno ureditev stikov s Federal Ministry of Finance in Oesterreichische Nationalbank v zvezi z avstrijskimi hčerinskimi bankami in podružnico avstrijske banke v Sloveniji.

Zakon o bančništvu je odpravil vse večje ovire, ki so onemogočale izmenjavo informacij med Banko Slovenije in tujimi nadzornimi organi, njegova določila pa praktično pomenijo pooblastilo za vzpostavitev načela kontrole domače države, ki bo v celoti zaživel s polnopravno vključitvijo Slovenije v EU. Že prej pa je imela Banka Slovenije možnost opravljati kontrolo podružnic in hčerinskih bank slovenskih bank v tujini preko kontrole poročil in druge dokumentacije.

Ker je Slovenija pridružena članica Evropske unije smo kot bančni nadzorniki sodelovali na sestankih Pododbora za notranji trg (prej pododbora za finančne storitve v okviru Evropske komisije), sodelovali smo pri razgovorih z misijami Svetovne banke in Mednarodnega denarnega sklada ter pri vrsti informativnih obiskov predstavnikov rating organizacij in drugih gostov iz tujine.

V večjem obsegu smo se začeli udeleževati tudi konferenc (organiziranih zlasti za Centralno in Vzhodno Evropo), na katerih predava tudi vodstvo Nadzora bančnega poslovanja.

Koordinacijsko telo nadzornih organov finančnih organizacij in Komisija za medsebojno sodelovanje sta začela delovati v letošnjem letu.

Banka Slovenije je članica Skupine bančnih nadzornikov iz Centralne in Vzhodne Evrope.

Zakon o bančništvu je odpravil vse večje ovire za izmenjavo informacij s tujimi nadzornimi organi.

11. SODELOVANJE Z REVIZORJI

Revizijo slovenskih bank na dan 31.12.1999 za preteklo poslovno leto so opravile štiri revizorske hiše in sicer: PriceWaterhouseCoopers d.d. v večini bank, ITEO-Abeceda d.o.o. v eni banki, Deloitte & Touche, d.o.o. v treh bankah in prvič letos tudi Ernst & Young v treh bankah. Revizijo vseh slovenskih hranilnic razen ene je opravil ITEO - Revizija d.o.o. Ljubljana, eno hranilnico pa je revidirala družba PriceWaterhouseCoopers d.d..

Pozitivno mnenje revizorjev o računovodskih izkazih vseh bank in hranilnic.

Mnenje o računovodskih izkazih je pri vseh bankah in hranilnicah pozitivno, kar pomeni, da po mnenju revizorjev računovodski izkazi slovenskih bank in hranilnic podajajo resnično in pošteno sliko finančnega stanja, izidov poslovanja in gibanje finančnih tokov v preteklem letu. Dolžnost revizorjev je namreč, da izrazijo mnenje o bilanci stanja, izkazu uspeha in izkazu finančnih tokov, za katere je odgovorno poslovodstvo banke oziroma hranilnice.

Sestanek z revizorji je organiziran redno enkrat letno, na katerem bančni nadzorniki in revizorji izmenjajo mnenja o revidiranih bankah in hranilnicah ter izdelanih revizijskih poročilih. V primeru večjih pomanjklivosti oziroma težav pri posamezni banki ali hranilnici, se po potrebi sestanki z revizorji skličejo večkrat letno. V primeru odprtih strokovnih vprašanj so stiki pogostejši oziroma po potrebi.

Oddelek Nadzora bančnega poslovanja sodeluje pri razvoju revizijske stroke preko Slovenskega inštituta za revizijo in Odbora za notranjo revizijo pri Združenju bank Slovenije, aktivno pa sodeluje tudi pri razreševanju odprtih računovodskih vprašanj in razvijanju računovodskih standardov preko Odbora za računovodstvo pri Združenju bank Slovenije.

II. REZULTATI POSLOVANJA BANK IN HRANILNIC V LETU 1999 IN PRVI POLOVICI LETA 2000⁶

1. STRUKTURA BANČNEGA SEKTORJA

Konec leta 1994 je delovalo v Sloveniji 33 bank. V naslednjih letih se je število bank postopno zmanjševalo, najbolj pa se je zmanjšalo leta 1998, ko je prišlo do treh pripojitev in ene likvidacije banke. Do ene pripojitve banke je prišlo tudi v letu 1999, toda število bank se je konec leta 1999 v primerjavi s koncem leta 1998, z novo registrirano banko in prvo podružnico tuje banke, povečalo za eno. Do 30.06.2000 v primerjavi z 31.12.1999 pri bankah ni bilo sprememb v številu.

V letu 1999 je prišlo do pripojitve M banke d.d., Ljubljana k Banki Koper d.d., novonastala hčerinska banka Hypo Alpe Adria banka d.d., Ljubljana, pa je po petih letih prva nova banka v Sloveniji.

Ker je zakon o bančništvu, ki je stopil v veljavo februarja 1999, pod določenimi pogoji omogočil tudi odpiranje podružnic tujih bank v Sloveniji, je Banka Slovenije junija 1999 odobrila ustanovitev prve podružnice tuje banke v Sloveniji. Kaerntner Sparkasse AG, Celovec, Podružnica v Sloveniji je bila septembra 1999 registrirana na sodišču.

V letu 1999 sta bili izdani dve dovoljenji za ustanovitev predstavništva tuje banke v Sloveniji, tako da je delovalo konec leta 1999 v Sloveniji že 9 predstavništev.

31.12.1999 in 30.06.2000 je v slovenskem bančnem prostoru delovalo 25 bank, od katerih so 4 hčerinske banke tujih bank in ena podružnica tuje banke. Poleg bank je delovalo tudi 6 hranilnic in 68 hranilno kreditnih služb.

Število hranilnic se v prvi polovici 2000 v primerjavi s koncem leta 1999 sicer ni spremenilo, zaradi pripojitve Mariborske hranilnice-posojilnice d.o.o., Maribor k Delavski hranilnici d.d., Ljubljana, pa se je število hranilnic s 01.07.2000 znižalo na 5. Znižanje števila hranilnic se bo še nadaljevalo v drugi polovici 2000, saj je bil 30.06.2000 na skupščini Poteze-Hranilnice d.o.o., Ljubljana sprejet sklep o začetku postopka redne (prostovoljne) likvidacije, ki mora biti vpisan še na sodišču, še pri eni hranilnici pa so v teku pripojitvene aktivnosti.

Število delujočih hranilno kreditnih služb se je v letu 1999 znižalo za dve, v prvi polovici 2000 pa je ostalo nespremenjeno v primerjavi s koncem leta 1999.

Tako kot prejšnja leta je bil tudi konec prvega polletja 2000 tržni delež hranilnic in hranilno kreditnih služb (merjen z bilančno vsoto) zelo nizek v primerjavi z bankami, saj je znašal le 2,0% (hranilnice 0,4%, hranilno kreditne službe pa 1,6%).

Od 25 delujočih bank je bilo konec leta 1999 in v prvi polovici 2000 10 bank v popolni domači lasti in 5 v popolni ali večinski lasti tujcev. Preostalih 10 bank je bilo v večinski domači lasti, vendar pa delež tujih delničarjev pri 6 bankah ni presegal 1%. Vse hranilnice so v lasti domačih oseb s pretežno privatnim lastništvom.

Razvoj bančnega sektorja se kaže tudi v razmerju med bilančno vsoto bank in BDP. Konec junija 2000 je znašala bilančna vsota bank približno 80% BDP, bilančna vsota bank skupaj s hranilnicami približno 81%, bilančna vsota bank, hranilnic in hranilno kreditnih služb skupaj pa je znašala približno 82% BDP.

V Sloveniji poteka konsolidacija bančnega sektorja.

V Sloveniji je ob polletju delovalo 25 bank, 6 hranilnic in 68 hranilno kreditnih služb.

Tržni delež hranilnic in hranilno kreditnih služb ostaja zelo majhen.

⁶ Podatki za prvo polovico leta 2000 oziroma 30.06.2000 niso revidirani.

Tabela 4: Število poslovnih enot in zaposlenih v bankah, bilančna vsota bank in BDP

	31.12.1995	31.12.1996	31.12.1997	31.12.1998	31.12.1999	30.06.2000
Število poslovnih enot	558	577	590	557	570	
Število zaposlenih	10.137	10.317	10.410	10.394	10.445	
Bilančna vsota (v mio SIT)	1.497.544	1.729.083	2.022.037	2.350.359	2.687.600	2.927.635*
Bilančna vsota/Število zaposlenih (v mio SIT)	147,7	167,6	194,2	226,1	257,3	
BDP v tekočih cenah (v mio SIT)	2.221.459	2.555.369	2.907.277	3.253.751	3.637.437	3.637.437**
Bilančna vsota/BDP (v %)	67,4%	67,7%	69,6%	72,2%	73,9%	80,5%

* Bilančna vsota ne vključuje podružnice NLB v Italiji.

** Ocena BDP po tekočih cenah za celo leto 2000 je 4.099.800 mio SIT, vendar smo v izračunu upoštevali podatek za BDP za leto 1999.

Vir: Banka Slovenije

2. POSLOVANJE BANK IN HRANILNIC

2.1. Poslovanje bank

2.1.1. Poslovanje bank v letu 1999

Bilančna vsota bank se je konec leta 1999 realno povečala za skoraj 6%.

Bilančna vsota vseh slovenskih bank 31.12.1999 znaša po revidiranih podatkih 2.687,6 mia SIT. Glede na konec leta 1998 predstavlja to 14,3% nominalni porast oziroma 5,8% realni porast. S tem se je tudi v letu 1999 nadaljeval trend umirjene rasti prejšnjih let.

Tabela 5: Bilančne vsote s stopnjami rasti in tržni deleži sedmih največjih bank

Banka	v mio SIT		v %		v %	
	31.12.1998	31.12.1999	1998/1997	1999/1998	31.12.1998	31.12.1999
NLB	648.595	752.343	18,1	16,0	27,6	28,0
SKB banka	281.184	307.637	16,7	9,4	12,0	11,4
NKBM	285.029	321.813	19,9	12,9	12,1	12,0
Banka Koper	137.190	167.905	14,0	22,4	5,8	6,2
Banka Celje	135.094	155.712	23,7	15,3	5,7	5,8
Abanka	123.151	149.301	19,5	21,2	5,2	5,6
Gorenjska banka	108.041	130.310	19,1	20,6	4,6	4,8
Skupaj prvih 7 bank	1.718.284	1.985.022	18,4	15,5	73,1	73,9
Vse banke skupaj	2.350.359	2.687.600	16,2	14,3	100	100
Bankna skupina NLB	829.543	1.041.409	17,6	25,5	35,3	38,7

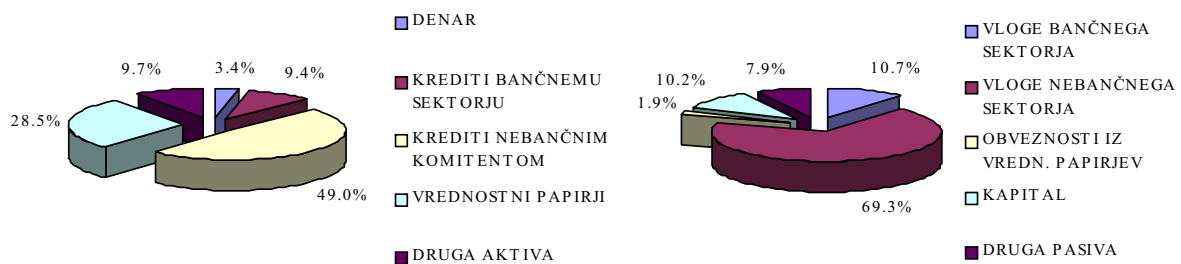
Vir: Banka Slovenije

V letu 1999 so se bilančne vsote večine, to je 20 bank, nominalno in realno povečale, njihove nominalne stopnje rasti znašajo med 9,4% in 27,5%. Izraziteje kot pri večini bank sta se povečevali le bilančni vsoti novo nastale banke in podružnice tuje banke. Realno pa se je znižala bilančna vsota treh bank.

V zadnjih šestih letih so tržni deleži največjih bank, merjeni z nekonsolidiranimi bilančnimi vsotami, razmeroma stalni. Tržni delež največjih treh bank znaša že od konca leta 1994 med 51% in 53% bilančne vsote vseh bank. Tržni delež največjih petih bank znaša med 62% in 63%, največjih sedmih bank med 71% in 74% ter največjih desetih bank med 80% in 82%.

Tržni deleži največjih bank so stabilni.

Slika 2: Povprečna struktura virov sredstev in naložb bank 31.12.1999

Vir: Banka Slovenije

V povprečni **strukturi pasive** se je v letu 1999 v primerjavi z letom 1998 znižal delež vlog **nebančnega sektorja** (gospodarstva, gospodinjstev, države, drugih finančnih organizacij, neprofitnih izvajalcev storitev gospodinjstvom in nerezidentov). Znižanje od 70% na 69,3% je posledica počasnejše rasti vlog prebivalstva in realnega upadanja vlog gospodarstva, države in nerezidentov.

Delež vlog nebančnega sektorja se je rahlo znižal.

Upočasnjena rast vlog gospodarstva, ki se je kazala že v letih 1997 in 1998, se je nadaljevala tudi v letu 1999. Znižanje depozitnih obrestnih mer v prvem trimesečju leta 1999 je povzročilo nominalni upad vlog gospodarstva, ki so šele konec junija 1999 dosegle raven s konca leta 1998. V drugi polovici leta 1999 so vloge gospodarstva sicer ponovno rahlo naraščale. Kljub intenzivnejši rasti v drugem polletju in uvedbi deviznih računov je bila celoletna rast skromna, in sicer nominalno 2,3%, kar kaže 5,3% realno zmanjšanje vlog gospodarstva.

V letu 1999 so še naraščale vloge gospodinjstev z največjim deležem v strukturi obveznosti do nebank (55,6% vlog nebank oziroma 38,5% pasive konec leta 1999). Nominalna rast vlog prebivalstva je znašala 13,9%, medtem ko je v preteklih letih celo presegala 20%. Kratkoročno varčevanje se je nekoliko povečalo v prvem trimesečju in se po zmanjšanju v aprilu in maju poleti ponovno okrepilo. V drugi polovici leta 1999 se je nekoliko povečalo tudi dolgoročno varčevanje. Struktura ročnosti zbranih sredstev prebivalstva se je v letu 1999 v primerjavi z letom 1998 poslabšala, saj se je delež kratkoročnih vlog v opazovanem obdobju zmanjšal (od 56,1% konec leta 1998 na 54,1% konec leta 1999) zaradi povečanega deleža vpoglednih vlog (od 41,8% konec leta 1998 na 42,3% konec leta 1999). Ob tem pa se je od 2,1% na 3,6% okrepil tudi delež dolgoročnih vlog prebivalstva, kar odraža tudi odziv prebivalstva na nove oblike dolgoročnega varčevanja, kakršna je varčevanje po nacionalni stanovanjski varčevalni shemi.

Nominalna rast vlog prebivalstva je znašala skoraj 14%, medtem ko je v preteklih letih celo presegala 20%.

3,1% realna rast deviznih vlog prebivalstva, predvsem hranilnih vlog in kratkoročno vezanih vlog je bila v letu 1999 prvič po letu 1996 izrazitejša. Zato je bilo tudi zmanjševanje deleža deviznih vlog v vseh vlogah prebivalstva počasnejše kot v preteklih letih. Zato se je delež deviznih vlog prebivalstva konec leta 1999 v primerjavi s koncem leta 1998 znižal samo za odstotno točko (na 44,8% konec leta 1999).

Poleg vlog prebivalstva štejejo med vloge gospodinjstev še vloge samostojnih podjetnikov, ki sicer predstavljajo konec leta 1999 le 1,8% vlog gospodinjstev (in odstotek vlog nebančnega sektorja). V letu 1999 so vloge podjetnikov nominalno porasle za 34%.

Med drugimi vlogami nebančnega sektorja (država, druge finančne organizacije, nerezidenti, neprofitni izvajalci storitev gospodinjstvom) sta se v strukturi vlog nebančnega sektorja v letu 1999 zmanjšala samo deleža vlog države (za odstotno točko oz. na 11,2% konec leta 1999) ter vlog tujih oseb (za pol odstotne točke oz. na 2,5% konec leta 1999).

Delež vlog bančnega sektorja se je povečal.

Banke so zaradi upadanja vlog nebančnega sektorja posegale po **bančnih virih**. Viri sredstev centralne banke in tujih bank so v letu 1999, še zlasti pa v poletnih mesecih, predstavljali pomemben dejavnik rasti obsega poslovanja. Delež virov sredstev bančnega sektorja se je povečal v povprečni strukturi pasive od 9,2% v letu 1998 na 10,7% v letu 1999.

Delež obveznosti iz **izdanih vrednostnih papirjev** v povprečni strukturi pasive je konec leta 1999 znašal 1,9%, s čimer je za pol odstotne točke zaostal za ravnijsko konec leta 1998. **Druga pasiva** in **kapital** sta obdržala razmeroma nespremenjen delež v povprečni strukturi pasive (7,9% oz. 10,2%).

Tabela 6: Glavne postavke bilance stanja na dan 31.12.1998 in 31.12.1999

v mio SIT, v %

	Znesek v mio SIT		Nominalna rast v %		Realna rast v %
	31.12.1998	31.12.1999	98/97	99/98*	99/98*
Denar pri centralni banki	84.696	88.761	14,6	4,8	-3,0%
Kreditni bančnemu sektorju	227.331	252.615	5,8	11,1	2,9%
Kreditni gospodarstvu	622.200	777.134	25,4	24,9	15,6%
Kreditni gospodinjstvom	346.016	429.999	29,3	24,3	15,1%
Kreditni državi	103.799	124.719	50,4	20,2	11,3%
Vrednostni papirji	714.566	708.622	3,6	-0,8	-8,2%
Druga aktiva	251.751	305.750	19,4	21,4	12,5%
Skupaj aktiva	2.350.359	2.687.600	16,2	14,3	5,9%
Obveznosti do bančnega sektorja	223.738	309.002	9,6	38,1	27,9%
Obveznosti do gospodarstva	386.392	395.257	11,6	2,3	-5,3%
Obveznosti do gospodinjstev	904.934	1.033.559	20,1	14,2	5,8%
Obveznosti do države	206.074	208.773	18,4	1,3	-6,2%
Obveznosti iz vrednostnih papirjev	57.649	44.755	10,0	-22,4	-28,1%
Druge obveznosti	315.290	416.973	19,3	32,3	22,5%
Kapital	256.281	279.281	12,5	9,0	0,9%
Skupaj pasiva	2.350.358	2.687.600	16,2	14,3	5,9%

Vir: Banka Slovenije

Kreditni nebančnemu sektorju so predstavljali skoraj polovico vseh naložb bank.

V povprečni **strukturi aktive** je leta 1999 porasel delež **kreditov nebančnemu sektorju** od 44,2% na 49,0%. V prvem polletju so intenzivno rasli krediti gospodinjstvom, kar kaže na večje povpraševanje prebivalstva po dolgoročnih kreditih pred pričakovano uvedbo davka na dodano vrednost. V drugem polletju se je kreditiranje prebivalstva umirilo in je postalo izrazitejše kratkoročno zadolževanje gospodarstva, tudi zaradi davčnih sprememb. Stopnji rasti kreditov gospodarstvu in prebivalstvu (nominalni stopnji 24,9%, 25,1%) v letu 1999 nista dosegli stopenj rasti iz leta 1998 (25,4%, 26,6%), vendar je bila kreditna aktivnost dovolj izrazita, da sta se konec leta 1999 v primerjavi s koncem leta 1998 v strukturi aktive okrepila deleža kreditov gospodarstvu in gospodinjstvom.

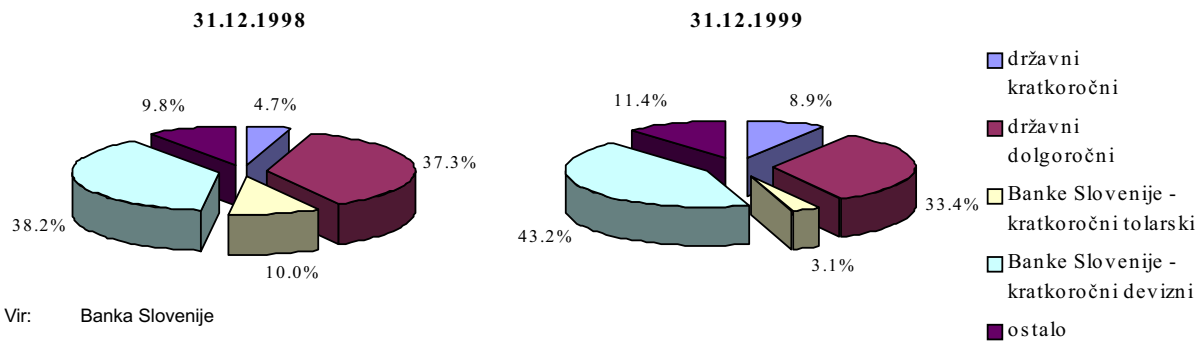
Manjši delež kreditov nebančnemu sektorju predstavljajo krediti državi, ki so v letu 1999 ohranili 9% delež v kreditih nebančnemu sektorju, medtem ko se je zaradi porasta kratkoročnih kreditov drugim finančnim organizacijam delež vseh kreditov drugim finančnim organizacijam v strukturi kreditov nebančnemu sektorju okrepil od 1,5% konec leta 1998 na 2,4% konec leta 1999.

Delež naložb tujim osebam v strukturi kreditov nebančnemu sektorju je znašal konec leta 1999 stalnih 1,5%.

V preteklih letih so predstavljale **naložbe v vrednostne papirje** dobro tretjino agregatne aktive bank. Konec leta 1999 se je delež naložb v vrednostne papirje v povprečni strukturi aktive znižal na 28,5 %. Upadle so predvsem naložbe bank v tolarske blagajniške zapise Banke Slovenije, kar pa je ublažil porast vpisov deviznih blagajniških zapisov Banke Slovenije.

Konec leta 1999 se je znižal delež naložb v vrednostne papirje.

Slika 3: Struktura naložb bank v vrednostne papirje (VP) na dan 31.12.1998 in 31.12.1999

Vir: Banka Slovenije

Devizni blagajniški zapisi Banke Slovenije so 31.12.1999 predstavljali 43,2% vseh vrednostnih papirjev bank, tolarski blagajniški zapisi pa le 3,1%. Stalno velik je delež vrednostnih papirjev države (42,3% 31.12.1999). Delež ostalih vrednostnih papirjev (naložb bank v delnice bank in drugih izdajateljev ter v druge vrednostne papirje bank, tujcev, držav...) se je povečal od 9,8% konec leta 1998 na 11,4% konec leta 1999. Slednje je predvsem posledica vpisovanja vrednostnih papirjev gospodarstva proti koncu leta, s katerimi so si banke zmanjševale davčno osnovo.

Večino vseh vrednostnih papirjev bank predstavljajo devizni blagajniški zapisi Banke Slovenije.

V povprečni strukturi aktive je ostal delež **naložb bančnemu sektorju** konec leta 1999 skoraj nespremenjen (9,4%) glede na konec leta 1998 (9,3%). Delež denarja **v blagajni in stanje na računih pri centralni banki** se že nekaj let giblje okrog 3% in delež druge aktive okrog 10%.

Tabela 7: Ročnost vlog in kreditov nebančnega sektorja

v %

	31.12.1998	31.03.1999	30.06.1999	30.09.1999	31.12.1999
Vpogledne vloge nebančnega sektorja	33,3	33,9	37,4	35,4	34,9
Kratkoročne vloge nebančnega sektorja	57,9	57,7	54,8	56,5	56,7
Dolgoročne vloge nebančnega sektorja	8,8	8,4	7,8	8,1	8,4
Skupaj vloge nebančnega sektorja	100	100	100	100	100
Kratkoročni krediti nebančnemu sektorju	57,4	56,4	55,5	56,5	57,2
- Terjatve iz danih jamstev	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Dolgoročni krediti nebančnemu sektorju	42,6	43,6	44,5	43,5	42,8
Skupaj krediti nebančnemu sektorju	100	100	100	100	100

Vir: Banka Slovenije

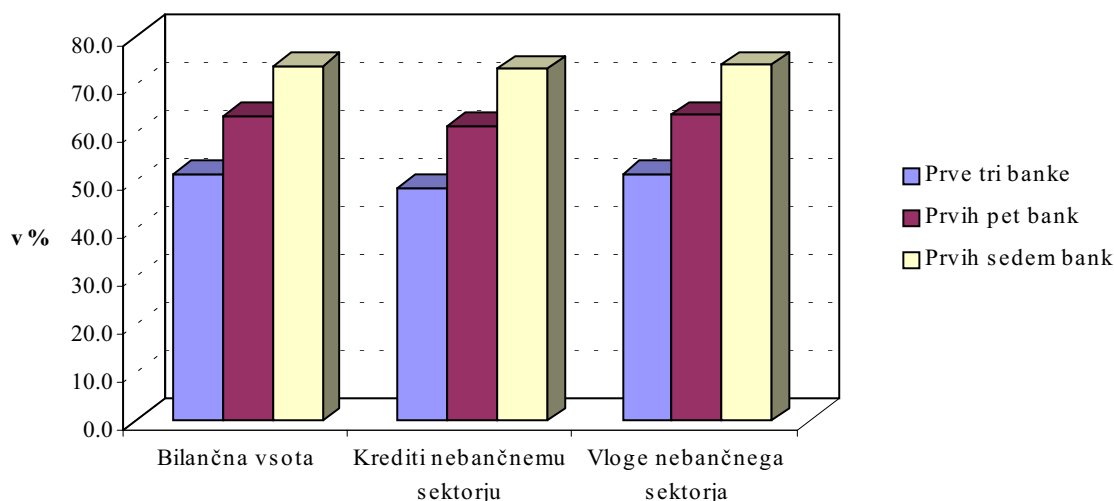
Ročnost vlog nebančnega sektorja se je v prvem polletju leta 1999 v primerjavi s koncem leta 1998 poslabšala, ker so porasle vpogledne vlog. Iztek veljavnosti zadnjega medbančnega dogovora o pasivnih obrestnih merah, kasnejše znižanje pasivnih obrestnih mer in negotovost pred uvedbo davka na dodano vrednost, so vplivali na poslabšanje kvalitete sredstev varčevanja. V drugem polletju se je gibanje obrnilo in ročnost vlog nebančnega sektorja se je v okviru kratkoročnih sredstev nebančnega sektorja podaljšala (predvsem zaradi porasta vlog nad 181 dni).

V drugem polletju 1999 se je ročnost vlog nebančnega sektorja začela daljšati.

V aktivi bilanc stanja bank je bil v prvem polletju 1999 opazen intenziven porast dolgoročnih kreditov, predvsem zato ker se je povečalo povpraševanje prebivalstva. V drugem polletju se je kreditiranje prebivalstva umirilo, izrazitejše pa je postajalo zadolževanja gospodarstva (v glavnem kratkoročni krediti).

Delež **povprečne devizne pasive** v celotni povprečni pasivi bank se je od konca leta 1997, ko je znašal 35,8%, znižal na 31,5% konec leta 1998, in nato še za odstotno točko na 30,5% konec leta 1999. Niža se tudi povprečni **delež devizne aktive v celotni povprečni aktivi bank**, ki je znašal 32,8% konec leta 1997, 30,3% konec leta 1998 in 29,6% konec leta 1999. V prvem polletju 1999 sta devizna aktiva in devizna pasiva rasli enakomerno, v drugem polletju pa so malce hitreje naraščali viri v tuji valuti. Slednji so se v celem letu 1999 povečali za 16,5%, naložbe v tuji valuti pa za 16%. V povprečju leta 1999 so imele banke v tuji valuti 3% več virov sredstev kakor naložb (v letu 1998 4,1%), kar pomeni, da se struktura bilanc stanja bank ni bistveno spremenila, kljub sprostitvi odpiranja deviznih računov rezidentov po 01.09.1999.

Slika 4: *Delež prvih treh, petih in sedmih bank v bilančni vsoti, kreditih nebančnemu sektorju in vlogah nebančnega sektorja na dan 31.12.1999*

Vir: Banka Slovenije

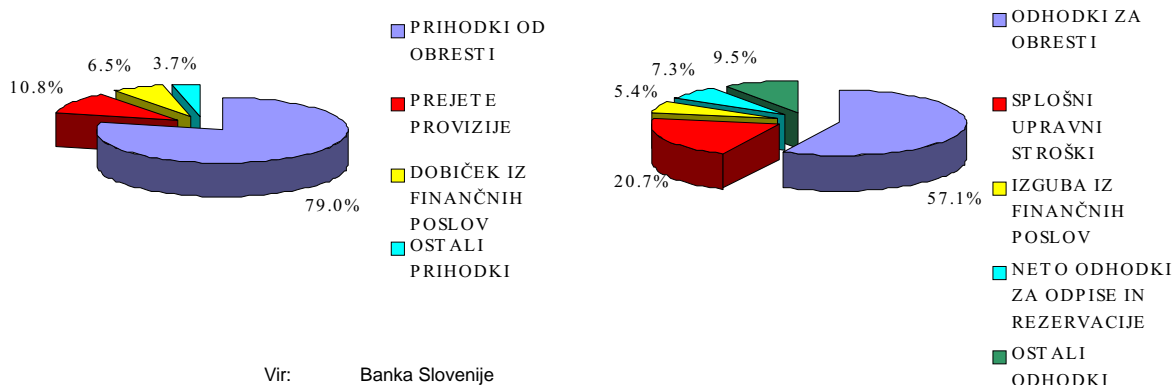
V letu 1999 so imele banke realno nižje dobičke kot leta 1997 in 1998.

Rezultat poslovanja bank v letu 1999 predstavlja 20,1 mia SIT **dobička pred obdavčitvijo**, od tega pozitivni saldo revalorizacijskega izida v znesku 25,1 mia SIT. To predstavlja nominalno primerljiv, realno pa nižji obseg dobička pred obdavčitvijo kakor leta 1997 (21 mia SIT) in leta 1998 (26 mia SIT).

Dobiček po obdavčitvi je v letu 1999 znašal 10 mia SIT, medtem ko je njegov obseg v letu 1998 znašal 16 mia SIT.

V primerjavi z višino dobička pred obdavčitvijo konec leta 1998 je bil dobiček bank v letu 1999 za 5,8 mia SIT nižji zaradi izgube, ki jo je izkazala ena večjih bank v višini 5,5 mia SIT, manjšo izgubo pa sta izkazali še dve banki.

Slika 5: *Struktura prihodkov in odhodkov bank v letu 1999*

Vir: Banka Slovenije

Zasluzek iz **neto obresti**, ki je v letu 1998 že počasneje rasel, se je v letu 1999 glede na leto 1998 realno zmanjšal za 2,9%. Hkrati pa so banke izkazale 3,4% realni porast **provizijskega dela**, predvsem zaradi prejetih provizij od plačilnega prometa v državi, provizij za opravljene administrativne storitve in provizij od posojilnih poslov. **Neto finančni posli** (dobiček iz finančnih poslov, zmanjšan za izgubo iz finančnih poslov ter prihodki od vrednostnih papirjev) so bili v letu 1999 v primerjavi z letom prej za tretjino višji. Na njihovo rast so vplivali predvsem višji prihodki iz vrednostnih papirjev (prihodki iz kapitalskih naložb bank, dividende tržnih vrednostnih papirjev) ter prihodki pri kupoprodaji deviz.

Neto obresti so se v letu 1999 realno zmanjšale.

Banke so v letu 1999 izkazovale nižje izredne odhodke, zato se realno znižala tudi postavka **neto ostalo**, ki vključuje poleg izrednih odhodkov še izredne prihodke, druge prihodke od poslovanja, revalorizacijo kapitala, osnovnih sredstev in kapitalskih naložb ter druge odhodke poslovanja.

Nominalna rast **bruto dohodka** bank je leta 1999 v primerjavi z letom 1998 ostala nespremenjena (9,8%). Bruto dohodek bank je ob manjšem zaslužku iz neto obresti in rahlem realnem porastu provizijskih zaslužkov realno ohranil višino, ki jo je dosegel v letu 1998. Sestavo bruto dohodka pa sta podobno kot v preteklih letih tudi leta 1999 stabilno spreminjala zmanjševanje deleža neto obresti in krepitev deleža neto provizij v bruto dohodku.

Bruto dohodek se realno ni spremenil.

Tabela 8: Glavne postavke prirejenega izkaza uspeha v letu 1998 in 1999

v mio SIT, v %

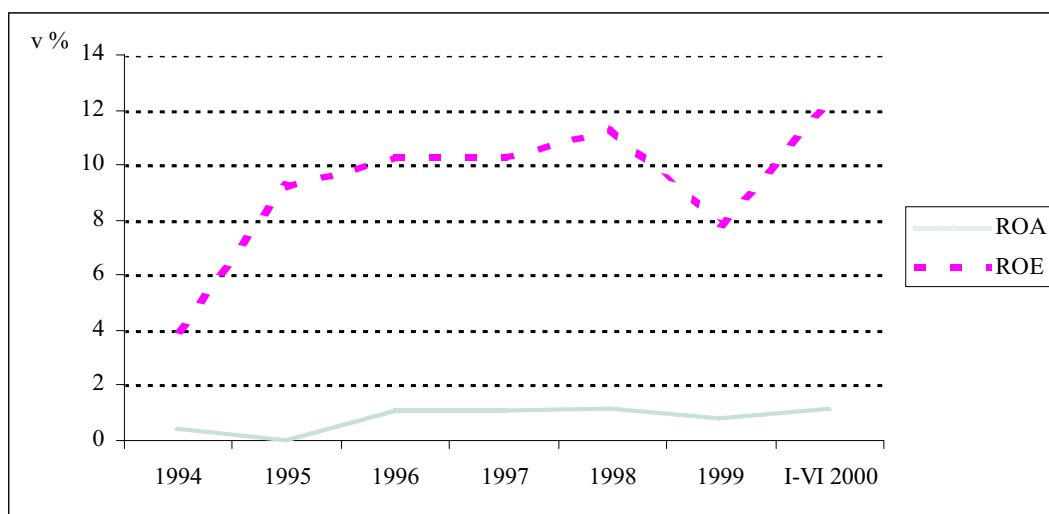
	Znesek		Delež v bruto dohodku		Nominalna rast	
	1998	1999	1998	1999	98/97	99/98
Neto obresti	90.153	94.770	74	71	6,7	5,1
Neto provizije	30.206	33.726	25	25	12,2	11,7
Neto finančni posli	6.691	9.541	5	7	-10,3	42,6
Neto ostalo	-5.162	-4.183	-4	-3	-32,5	-19,0
Bruto dohodek	121.888	133.854	100	100	9,6	9,8
Operativni stroški	77.106	87.318	63	65	13,5	13,2
- v tem: stroški dela	38.343	43.701	31	33	8,4	14,0
Neto dohodek	44.782	46.536	37	35	3,4	3,9
Neto rezervacije in neto odpisi	-18.806	-26.401	-15	-20	-15,4	4,4
Rezultat pred obdavčitvijo	25.976	20.135	21	15	23,2	-22,5

Vir: Banka Slovenije

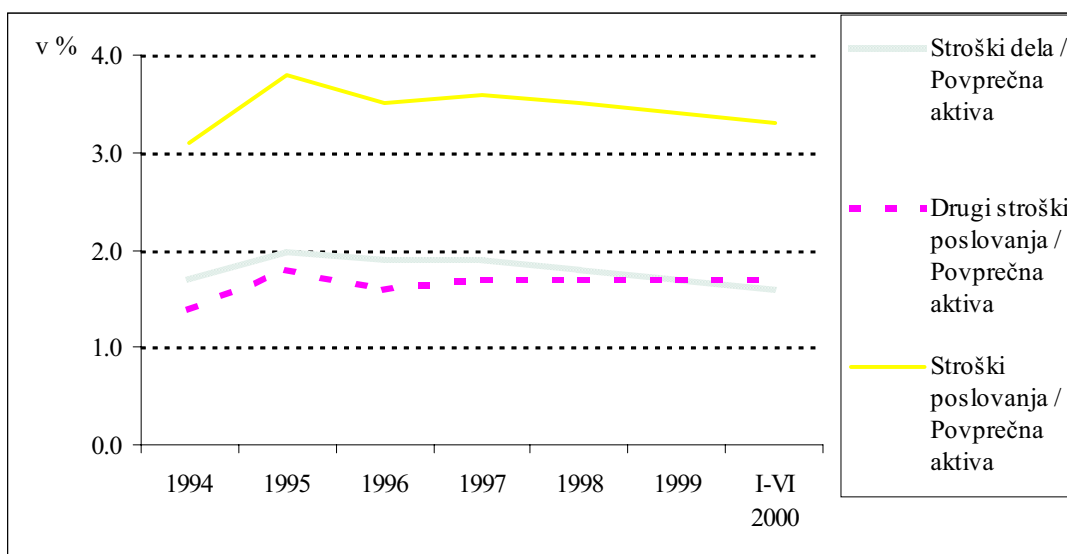
Operativni stroški, katerih nominalna rast se je v zadnjih letih umirjala, so v letu 1999 v primerjavi z letom 1998 realno porasli za 4,8%. Med operativnimi stroški bank so ponovno porasli **stroški dela** (realno za 5,6%), predvsem na račun povečanih stroškov za bruto plače, stroškov storitev drugih ter stroškov za svetovalne, revizijske, računovodske in druge storitve. Delež bruto dohodka za pokrivanje stroškov dela je ponovno dosegel tretjino (32,6%) bruto dohodka.

Operativni stroški so realno porasli za skoraj 5%.

Banke so v letu 1999 oblikovale 26,4 mia SIT **neto rezervacij**, kar je 7,6 mia SIT več kakor leta 1998. Celotni porast neto rezervacij je mogoče pripisati banki z izgubo, ki je imela konec leta 1999 visoke odhodke za oblikovanje dolgoročnih rezervacij.

Slika 6: Donosnost bank po letih (1994 – I – VI.2000)

Vir: Banka Slovenije

Slika 7: Učinkovitost bank po letih (1994 – I – VI.2000)

Vir: Banka Slovenije

Med letom stalni **donos na povprečno aktivo**, ki se je gibal nad 1% (v višini od 1,1% do 1,3%), se je z decembrom 1999 znižal na 0,8% zaradi oblikovanih dodatnih velikih rezervacij pri eni večjih bank. Kazalec **povprečni donos na kapital**, ki se je med letom gibal nad 10% (od 10,6% do 14,3%) pa se je z decembrom 1999 zmanjšal na 7,8%.

Operativni stroški na povprečno aktivo so se znižali kljub zvišanju operativnih stroškov.

Kazalec **operativni stroški na povprečno aktivo**, ki v števcu poleg splošnih upravnih stroškov vključuje še amortizacijo in druge odhodke poslovanja (davke, prispevke, članarine in drugo), se je v letu 1999 malenkostno znižal od 3,5% na 3,4% zaradi hitrejši rasti povprečne bilančne vsote (realno za 7,7%) od stopnje rasti operativnih stroškov (realno za 4,8%).

Neto obrestna marža, ki je izračunana kot razmerje med saldonom obresti (realnih in revalorizacijskih) ter povprečno bruto obrestonosno aktivo se je po letu 1997 zniževala in je leta 1997 znašala 4,9%, leta 1998 4,5%, v letu 1999 se je znižala še za pol odstotne točke na 4,0%. Med bankami se neto obrestna marža zelo razlikuje, konec leta 1999 se je gibal v razponu med 1,3% in 7,3%.

Obrestni razmik kot razlika med povprečno letno realno aktivno in pasivno obrestno mero za tolarске naložbe/sredstva nebančnega sektorja se je od zadnjega četrletja 1998, ko je znašal 3,7 odstotne točke, znižal na 3,3 odstotne točke v zadnjem četrletju 1999.

2.1.2. Poslovanje bank v prvi polovici 2000

Bilančna vsota vseh slovenskih bank je po stanju na dan 30.06.2000 znašala 2.928 mia SIT, kar predstavlja v primerjavi s stanjem konec leta 1999 8,9%-ni nominalni porast oz. povečanje za 240 mia SIT. Ob upoštevanju stopnji rasti cen življenjskih potrebščin v prvem polletju 2000 v višini 4,3% je bilančna vsota realno porasla za 4,4%.

Realna rast bilančne vsote bank je v prvi polovici leta 2000 znašala 4,4%.

V letošnjem letu so skoraj vse banke (23 bank) zabeležile tako nominalno kot tudi realno rast obsega poslovanja, nadpovprečno stopnjo rasti pa je v opazovanem obdobju zabeležilo 11 bank. Nominalne stopnje rasti pri teh bankah so se gibale med 10,9% in 40,3%, najbolj intenzivno stopnjo rasti pa sta zabeležili dve manjši banki.

Skupni **tržni delež** največjih treh bank merjen z velikostjo bilančne vsote se je v prvi polovici letošnjega leta glede na december 1999 znižal za 1%-no točko na 50,4%, znižal pa se je tudi tržni delež največjih sedmih bank na 73,4% ter tržni delež prvih desetih bank na 81,9%.

Tabela 9: Struktura bilance stanja s stopnjami rasti

v mio SIT, v %

	31.12.1999		30.06.2000		Rast 6.2000/12.1999	
	Znesek	Delež v povprečni aktivni	Znesek	Delež v povprečni aktivni	Nominalno	Realno
Kreditni bančnemu sektorju	252.615	9,4	293.165	9,6	16,1	11,3
Kreditni nebančnemu sektorju	1.388.440	49,0	1.500.557	51,1	8,1	3,6
- gospodarstvo	777.134	27,3	857.452	28,8	10,4	5,8
- gospodinjstvo	429.999	15,1	462.087	15,9	7,5	3,0
- država	124.719	4,5	118.563	4,3	-4,9	-8,9
Vrednostni papirji	708.622	28,5	751.148	26,3	6,0	1,6
Druga aktiva	337.923	13,1	382.766	13,0	13,3	8,6
Skupaj aktiva	2.687.600	100	2.927.635	100	8,9	4,4
Obveznosti do bančnega sekt.	309.002	10,7	322.469	11,2	4,4	0,1
Obveznosti do nebančnega sekt.	1.859.009	69,3	2.007.504	68,7	8,0	3,5
- gospodarstvo	395.257	15,0	398.781	13,9	0,9	-3,3
- gospodinjstvo	1.033.559	38,5	1.159.810	39,4	12,2	7,6
- država	208.773	7,8	215.150	7,2	3,1	-1,2
Kapital in podrejene obveznosti	305.112	10,8	317.951	11,0	4,2	-0,1
Druga pasiva	214.477	9,2	279.711	9,1	30,4	25,0
Skupaj pasiva	2.687.600	100	2.927.635	100	8,9	4,4

Vir: Banka Slovenije

Realno znižanje vlog **gospodarstva** ter države v prvih šestih mesecih leta 2000 je glavni razlog za znižanje **izvirnih sredstev**, ki so upadli za 0,6%-ne točke na 68,7% povprečne pasive. Neugoden trend gibanja vlog gospodarstva je vplival tudi na znižanje deleža v povprečni strukturi pasive (13,9% povprečne pasive), razvidno pa je, da gre predvsem za znižanje vlog v domači valuti, medtem ko so vloge v tuji valuti porasle (rast 75,1%). Glavni vir sredstev bank še naprej ostajajo sredstva **gospodinjstev**, ki rastejo hitreje od bilančne vsote, njihov delež v strukturi pa je porasel za skoraj odstotno točko na 39,4% povprečne pasive. Vloge **države** so v letošnjem letu iz meseca v mesec precej nihale, njihov delež v strukturi se je le malenkostno znižal, sicer pa je ročnost vlog ugodnejša, saj so se povečale predvsem vloge daljših ročnosti.

Vloge gospodarstva se še naprej zmanjšujejo.

Znižanje izvornih sredstev so banke v precejšnji meri nadomestile z zadolževanjem v okviru **bančnega sektorja**, glavnina povečanja pa izvira iz obveznosti do tujih bank. Del porasta v okviru tega segmenta predstavljajo črpani sindicirani krediti s strani bank v domači lasti, ostalo pa beležijo banke, ki so v popolni lasti tujih oseb. Zadolževanje v okviru centralne banke se od marca 2000 naprej, ko je bila zabeležena najvišja nominalna raven v višini 41.027 mio SIT zmanjšuje, po instrumentih centralne banke pa je v letošnjem letu bolj intenzivno posegalo le nekaj velikih bank, ki beležijo bilančno vsoto nad 100 mia SIT.

Kljub temu, da je obseg skromen, je v letošnjem letu opaziti večjo aktivnost bank v delu zbiranja sredstev z izdanimi **vrednostnimi papirji** (predvsem dolgoročne imenske obveznice) kakor tudi v delu dodatnega kapitala v obliki **podrejenih dolžniških instrumentov**.

Kreditni nebančnemu sektorju znašajo že več kot polovico povprečne aktive bank.

Največji del v **povprečni strukturi aktive** predstavljajo krediti nebančnemu sektorju, katerih delež je v letošnjem letu porasel iz 49% na 51,1%. Tolikšno povečanje v strukturi naložb bank je predvsem posledica intenzivne rasti kreditov **gospodarstvu** (pri treh bankah nominalno znižanje), katerih koeficient rasti je konec junija 2000 višji od koeficienta rasti bilančne vsote sistema, delež pa se je povečal za 1,5 odstotne točke na 28,8% povprečne aktive. Umirjeno kreditiranje **gospodinjstev** iz druge polovice preteklega leta se nadaljuje tudi v letošnjem letu, aktivnost v tem delu pa je vseeno vplivala na okrepitev deleža v povprečni strukturi aktive (15,9%) na račun intenzivnejšega dolgoročnega kreditiranja. Opaznejše absolutno znižanje kreditov v okviru nebančnega sektorja je zabeleženo pri kreditih **državi** (kratkoročni del), katerih delež je upadel na 4,3% povprečne aktive. Najvišja stopnja rasti kreditiranja znotraj nebančnega sektorja je izkazana pri drugih **finančnih organizacijah** (21,2%), kljub temu pa ostaja njihov delež v strukturi relativno majhen (med 1,2% - 1,4% aktive).

Banke so več kot 45% vrednostnih papirjev imele v blagajniških zapisih Banke Slovenije.

Naložbe v **vrednostne papirje** v prvi polovici leta 2000 predstavljajo 26,3% povprečne aktive, kar je zaradi počasnejše rasti manj kot konec leta 1999 (znižanje deleža za 2,2%-ne točke). Glavnino portfelja vrednostnih papirjev predstavljajo blagajniški zapisi Banke Slovenije (nad 45%), kjer se nadaljuje trend iz preteklega leta pri upadanju tolarskih blagajniških zapisov Banke Slovenije, povečujejo pa se devizni blagajniški zapisi. Z malenkostno manjšim deležem so v strukturi portfelja vrednostnih papirjev zastopani državni vrednostni papirji (med 41,7% in 43,9%), pri katerih je v letošnjem letu prišlo do opaznejšega povečanja (rast 9,8%) in sicer v kratkoročnih delu na račun zakladnih menic (3, 6 in 12-mesečne zakladne menice), v delu dolgoročnih vrednostnih papirjev pa na račun obveznic za financiranje proračuna (3, 5 in 10-letne obveznice). Pri naložbah v ostale vrednostne papirje v letošnjem letu ni opaziti večjih aktivnosti, njihov delež v portfelju vrednostnih papirjev pa je nad 10%.

Naložbe v **bančni sektor** so v letošnjem letu hitreje rasle v primerjavi z rastjo bilančne vsote sistema (16,1%/8,9%), kar je vplivalo na povečanje deleža v povprečni strukturi aktive (9,6%), skoraj celoten porast pa gre pripisati kratkoročno vezanim vlogam v tuji valuti v tujini.

Tabela 10: Struktura ročnosti kreditov in vlog nebančnemu sektorju

v mio SIT, v %

	31.12.1999		31.03.2000		30.06.2000		Rast 6.00/12.99	
	Znesek	Delež	Znesek	Delež	Znesek	Delež	Nomin.	Realno
Kratkoročni krediti	794.357	57,2	811.554	56,6	859.192	57,3	8,2	3,7
Dolgoročni krediti	594.083	42,8	622.021	43,4	641.364	42,7	8,0	3,5
Skupaj krediti	1.388.440	100	1.433.575	100	1.500.557	100	8,1	3,6
Vpogledne vloge	648.265	34,9	654.805	34,0	699.423	34,8	7,9	3,4
Kratkoročne vloge	1.055.074	56,7	1.099.036	57,0	1.127.404	56,2	6,9	2,5
Dolgoročne vloge	155.669	8,4	172.923	9,0	180.677	9,0	16,1	11,3
Skupaj vloge	1.859.008	100	1.926.764	100	2.007.504	100	8,0	3,5

Vir: Banka Slovenije

Ročnost virov sredstev nebančnega sektorja se je v šestih mesecih leta 2000 ugodno spremenila, kajti povečal se je delež dolgoročnih vlog ter vlog z ročnostjo nad 90 dni. V okviru porasta dolgoročnih vlog gre največji del pripisati vlogam prebivalstva, povečale pa so se tudi vloge gospodarstva, države ter drugih finančnih organizacij. Zaradi počasnejše rasti kratkoročnih vlog v primerjavi s celotnim nebančnim sektorjem, je njihov delež konec meseca junija 2000 nekoliko nižji kot ob koncu leta 1999, vendar se je ročnost virov znotraj opazovanega segmenta podaljšala (prebivalstvo) zaradi porasta vlog z dobo varčevanja nad 181 dni. Absolutno znižanje vlog konec junija 2000 primerjalno na december 1999 je v okviru nebančnega sektorja opaziti pri kratkoročnih vlogah do 30 dni, glavnina zmanjšanja pa odpade na gospodarstvo, druge finančne organizacije ter državo. Na aktivni strani bistvenih sprememb glede **ročnosti kreditov** nebančnega sektorja v prvi polovici leta 2000 ni zaznati, preseganje dolgoročnih virov s kratkoročnimi je precej enakomerno in se giblje okoli tretjine. Znotraj posameznih sektorjev se ohranja trend iz preteklega leta in sicer je pri sektorju gospodarstva intenzivnejše kratkoročno kreditiranje, pri sektorju gospodinjstva pa je večje povpraševanje po dolgoročnih kreditih.

Ročnost virov sredstev nebančnega sektorja se je v začetku leta 2000 ugodno spremenila.

Tako **aktiva kot tudi pasiva v tuji valuti** je v letošnjem letu naraščala precej hitreje kakor v domači valuti. Delež **povprečne devizne pasive**, ki se je v preteklem obdobju zniževal, je v letošnjem letu porasel na 31,9% povprečne pasive, absolutno največ pa so k temu prispevale vloge prebivalstva, sledijo vloge gospodarstva, v precej manjšem obsegu pa tudi vloge tujih oseb, bančnega sektorja ter podrejene obveznosti. Tudi delež **povprečne devizne aktive** se je v letošnjem letu povečal in sicer na 30,8% povprečne aktive, porast pa gre v tem delu pripisati kratkoročno vezanim vlogam bančnega sektorja, sledijo naložbe v vrednostne papirje Banke Slovenije ter krediti gospodarstvu.

Delež povprečne devizne aktive in pasive sta se začela povečevati.

Tabela 11: Izkaz uspeha bank ter struktura v % od bruto dohodka

v mio SIT, v %

	1.-6.1999		1.-6.2000		Rast 2000/1999	
	Znesek	Delež v bruto dohodku	Znesek	Delež v bruto dohodku	Nomin.	Realno
Neto obresti	44.092	70,4	59.217	77,4	34,3	22,4
Neto provizije	16.761	26,7	18.280	23,9	9,1	-0,6
Neto finančni posli	3.054	4,9	2.033	2,7	-33,4	-39,3
Neto ostalo	-1.282	-2,0	-3.034	-4,0	136,7	115,7
Bruto dohodek	62.626	100	76.497	100	22,1	11,3
Operativni stroški	41.420	66,1	45.543	59,5	10,0	0,2
- stroški dela	20.958	33,5	22.645	29,6	8,0	-1,5
Neto dohodek	21.205	33,9	30.954	40,5	46,0	33,1
Neto rezervacije	-7.776	12,4	-14.288	18,7	83,7	67,5
Rezultat pred obdavčitvijo	13.430	21,4	16.666	21,8	24,1	13,1

Vir: Banka Slovenije

Dobiček vseh bank je v prvem polletju 2000 znašal 16.666 mio SIT (revalorizacijski saldo 19.153 mio SIT), kar je za 24,1% oz. 3.237 mio SIT več kot v enakem obdobju leta 1999. Razen treh manjših bank so v opazovanem obdobju vse banke realizirale pozitivni poslovni rezultat. Bruto dohodek v višini 76.497 mio SIT je v letošnjem polletju višji kar za 13.871 mio SIT oziroma 22,1%, k čemur je največ prispeval višji rezultat v delu **neto obresti**, kar pa je posledica precej višjih stopenj cen življenjskih potrebščin v polletju 2000 glede na enako primerjano obdobje leta 1999. Posledično se je povečal delež obrestnih prihodkov v celotnih prihodkih na 80,3%, **obrestna marža** pa se je v letu dni povzpela iz 4,0% na 4,6%. Slabši rezultat je v letošnjih mesecih izkazan v delu **neto finančnih poslov**, saj so banke zaradi neugodnih gibanj na kapitalnem trgu realizirale višje odhodke iz naslova vrednotenja vrednostnih papirjev. Razmerje med rastjo bruto dohodka in stroškov poslovanja ostaja še naprej ugodno, saj so se **stroški** v opazovanem obdobju povečevali precej počasneje kot bruto dohodek. Posledično se namenja v letošnjem letu manjši del bruto dohodka za pokrivanje operativnih stroškov,

Dobiček bank v prvi polovici leta 2000 je višji kot v primerljivem obdobju lansko leto.

pri tem pa velja poudariti, da se je razmerje operativnih stroškov na povprečno aktivo sicer v letu dni znižal iz 3,4% na 3,3%, vendar je ugodnejši kazalec predvsem posledica višje rasti povprečne aktive kot operativnih stroškov. V primerjavi s polletjem 1999 so banke v letu 2000 oblikovale za 6.512 mio SIT več **neto rezervacij**, za katere so porabile 18,7% bruto dohodka. **Donos** na povprečno aktivo in kapital je v letošnjem polletju višji kot v enakem primerjanem obdobju leta 1999. Poleg treh bank z izkazano izgubo beleži podpovprečen donos na aktivo (pod 1,2%) še 11 bank, sicer pa se kazalec med posameznimi bankami giblje med 0,3%-3,0%.

Tabela 12: Nekateri kazalci poslovanja bank

v %

	1.-6.1999	1.-12.1999	1.-6.2000
Donos na povprečno aktivo (ROA)	1,11	0,79	1,19
Donos na povprečni kapital (ROE)	10,9	7,8	12,2
Neto obrestna marža	4,0	4,0	4,6
Operativni stroški / Povprečno aktivo	3,4	3,4	3,3

Vir: Banka Slovenije

2.2. Poslovanje hranilnic

2.2.1. Poslovanje hranilnic v letu 1999

Bilančna vsota vseh šestih hranilnic skupaj je konec leta 1999 znašala 11,0 mia SIT. V primerjavi z letom 1998, ko so bilančne vsote vseh hranilnic realno naraščale, sta se leta 1999 realno zmanjšali bilančni vsoti dveh hranilnic. Upočasnjena rast skupne bilančne vsote vseh hranilnic se (s 16% nominalnim oziroma 7,4% realnim porastom) približuje rasti bilančnih vsot poslovnih bank. Ob tem ohranjajo hranilnice skromni delež v slovenskem bančnem prostoru, pri čemer predstavljata največji dve hranilnici dobro polovico (55%), največje tri pa 74,1% tržni delež vseh hranilnic.

Med hranilnicami so precejšnje razlike.

Med hranilnicami so precejšnje razlike tako v velikosti kakor tudi v strukturi bilance stanja. V nasprotju z bankami, kjer so vloge gospodarstva v letu 1999 realno upadale, so se v hranilnicah intenzivno povečevale, zato se je povprečni delež vlog gospodarstva v povprečni strukturi pasive do konca leta 1999 povečal za šest odstotnih točk (na 22,4%). Hitri rasti vlog gospodarstva je z izrazitim porastom vlog prebivalstva (realna rast 45%) sledila rast vlog gospodinjstev. Vloge gospodinjstev predstavljajo drugi najpomembnejši vir v strukturi pasive, saj zajemajo 22% povprečne pasive konec leta 1999. Delež vlog bančnega sektorja se je vse leto 1999 gibal pod 10% v povprečni strukturi pasive.

V strukturi aktive in pasive hranilnic je najpomembnejši sektor gospodinjstev.

Zbrana sredstva so v hranilnicah namenjali pretežno za kredite gospodinjstvom, predvsem prebivalstvu (ti krediti so se leta 1999 realno povečali za 20,2%). Zato so naložbe v gospodinjstva konec leta 1999 znašale že dobri dve tretjini aktive. Deleža naložb bančnemu sektorju in gospodarstvu sta v letu 1999 upadala, konec leta 1999 sta bila pod 9% oziroma 11% v povprečni strukturi aktive. Štiri hranilnice so vse mesece leta 1999 beležile naložbe v blagajniške zapise Banke Slovenije, vendar se je delež teh naložb v letu 1999 v primerjavi z deležem konec leta 1998 prepolovil (na 1,5% bilančne vsote).

V hranilnicah se je zaradi pretežno dolgoročnega kreditiranja prebivalstva delež dolgoročnih kreditov konec leta 1999 povzpел na polovico vseh naložb nebančnemu sektorju (na 49,7% delež kreditov nebančnemu sektorju).

Na strani zbranih sredstev je prišlo leta 1999 do izboljšanja strukture ročnosti vlog nebančnega sektorja. Že prej precej nižji delež vpoglednih vlog v hranilnicah kot v bankah se je še znižal na 4,3% vlog nebančnega sektorja, medtem ko se je delež dolgoročnih vlog povečal na 21,2% vlog nebančnega sektorja konec leta 1999.

V letu 1999 so **vse hranilnice poslovale z dobičkom**, dobiček vseh hranilnic pred obdavčitvijo je znašal 181,5 mio SIT, dobiček po obdavčitvi je znašal 141 mio SIT. Dobiček pred obdavčitvijo v letu 1999 je bil za 141,4 mio SIT višji kakor v letu 1998. Hranilnice so v letu 1999 realno ohranjale višino bruto dohodka (realni porast 1,5%) predvsem na račun porasta neto provizij (realna rast 4,2%), medtem ko je bil zaslužek iz neto obresti realno enak zaslužku iz obresti v letu 1998. Izboljšanje poslovnega rezultata v letu 1999 gre pripisati nižje oblikovanim neto rezervacijam v letu 1999 (49,6 mio SIT) glede na leto 1998 (172,2 mio SIT), ena hranilnica je v letu 1999 ukinila več rezervacij, kot jih je oblikovala. Donosnost večine hranilnic se je lani poslabšala, donos na aktivo posameznih hranilnic je znašal konec leta 1999 med 0,4% in 2,4%, v povprečju pa 1,7%.

Vse hranilnice so v letu 1999 poslovale z dobičkom.

Umirjena rast operativnih stroškov hranilnic (realna rast 1,8%) in počasnejša rast stroškov dela (realna rast 2,8%) sta v letu 1999 vplivali na zmanjševanje deleža operativnih stroškov glede na povprečno aktivo (5,0%) in stroškov dela glede na povprečno aktivo (2,4%). Kljub temu sta ta kazalca še vedno višja kakor pri bankah (banke 3,4% oz. 1,7%).

Neto obrestna marža v hranilnicah nadaljuje s tendenco upadanja, v letu 1999 se je v primerjavi z letom 1998 znižala še za pol odstotne točke (na 5,1%), vendar je še vedno presegala obrestno maržo bank (4,0%).

Neto obrestne marže hranilnic se znižujejo.

Hranilnice beležijo v primerjavi z bankami precej višje aktivne in pasivne obrestne mere, ki pa se vendar znižujejo. V zadnjem četrtletju 1999 je znašala realna aktivna obrestna mera hranilnic 8,3% (bank 5,8%), realna pasivna obrestna mera hranilnic pa 4% (bank 2,5%). Zaradi večjega odstopanja višine aktivnih obrestnih mer hranilnic od primerljivih obrestnih mer v bankah, obrestni razmik hranilnic v višini 4,3 odstotnih točk presega bančnega (3,3 odstotne točke).

2.2.2. Poslovanje hranilnic v prvi polovici 2000

Bilančna vsota vseh hranilnic je po stanju na dan 30.06.2000 znašala 12.012 mio SIT, kar predstavlja v primerjavi s stanjem konec leta 1999 8,8%-ni nominalni porast oziroma povečanje za 969 mio SIT⁷. **Tržni delež** hranilnic v celotnem bančnem sektorju še vedno ostaja skromen (0,4%), največji dve hranilnici pa zavzemata 55,4% tržni delež v skupni bilančni vsoti hranilnic.

Največji dve hranilnici imata nad 50% tržni delež.

Primerjava **strukture virov** sredstev z letom 1999 kaže, da se je delež vlog gospodinjstev povzpел na 26,2% povprečne pasive in tako zopet predstavlja najpomembnejši vir sredstev, delež vlog gospodarstva, ki so v letu 1999 intenzivno rastle, se je v letošnjem polletju malenkostno znižal na 21,4%, medtem ko ostaja delež bančnega sektorja relativno nespremenjen (9,7% povprečne pasive). Kot pomemben vir sredstev se pri hranilnicah pojavljajo tudi neprofitni izvajalci storitev gospodinjstvom, katerih delež v pasivi se giblje nad 19%.

Na strani **naložb** so hranilnice v šestih mesecih leta 2000 intenzivno kreditirale sektor gospodinjstva (rast 22,4%), zaradi česar se je delež v povprečni strukturi aktive povzpел na 73%. Trend upadanja naložb bančnemu sektorju in gospodarstvu iz leta 1999 se nadaljuje tudi v letošnjem letu, junij deleži v povprečni strukturi aktive so pod 10%. Delež naložb v vrednostne papirje je v strukturi povprečne aktive hranilnic relativno majhen, v letošnjem polletju pa se je še znižal na 2%. Dve hranilnici sta intenzivneje usmerjale svoja sredstva v državne vrednostne papirje, medtem ko so se naložbe v vrednostne papirje centralne banke zmanjšale.

Na strani zbranih sredstev je prišlo do izboljšanja **rokovne strukture** vlog nebančnega sektorja; zmanjšanje deleža kratkoročnih vlog (72,6%) se je prelilo v povečanje deleža dolgoročnih vlog na 23,2% vseh vlog nebančnega sektorja. Zaradi intenzivnega dolgoročnega kreditiranja gospodinjstev pa se je na strani naložb delež dolgoročnih kreditov povzpел na dobro polovico vseh naložb nebančnemu sektorju.

⁷

Po stanju 30.06.2000 je delovalo 6 hranilnic. Najmanjša hranilnica je izločena iz podatkov, ker je vse bančne posle 30.04.2000 prenesla na eno od bank, 30.06.2000 pa je sprejela sklep o začetku postopka redne (prostovoljne) likvidacije, ki mora biti vpisan še na sodišču.

**Donos na povprečno
aktivo hranilnic je ostal na
nivoju leta 1999.**

V prvi polovici leta 2000 so vse hranilnice poslovale z **dobičkom** ter skupaj ustvarile za 99,8 mio SIT dobička, kar je za 32% manj kot v enakem lanskem obdobju. Za razliko od bank so **neto obresti** pri hranilnicah v letu 2000 celo nominalno manjše kot leto poprej, ugodnejši pa je rezultat pri **neto provizijah** (provizije od kreditnih poslov). V nasprotju z letom poprej pa so hranilnice v letošnjem letu oblikovale dodatne rezervacije (31 mio SIT), za kar so namenile 7,9% svojega bruto dohodka. Počasnejša rast **operativnih stroškov** v primerjavi s povprečno aktivo je vplivala na doseženo ugodnejše razmerje (letno znižanje iz 5,0% na 4,5%). Pri **obrestni marži** se nadaljuje trend zniževanja in sicer v letu dni iz 5,4% na 4,4%. Donos na povprečno aktivo ostaja z 1,7% na ravni leta 1999.

3. KREDITNO TVEGANJE

Največje tveganje v slovenskih bankah je kreditno tveganje, ki ga banke od 30.06.1999 ugotavljajo na podlagi meril, predpisanih v sklepu o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic (Uradni list RS, št. 32/99). Omenjeni sklep je nadomestil istoimenski sklep iz decembra 1996 (in dopolnjen julija 1998) in po vsebini ni bistveno drugačen od »starega« sklepa.

Po uveljavitvi zakona o bančništvu je bil sprejet tudi sklep o veliki izpostavljenosti bank in hranilnic (Uradni list RS, št. 32/99), ki opredeljuje veliko izpostavljenost. Velika izpostavljenost pomeni izpostavljenost banke ali hranilnice do komitenta, ki dosega ali presega 10% kapitala banke. Vsota vseh velikih izpostavljenosti ne sme presegati 800% višine kapitala, največja izpostavljenost do posameznega komitenta pa ne sme presegati 25% kapitala banke. Vsota velikih izpostavljenosti je pri vseh bankah bistveno pod predpisano, medtem ko so o preseganju 25% izpostavljenosti glede na kapital do skupin povezanih oseb 30.06.2000 poročale štiri banke. O preseženi 20% izpostavljenosti glede na kapital do oseb, ki jih banka posredno ali neposredno obvladuje oziroma do oseb, ki so v razmerju do banke posredno ali neposredno obvladujoče družbe, so poročale tri banke.

**Banke ugotavljajo
kreditno tveganje na
podlagi razvrščanja
terjatev v skupine
od A do E.**

Banke ugotavljajo kreditno tveganje na podlagi kriterijev za razvrščanje terjatev v skupine od A do E. Kriteriji so se od konca leta 1992, ko so temeljili zgolj na zamudah plačil, zaostri leta 1993 in veljali nespremenjeni do konca leta 1996, s 01.01.1997 pa so se začeli uporabljati še strožji kriteriji. Metodologija, veljavna v letih 1993 do 1996 je upoštevala oceno bonitete komitenta, vendar je bilo dopuščeno, da je terjatev, zavarovana z zastavo premoženja in nepremičnega premoženja, pod določenimi pogoji bila razvrščena v skupino A, ne glede na boniteto dolžnika. Od januarja 1997 je terjatev, zavarovano z zastavo premoženja, možno razvrstiti le v eno skupino višje kot na podlagi ocene bonitete komitenta. Da bi zaradi strožjih kriterijev omilili takojšen učinek na poslabšanje kreditnega portfelja, je bila predvidena postopnost pri zahtevanem oblikovanju dodatnih rezervacij do konca leta 1997.

Kljub predvidevanjem, da se bo kreditni portfelj konec leta 1997 poslabšal, se to ni zgodilo. Precej bank je namreč že pred spremembo zgoraj omenjenega sklepa razvrščalo terjatve izključno na podlagi ocene kreditne sposobnosti dolžnikov (kljub različnim oblikam zavarovanj terjatev), povečalo pa se je tudi vpisovanje vrednostnih papirjev Banke Slovenije (skupina A).

**Delež donosne aktive
znaša približno 95%.**

Zadnja štiri leta se kvaliteta kreditnega portfelja bank ni bistveno spremenila. Delež donosne aktive (terjatve, razvrščene v skupino A in B) se zadnja leta giblje med 94 in 95% (delež nedonosne aktive pa med 5 in 6%), delež neizterljive aktive (terjatve, razvrščene v skupini D in E) pa med 3 in 4%.

Tako je konec leta 1999 donosna aktiva bank, ki obsega bilančne in zunajbilančne postavke, znašala malenkost več kot leto poprej - 94,8% (0,2 odstotni točki več kot konec leta 1998) in se do konca junija 2000 ni spremenila. To povečanje je šlo račun zmanjšanja deleža nedonosne aktive (skupine C, D in E), ki se je zmanjšal za 0,2 odstotne točke iz 5,4% na 5,2%.

Tabela 13: Razvrstitev bilančne in zunajbilančne aktive bank

v %

Skupina	31.12.1994	31.12.1995	31.12.1996	31.12.1997	31.12.1998	31.12.1999	30.06.2000
A	86,1	89,4	89,5	90,1	89,6	88,5	88,2
B	5,7	4,8	4,2	4,4	5,0	6,3	6,6
C	2,5	1,9	2,4	2,3	2,1	2,0	2,2
D	2,6	2,1	2,2	1,8	1,8	1,5	1,4
E	3,1	1,8	1,6	1,4	1,5	1,7	1,6

Vir: Banka Slovenije

Tabela 13a: Osnovna razvrstitev komitentov brez upoštevanja prvovrstnih in ustreznih zavarovanj

v mio SIT, v %

Skupina	31.12.1997		31.12.1998		31.12.1999		30.06.2000	
	Neto skupna izpostavljenost	Delež	Neto skupna izpostavljenost	Delež	Neto skupna izpostavljenost	Delež	Neto skupna izpostavljenost	Delež
A	1.945.493	84,8	2.158.695	79,2	2.550.830	82,0	2.597.148	76,2
B	170.301	7,4	306.372	11,2	344.322	11,0	386.082	11,3
C	72.320	3,2	110.956	4,1	79.535	2,6	187.601	5,5
D	55.694	2,4	67.945	2,5	64.516	2,1	140.551	4,1
E	50.173	2,2	83.010	3,0	70.477	2,3	97.282	2,9
Skupaj	2.293.981	100	2.726.979	100	3.109.680	100	3.408.664	100

Vir: Banka Slovenije

Če bi upoštevali le boniteto komitentov, brez upoštevanja različnih oblik zavarovanj, ki lahko izboljšajo razvrstitev terjatev, bi 30.06.2000 bilo 76,2% terjatev razvrščenih v skupino A (5,8 odstotnih točk manj kot 31.12.1999), kar je za 12 odstotnih točk manj terjatev, kot jih je v skupino A razvrščenih ob upoštevanju različnih zavarovanj. V skupino B bi bilo razvrščenih 11,3% terjatev (0,3 odstotnih točk več kot konec leta 1999) in 12,5% v skupine nedonosnih terjatev (C, D in E, kar je 5,5 odstotnih točk več kot konec leta 1999).

Neto skupna (bilančna in zunajbilančna) izpostavljenost kreditnemu tveganju je po stanju na dan 31.12.1999 znašala 3.109,7 mia SIT, 30.06.2000 pa 3.408,7 mia SIT, kar predstavlja 9,6% nominalni porast glede na konec leta 1999.

Skupaj z izključenimi prihodki je izpostavljenost 31.12.1999 znašala 3.168,8 mia SIT (od tega je bilo 2.600,2 mia SIT tveganih bilančnih terjatev in 568,5 mia SIT tveganih zunajbilančnih postavk), 30.06.2000 pa 3.475,2 mia SIT (od tega 2.842,3 mia SIT tveganih bilančnih terjatev in 633 mia SIT tveganih zunajbilančnih postavk).

Najvišji porast neto skupne izpostavljenosti v letu 1999 je bil pri terjatvah v skupini B in E (nominalen porast za 43,2% in 26,3%, povprečen porast za 14%), v prvi polovici leta 2000 pa so najbolj porasle terjatve v skupini C in B (19,9% in 14,2%).

V letu 1999 se je povečal tudi obseg oblikovanih popravkov in rezervacij, saj je bil konec leta 1999 glede na leto 1998 kar za 30,5% višji. Obseg popravkov in rezervacij v drugi polovici 1999 je porasel zaradi povečanja popravkov in rezervacij terjatev v skupini A, kar je posledica izdanega sklepa o oblikovanju posebnih rezervacij bank in hranilnic (Uradni list RS št. 32/99), po katerem se splošne rezervacije za terjatve iz skupine A (po sklepu o višini in načinu oblikovanja rezervacij za zavarovanje pred potencialnimi izgubami bank in hranilnic) po novem sklepu štejejo k posebnim rezervacijam za kreditno (in deželno) tveganje. Obseg oblikovanih popravkov in rezervacij se je 30.06.2000 glede na 31.12.1999 zvišal za 9,4%. Obseg oblikovanih popravkov in rezervacij je še vedno višji od zakonsko zahtevanih.

Brez upoštevanja različnih oblik zavarovanja bi delež donosne aktive znašal 87,5%.

Obseg oblikovanih popravkov in rezervacij je bil višji od zakonsko zahtevanih.

Tabela 14: Pregled izpostavljenosti bank po skupinah in oblikovani popravki ter rezervacije

v mio SIT

Skupina	Skupna izpostavljenost	Popravki, rezervacije	Skupna izpostavljenost	Popravki, rezervacije	Skupna izpostavljenost	Popravki, rezervacije
	31.12.1998		31.12.1999 *		30.06.2000 *	
A	2.442.371	683	2.751.937	16.790	3.006.665	19.483
B	137.094	15.613	196.315	22.479	224.225	24.995
C	56.335	16.780	63.123	18.553	75.710	22.385
D	50.155	30.774	46.511	27.225	47.358	28.190
E	41.023	41.035	51.794	51.789	54.706	54.647
SKUPAJ	2.726.979	104.885	3.109.680	136.835	3.408.664	149.700

* Vključene posebne rezervacije za terjatve v skupini A

Vir: Banka Slovenije

Dohodkovna pokritost manj kvalitetnih terjatev je še vedno visoka.

Delež dvomljivih in spornih terjatev v bruto aktivih se je 31.12.1999 glede na 31.12.1998 povečal (od 10,9% na 11,6%), tako kot tudi delež popravkov vrednosti v bruto aktivih bank (iz 6,1% na 6,3%). 30.06.2000 sta se deleža dvomljivih in spornih terjatev v bruto aktivih ter popravkov vrednosti v bruto aktivih nekoliko zvišala (11,9% in 6,4%). Pokritje dvomljivih in spornih terjatev s popravki vrednosti je sicer 31.12.1999 v primerjavi z 31.12.1998 padlo za 1,5 odstotne točke in je znašalo 54,6%, do konca junija 2000 v primerjavi s koncem leta 1999 pa še za 0,5 odstotne točke, vendar je dohodkovna pokritost manj kvalitetnih terjatev še vedno visoka in prispeva k varnosti bank.

Obseg dvomljivih in spornih bilančnih terjatev bank je v letu 1999 naraščal hitreje kakor skupni obseg poslovanja. Od 31.12.1998 do 31.12.1999 je znašala stopnja rasti dvomljivih in spornih bilančnih terjatev 22,5%, stopnja rasti obsega poslovanja pa 14,4%. V prvi polovici 2000 so dvomljive in sporne bilančne terjatve porasle za 11,6%, obseg poslovanja pa za 8,9%.

Struktura naložb bank po sektorjih se do konca junija 2000 v primerjavi s koncem prejšnjega leta ni bistveno spremenila. Še vedno je največ sredstev naloženih v dejavnost finančnega posredništva⁸ (15,9%), čeprav se je njihov delež v bruto skupni izpostavljenosti v zadnjih dveh letih in pol znižal (konec leta 1998 je znašal 18,2%, sredi leta 1999 17,5%, konec leta 1999 pa samo še 15,8%). Na drugo mesto so se uvrstile naložbe v predelovalne dejavnosti z 13,5% v bruto skupni izpostavljenosti (omenjeni delež ostaja že več let skoraj nespremenjen in se giblje okrog 14%). Med predelovalnimi dejavnostmi prevladujejo kemična, kovinska in strojna industrija. Na tretjem mestu so naložbe v javno upravo, obrambo in socialno zavarovanje⁹, ki so konec junija 2000 predstavljale 12,8% vseh naložb. Sledijo naložbe v trgovino in popravila motornih vozil z 11,2% (ta delež se povečuje že šesto leto zapored), nato naložbe v nepremičnine, dejavnost najema in poslovnih storitev (5,3%) ter naložbe v promet, skladiščenje in zveze (4,9%) itd.

Tri četrtine vseh naložb bank je naložb v gospodarske družbe in samostojne podjetnike.

Približno tri četrtine vseh naložb (74,3%) je bilo naložb do gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov, sledijo terjatve do prebivalstva s 14,7%, terjatve do tujcev pa so 30.06.2000 znašale 11% vseh naložb.

Tudi pri hranilnicah se je v zadnjih dveh letih (po stanju na zadnji dan leta) donosna aktiva gibala med 94 in 95%, nedonosna pa med 5 in 6%. Edina opaznejša sprememba leta 1999 je bil porast v deležu terjatev iz skupine A na račun zmanjšanja terjatev iz skupine B, zmanjšala sta se tudi deleža skupin C in D, narastle pa so terjatve iz skupine E. Konec junija 2000 je bilo že 92,6% vseh razvrščenih aktivnih bilančnih in zunabilančnih

⁸ V finančno posredništvo so vključene tudi terjatve do Banke Slovenije, ki so 31.12.1999 predstavljale 61,7% (30.06.2000 pa 60,4%) celotne izpostavljenosti dejavnosti finančnega posredništva.

⁹ V to skupino so zajeti tudi vrednostni papirji države.

terjatev razvrščenih v skupino A (ta trend povečevanja terjatev iz skupine A se nadaljuje od leta 1996 na račun znižanja terjatev v skupini B). Konec 1999 je pri hranilnicah prvič razlika med razvrstitvijo terjatev z upoštevanjem različnih oblik zavarovanj in razvrstitvijo terjatev, ki upošteva samo kreditno sposobnost komitentov. Do konca leta 1998 je bila za razliko od bank, pri razvrščanju za hranilnice odločilna boniteta komitentov. Strožji kriteriji razvrščanja terjatev iz leta 1997 pri hranilnicah dve leti niso vplivali na kvaliteto portfelja.

Hranilnice so začele razlikovati med razvrščanjem terjatev z zavarovanjem in brez zavarovanja.

Tabela 15: Razvrstitev bilančne in zunajbilančne aktive hranilnic

v %

Skupina	31.12.1994	31.12.1995	31.12.1996	31.12.1997	31.12.1998	31.12.1999	30.06.2000
A	91,6	86,2	85,8	88,7	88,6	91,4	92,6
B	4,1	7,2	6,3	6,5	5,5	3,9	2,9
C	2,2	3,4	3,7	1,3	1,8	1,3	1,5
D	0,5	1,3	2,3	1,8	2,3	1,0	0,7
E	1,6	1,9	1,9	1,7	1,9	2,3	2,3

Vir: Banka Slovenije

Neto skupna izpostavljenost hranilnic, ki je 31.12.1999 znašala 10,4 mia SIT (skupaj z izključenimi prihodki pa 10,6 mia SIT) je glede na 31.12.1998 porasla za 13,6% nominalno, do konca junija 2000 pa se je neto skupna izpostavljenost dvignila še za 10,9% na 11,5 mia SIT.

Obseg oblikovanih popravkov in rezervacij se je pri hranilnicah v letu 1999 povečal za 18,8%, v prvih šestih mesecih leta 2000 pa za 6,7%.

4. DEŽELNO TVEGANJE

V skladu s sklepom o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic (Uradni list RS, št. 32/99), so banke dolžne pri terjatvah do tujih oseb upoštevati tudi deželno tveganje. Deželno tveganje je definirano kot tveganje nastanka izgube, povezano z državo izvora dolžnika. Banke za zavarovanje pred tem tveganjem oblikujejo rezervacije najmanj v višini, ki jo določi Banka Slovenije na podlagi ocen tveganosti posameznih držav.

Potencialne izgube za deželno tveganje banke ne ugotavljajo za:

1. terjatve do tujih oseb s pogodbeno dospelostjo do 6 mesecev,
2. terjatve do podružnic prvovrstnih tujih bank,
3. terjatve s prvovrstnimi zavarovanji¹⁰ in
4. terjatve, zavarovane s solidarnim poroštvom prvovrstnega domačega komitenta.

Skupna izpostavljenost bank do tujih oseb od leta 1997 rahlo raste in je 30.06.2000 znašala 364,1 mia SIT in tako prvič preseгла najvišje stanje iz leta 1996, ko je znašala 318,7 mia SIT. Bruto skupna izpostavljenost do tujih oseb (bilančne terjatve in zunajbilančne obveznosti) se je 30.06.2000 v primerjavi z 31.12.1999 povečala za 25,1% in predstavljala 10,5% skupne bilančne in zunajbilančne izpostavljenosti bank (3.475,2 mia SIT na dan 30.06.2000).

Izpostavljenost do tujih oseb je znašala 10,5% skupne izpostavljenosti.

¹⁰ Prvovrstna zavarovanja so: bančna vloga, ki se lahko uporabi za poplačilo terjatve, vrednostni papirji Republike Slovenije, Banke Slovenije, držav EEA in z njimi primerljivih držav OECD, nepreklicne garancije na prvi poziv bank z dovoljenjem Banke Slovenije in prvovrstnih tujih bank, prvovrstni dolžniški vrednostni papirji bank, s katerimi se trguje na finančnih trgih (brez podrejenih in zamenljivih papirjev) ter nepreklicna jamstva Slovenske izvozne družbe in Republike Slovenije.

Največja izpostavljenost je do oseb iz EU.

Banke so najbolj izpostavljene do oseb Evropske Unije, saj je 30.06.2000 76,7% celotne izpostavljenosti do tujih oseb predstavljal izpostavljenost do oseb iz Evropske unije (279,2 mia SIT). Stopnja rasti izpostavljenosti do oseb iz EU je bila do konca junija 2000 precej višja od celoletne rasti v letu 1999 (28% v primerjavi z 5,7% nominalno rastjo v letu 1999). Rast izpostavljenosti do tujih oseb iz EU se iz leta v leto povečuje, največja izpostavljenost bank pa je do oseb iz Nemčije, Avstrije, Velike Britanije, Francije in Italije.

Izpostavljenost do oseb iz republik bivše Jugoslavije je bila 30.06.2000 pod povprečno rastjo skupne izpostavljenosti do tujih oseb (glede na 31.12.1999), saj je znašala le 8,8% (povprečna rast pa 25,1%). Nasproten trend je viden pri osebah iz držav EFTE - po lanskoletnem 20% padcu izpostavljenosti, je letošnja izpostavljenost porasla za 33,6% (prevladuje izpostavljenost do oseb iz Švice).

Izpostavljenost do oseb iz držav CEFTE pada že leto in pol in je bila konec junija 2000 že nižja kot konec leta 1997.

Med ostalimi državami so bile konec junija 2000 slovenske banke najbolj izpostavljene do ZDA (32,9 mia SIT ali 9% skupne izpostavljenosti do tujih oseb). Sledita Ruska federacije z 3,6 mia SIT ali manj kot 1% skupne izpostavljenosti do tujih oseb in Ukrajina z 1,4 mia SIT (0,4% bruto skupne izpostavljenosti).

Slika 8: Izpostavljenost bank do tujih oseb

Vir: Banka Slovenije

Hranilnice ne opravljajo plačilnega prometa in kreditnih poslov s tujino, zato niso izpostavljene deželnemu tveganju.

5. POSLOVNO TVEGANJE

Poslovno tveganje v zadnjem obdobju pridobiva na pomenu.

Poslovno tveganje je tveganje, ki v zadnjem obdobju pridobiva na pomenu, z njegovo problematiko pa se ukvarja večina institucij s področja bančne regulative in banke same. Kljub temu, da samo tveganje nima enotne definicije, sodi med najpomembnejša bančna tveganja. Vsekakor pa je to tveganje, ki izhaja iz motenj v delovanju notranjih kontrol in motenj v 'corporate governance'. Ključnega pomena pri obvladovanju tveganja pa so vodstveni organi banke in sistem notranjih kontrol. Značilnost tega tveganja je, da v večini primerov nastopa skupaj z drugimi tveganji npr. tržnim in kreditnim tveganjem. V večini bank je operativno tveganje v začetni fazi obvladovanja, saj še ni izdelanih formalnih sistemov obvladovanja, zato se pristopi nanašajo na preproste eksperimentalne metode.

Dejavniki tveganja so interne narave (kvaliteta notranje revizije, obseg poslovanja, število transakcij, stopnja storjenih napak ipd.), pri čemer korelacija med dejavniki in višino tveganja večinoma ni znana, kar onemogoča merjenje tveganja. Nedvomno pa sta učinkovit sistem notranjih kontrol in notranja revizija primarni sistem nadziranja, pri čemer poznamo tudi druge oblike kot so sistem omejitev na osnovi dejavnikov tveganj, zavarovanje, oblikovanje rezervacij ipd. Zakon o bančništvu posega na področje upravljanja z operativnim tveganjem v 26. členu, ki opredeljuje dolžnosti članov uprave. S strani nadzornih institucij še ni neposrednih natančnih metodologij merjenja, saj ostaja nerešeno vprašanje kvantitetne opredelitve. Pričakovati je, da bo kaj kmalu prišlo do sprememb tudi na tem področju, saj so dane pobude za vključitev tega tveganja v sistem zahtev kapitalске ustreznosti. Nadzor bančnega poslovanja, pa bo temu tveganju posvetil veliko pozornost tako v obliki on-site pregledov kot tudi s pripravljanjem ustrezne regulative.

6. LIKVIDNOSTNO TVEGANJE

6.1. Izpolnjevanje obvezne rezerve in deviznega minimuma

V letu 1999 so vse banke razen ene mesečno izpolnjevale **obvezno rezervo**, medtem ko so hranilnice vse izpolnjevale obvezno rezervo. V prvem polletju leta 2000 so vse banke in hranilnice v vseh mesecih izpolnjevale obvezno rezervo. Odstotek izpolnjevanja je pri bankah v prvi polovici leta 2000 znašal 103,8%, pri hranilnicah pa 141,9%.

Rezerve, ki so jih banke dosegle v letu 1999, so v povprečju za 3,2% presegle obvezni izračunani znesek rezerv. V prvi polovici leta 2000 je bil izračunani znesek obvezne rezerve v povprečju presežen za 4,0%.

Devizni minimum banke od januarja 1999 izračunavajo po novi metodologiji. Devizni minimum je po novem določen glede na devizno varčevanje prebivalstva, pogojeno tolarško varčevanje in sredstva tujih oseb v tujem denarju¹¹. Banke morajo imeti vsaj 60% deviznega minimuma naloženega v blagajniške zapise Banke Slovenije v tuji valuti.

Konec leta 1999 so vse razen ene banke izpolnjevale devizni minimum, 30.06.2000 pa so vse banke presegale predpisano stanje deviznega minimuma. Devizni minimum se je leta 1999 povečal od 362,3 mia SIT konec leta 1998 na 446,6 mia SIT konec decembra 1999. Do 30.06.2000 se je minimum povzpел na 507,3 mia SIT. Banke že nekaj let precej presegajo predpisan devizni minimum (za 23,3% konec leta 1998, za 12,1% konec leta 1999 in za 18% konec junija 2000).

6.2. Kratkoročno načrtovanje tokov tolarške likvidnosti in izpolnjevanje razredov ročnosti

Čeprav morajo banke same skrbeti za optimalno uravnavanje likvidnosti, je nadzor nad dnevnimi tokovi omogočen tudi Banki Slovenije in sicer na podlagi načrtov tokov tolarške likvidnosti, ki jih morajo banke dnevno dostavljati za tekoči dan in naslednji dan.

V skladu s Sklepom o obvezni uskladitvi rokov dospelosti naložb z roki dospelosti sredstev (Uradni list RS št 40/99), ki predpisuje razmerja med naložbami in sredstvi bank v posameznih razredih, so morale banke in hranilnice imeti vsaj toliko naložb kot so imele sredstev v posameznih razredih¹². Zahteve so 31.12.1999 in 30.06.2000 izpolnjevale vse banke. Hranilnice imajo z izpolnjevanjem razredov več težav, saj ne 31.12.1999 ne 30.06.2000 v povprečju v nobenem izmed razredov s svojimi naložbami niso uspele pokriti vseh sredstev.

V prvem polletju 2000 so vse banke in hranilnice izpolnjevale obvezno rezervo in devizni minimum.

Skladno s sklepom o obvezni uskladitvi rokov dospelosti naložb z roki dospelosti sredstev so banke za razliko od hranilnic izpolnjevale predpisana razmerja.

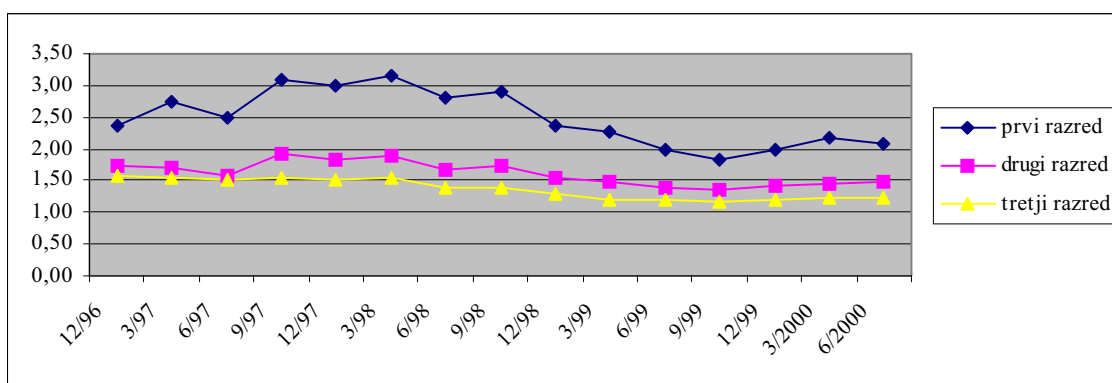
¹¹ Devizni minimum tako znaša 100% vlog na vpogled, 95% vlog, vezanih do treh mesecev, 75% vlog, vezanih od treh mesecev do enega leta in 35% vlog, vezanih nad eno leto.

¹² Sklep je uvedel prvi, drugi in tretji razred naložb in sredstev, razmejitev med njimi pa je odvisna od ročnosti.

Banke zmanjšujejo od prve četrtine leta 1998 višino pokritja sredstev z naložbami v posameznih razredih, ki je najnižjo vrednost doseglo v tretjem četrtletju 1999, ko se je pokritje v drugem in v tretjem razredu približalo v sklepu določenemu minimumu (100% pokritje), v prvem razredu pa je konec junija 1999 pokritje prvič padlo pod 200% in septembra 1999 doseglo minimum pri 183%.

Razmerja vseh treh razredov so se v letošnjem letu v primerjavi z decembrom 1999 malenkostno izboljšala, povečanje pa je realizirano predvsem v okviru naložb prvega razreda (najbolj likvidne naložbe ter prosti blagajniški zapisi in državni vrednostni papirji). Tako znaša po stanju 30.06.2000 razmerje naložb prvega razreda 2,07, drugega 1,48 ter tretjega 1,24.

Slika 9: Doseganje razredov bank

Vir: Banka Slovenije

6.3. Sekundarna likvidnost

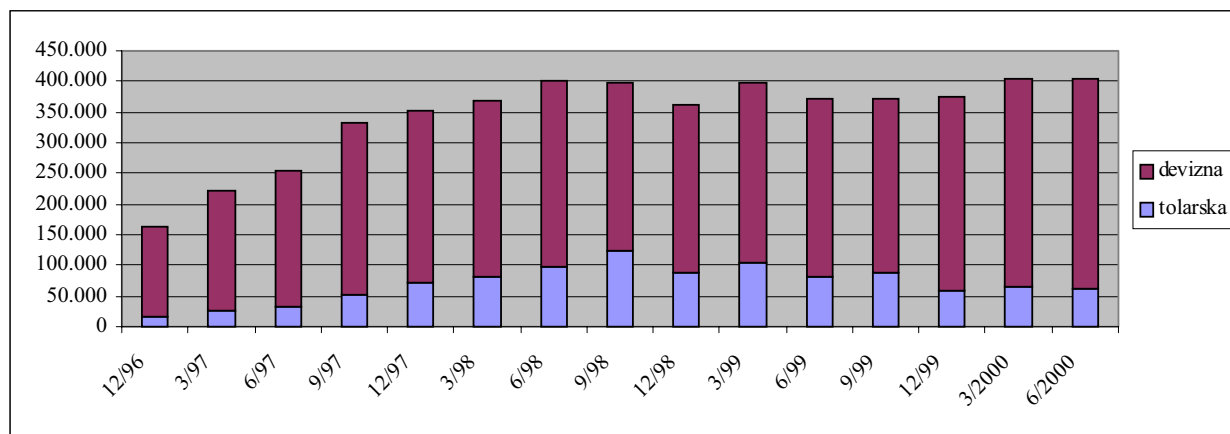
Sekundarna likvidnost¹³, ki jo sestavljajo naložbe v vrednostne papirje Banke Slovenije in Republike Slovenije v domači in tuji valuti, pomeni likvidnostno rezervo bank. Te naložbe so namreč osnova za pridobitev kreditov, potrebnih za morebitno premoščanje likvidnostnih težav. Banke lahko na podlagi teh vrednostnih papirjev pridejo do likvidnostnih posojil Banke Slovenije.

Sekundarna likvidnost bank se je povečala, glede na bilančno vsoto bank pa padla.

Sekundarna likvidnost **bank** je bila konec leta 1996 še nizka (163,8 mia SIT), a je nato do sredine leta postopoma 1998 nominalno naraščala, tako da je dosegla višek konec junija 1998 z 401,5 mia SIT. Nato je prišlo do nihanj v sekundarni likvidnosti, vendar se ta kazalec od sredine leta 1999 ponovno povečuje, in je konec junija 2000 dosegel svojo do sedaj najvišjo vrednost, 405,8 mia SIT. Banke so namreč aktivneje usmerile svoja sredstva v blagajniške zapise ter državne obveznice v tuji valuti.

Po drugi strani se sekundarna likvidnost bank glede na bilančno vsoto zmanjšuje že četrto leto zapored; od konca 1997, ko je znašala še 17,5% bilančne vsote, je ta odstotek padel na 14% konec 1999, do junija 2000 pa je padel še za 0,2 odstotne točke. Konec junija 2000 je tako sekundarna likvidnost predstavljala 13,8% bilančne vsote bančnega sistema. V vseh letih opazovanega obdobja v skupni sekundarni likvidnosti prevladuje devizna sekundarna likvidnost (konec junija 2000 jo je bilo za 84,9%, torej je bilo sekundarne likvidnosti le za dobrih 15% v tolarjih).

¹³ Sekundarno likvidnost sestavljajo blagajniški zapisi Banke Slovenije v domači in tuji valuti ter zakladne menice in obveznice Republike Slovenije.

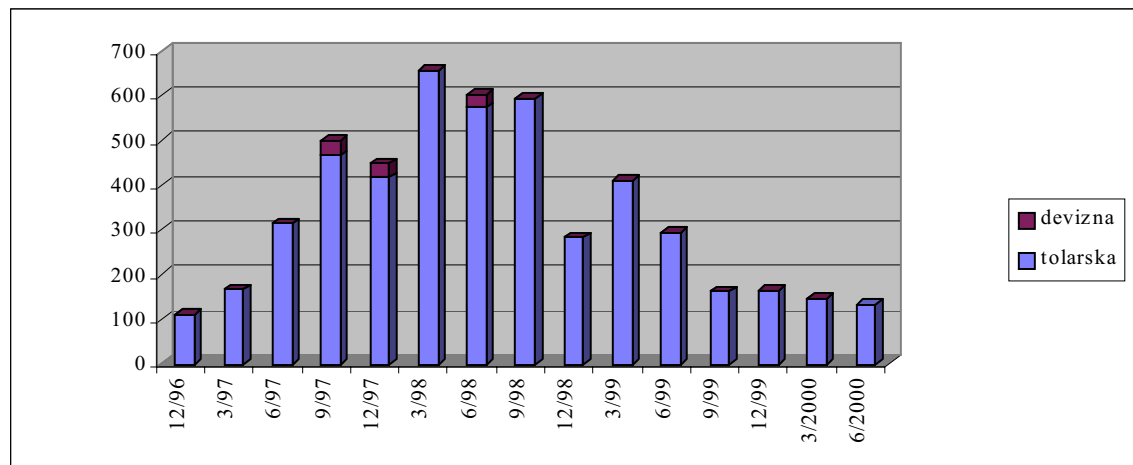
Slika 10: Sekundarna likvidnost bank (v mio SIT)

Vir: Banka Slovenije

Sekundarna likvidnost **hranilnic**, ki je še konec junija 1998 znašala 602,4 mio SIT, je v drugi polovici leta 1998 začela padati. V letu 1999 se je nihanje nadaljevalo, vendar je v drugi polovici 1999 prišlo do izrazitega upada, tako da je konec lanskega leta znašala 164,5 mio SIT. Do junija 2000 se je sekundarna likvidnost hranilnic še znižala na 133,3 mio SIT (1,1% bilančne vsote) zaradi zmanjšanja naložb v vrednostne papirje centralne banke.

Hranilnice za razliko od bank skoraj nimajo devizne sekundarne likvidnosti, kar pomeni, da imajo hranilnice med instrumenti sekundarne likvidnosti pretežno ali v celoti tolarske vrednostne papirje.

Hranilnice imajo v portfelju le tolarske vrednostne papirje.

Slika 11: Sekundarna likvidnost hranilnic (v mio SIT)

Vir: Banka Slovenije

6.4. Koncentracija deponentov

Podatki za trideset največjih deponentov bank nam kažejo, da so banke še vedno precej odvisne od nekaj velikih deponentov. Velika odvisnost od nekaj deponentov povečuje likvidnostno tveganje, še posebej če so datumi zapadlosti teh depozitov neenakomerno razporejeni.

Koncentracija na strani zbiranja sredstev se med posameznimi bankami precej razlikuje. Delež največjih tridesetih deponentov v depozitih celotnega bančnega sistema (brez bank in fizičnih oseb) je bil konec decembra 1999 za 0,6 odstotne točke nižji kot leto poprej (52%), do 30.06.2000 se je ta delež malenkost povečal (za 0,1 odstotne točke).

Izpostavljenost do trideset največjih deponentov je ostala približno enaka kot konec leta.

7. SOLVENTNOSTNO TVEGANJE

Do leta 1995 je količnik kapitalne ustreznosti¹⁴ slovenskega bančnega sistema naraščal, kar je bilo posledica zahtev Banke Slovenije po višjem kapitalu bank za pridobitev posameznih »pragov« licenc. Po letu 1995, ko je dosegel količnik kapitalne ustreznosti bank maksimum pri 21,5%, je le-ta začel padati. Padajoč trend se je nadaljeval predvsem zaradi hitrejše rasti tveganju prilagojene aktive (tehtane tvegane aktive) od rasti kapitala (jamstvenega kapitala). Tako je količnik kapitalne ustreznosti slovenskih bank 31.12.1999 znašal samo še 14%. 30.06.2000 je bil količnik kapitalne ustreznosti še nižji - znašal je 13,6% (kar je še manj od minimuma leta 1993, ko je kapitalna ustreznost začela naraščati).

Količnik kapitalne ustreznosti je zaradi nove metodologije padel.

Nižji količnik je v pretežni meri posledica spremembe metodologije za poročanje o kapitalni ustreznosti zaradi uskladitve z evropskimi direktivami. Kapital bank, ki ga sestavljata temeljni in dodatni kapital¹⁵ se je v primerjavi z 31.12.1998, ko je še veljala »stara« metodologija, precej znižal. Po novem sklepu o izračunu kapitala, kapitalnih zahtev in kapitalne ustreznosti bank in hranilnic (Uradni list RS, št. 32/99) se namreč med dodatni kapital ne uvrščajo več rezervacije na komitente, razvrščene v skupino A, dobiček tekočega poslovnega leta (do višine 50% po odbitku davkov in drugih dajatev), se vključuje v temeljni kapital le, če je višino dobička potrdil pooblaščen revizor. Novost je tudi v tem, da se od kapitala odšteva celotna postavka neopredmetenih dolgoročnih sredstev.

Po drugi strani pa se je tveganju prilagojena aktiva¹⁶ še naprej povečevala (rast 30.06.2000 v primerjavi s tveganju prilagojeno aktivo na dan 31.12.1999 je bila 9,9%), kar je ob nižjem kapitalu še dodatno znižalo količnik kapitalne ustreznosti. Najpomembnejše spremembe glede na dosedanja metodologijo pri tveganju prilagojeni aktivni so strožje tehtanje izpostavljenosti do bank, vključitev izvedenih finančnih instrumentov in strožje tehtanje aktive zavarovane s premoženjem (nižji ponder le za zavarovanje z nepremičninami).

V skladu z zakonom o bančništvu in sklepom o izračunu kapitala, kapitalnih zahtev in kapitalne ustreznosti bank in hranilnic, ki v izračun količnika kapitalne ustreznosti vključujeta tudi drugim tveganjem prilagojene postavke, so banke in hranilnice prvič po stanju 30.06.2000 poročale valutnim tveganjem prilagojene postavke, ki so na ta da za vse slovenske banke znašale 48,1 mia SIT.

Višina kapitalne ustreznosti se med bankami precej razlikuje.

Višina kapitalne ustreznosti se med bankami precej razlikuje. Konec junija 2000 je znašala najnižja kapitalna ustreznost 9%, najvišja pa kar 35,4%.

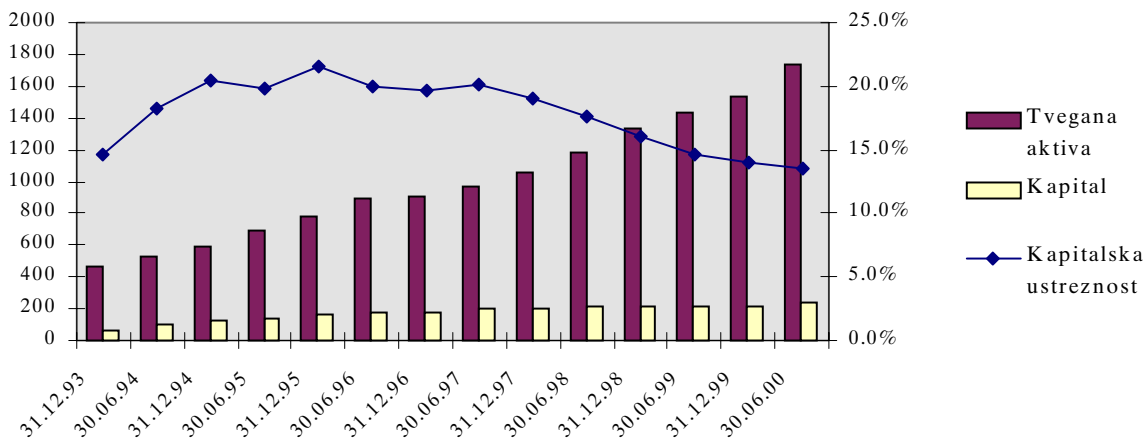
¹⁴ V skladu z zakonom o bančništvu je količnik kapitalne ustreznosti razmerje med kapitalom banke (v zakonu o bankah in hranilnicah se je imenoval jamstveni kapital) in tveganju prilagojene aktive (v zakonu o bankah in hranilnicah se je imenovala tehtana aktiva) povečane za drugim tveganjem prilagojene postavke. Količnik kapitalne ustreznosti mora vedno znašati najmanj 8%.

¹⁵ Pri izračunu kapitala se seštevek temeljnega in dodatnega kapitala zmanjša za nekatere odbitne postavke.

¹⁶ Tveganju prilagojena aktiva je seštevek knjigovodskih stanj vseh aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk, zmanjšanih za oblikovane posebne rezervacije za te postavke, in tehtanih po stopnji kreditnih tveganj.

¹⁷ Od 30.06.2000 je znesek tveganju prilagojene aktive povečan za valutnim tveganjem prilagojene postavke.

Slika 12: Gibanje tveganju prilagojene aktive¹⁷ in kapitala (v mia SIT) in količniki kapitalne ustreznosti (v %) od 31.12.1993 do 30.06.2000

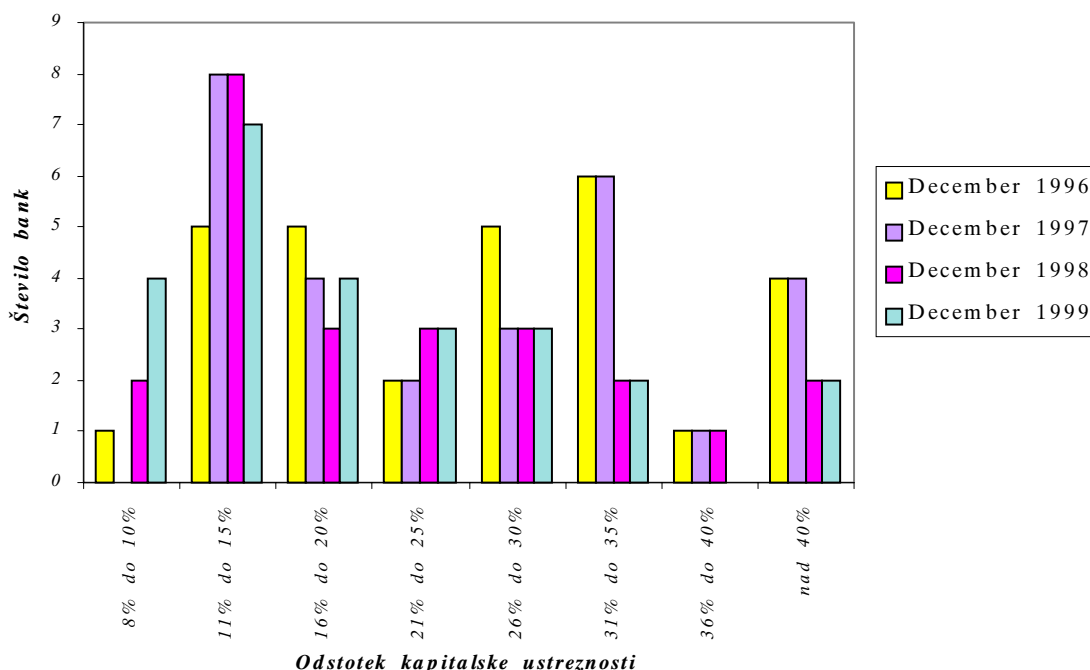

Vir: Banka Slovenije

Iz porazdelitve števila bank v posameznih razredih kapitalne ustreznosti je razviden trend povečevanja števila bank v skupini z najnižjo kapitalno ustreznostjo in zmanjševanje v skupinah z višjo kapitalno ustreznostjo. Tako so imele konec decembra 1999 štiri banke količnik kapitalne ustreznosti med 8 in 10%, 7 bank je bilo v razredu s količnikom kapitalne ustreznosti med 11-15%, 10 bank je imelo količnik kapitalne ustreznosti med 16 in 30%, preostale banke (štiri) pa so imele količnik kapitalne ustreznosti nad 31%.

Povečuje se število bank v skupini z najnižjo kapitalno ustreznostjo.

Slika 13: Distribucija bank po višini kapitalne ustreznosti

Vir: Banka Slovenije

Pri primerjavah števila bank v posameznih razredih med leti je potrebno upoštevati spremembe skupnega števila bank, ki se je v posameznih letih spreminjalo (na dan 31.12.1999 je vključenih 25 bank).

Z razliko od bank se je pri **hranilnicah** kapitalna ustreznost v letu 1999 povečala na 14,4% in je prvič postala višja kot pri bankah, saj je do sedaj veljalo obratno (konec leta 1998 je znašala 13,4%). Količnik kapitalne ustreznosti se je pri hranilnicah konec leta 1999 gibal med 8,1% (kot posledica nove metodologije izračuna, rok prilagoditve pa je do 20.08.2000) in kar 50,3% (razpon 30.06.2000 pa je znašal med 7,9% in 15,9%).

8. TEČAJNO TVEGANJE

8.1. Izpostavljenost tečajnemu tveganju bank

Devizno neravnovesje bank

V devizni podbilanci bank se nadaljuje kratka devizna pozicija.

Kot že vsa prejšnja leta so **banke** tudi konec leta 1999 izkazovale kratko devizno pozicijo v devizni podbilanci. Na dan 31.12.1999 je bilo v devizni podbilanci za 35,3 mia SIT več deviznih obveznosti kot sredstev, kar pomeni, da se je tovrstna neto izpostavljenost bank po letu 1998, ko se je iz 51,8 mia SIT zmanjšala na 31,4 mia SIT, konec leta 1999 ponovno povečala, in sicer za 12%.

Struktura po valutah v devizni podbilanci je naslednja: od skupno 813,9 mia SIT deviznih terjatev jih je bilo kar za 477,9 mia SIT (58,7 %) v EUR, za 149,2 mia SIT (18,3%) v USD, ostale terjatve (23%) pa so bile v drugih valutah. Na pasivni strani je bilo 32,2% obveznosti v devizah v EUR, 17,4% obveznosti v USD in 50,4% obveznosti v drugih valutah.

Sklep o neizravnanih aktivnih in pasivnih postavkah banke v tujem denarju (o odprti devizni poziciji banke) (Uradni list RS, št. 37/99), ki je začel veljati maja 1999 in je nadomestil istoimenski sklep, izdan na podlagi zakona o bankah in hranilnicah določa, da kratka ali dolga devizna pozicija dnevno ne sme presegati 20% kapitala banke, povprečna mesečna odprta devizna pozicija banke pa ne sme presegati 10% kapitala banke.

Medtem ko je 31.12.1997 še pri devetih bankah odprta devizna pozicija presegala 20% kapitala, 31.12.1998 in 31.12.1999 nobena banka ni presegala 20% kapitala banke, prav tako ni te omejitve presegla nobena banka do 31. 03. 2000.

Odprta devizna pozicija vseh bank, izračunana po zgoraj omenjenem sklepu, je na dan 31.12.1999 predstavljala 5% kapitala bank (31.03.2000 je ta kazalec padel na 0,4%).

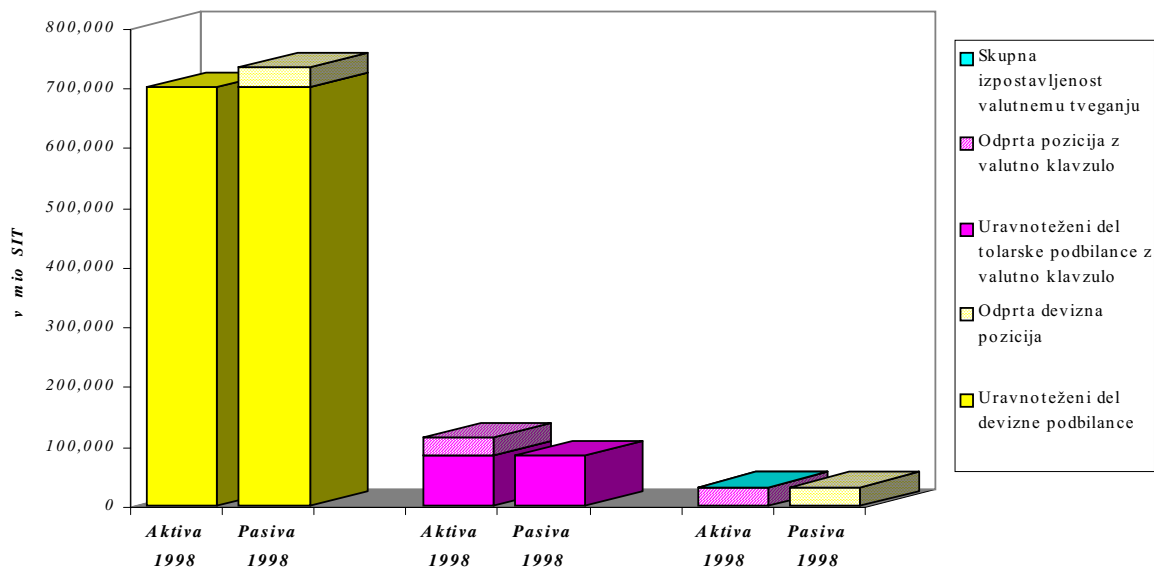
Neravnovesje pri poslih z valutno klavzulo

Tolarska podbilanca z valutno klavzulo v nasprotju z devizno podbilanco izkazuje dolgo devizno pozicijo, in sicer so aktivne postavke za 23,9 mia SIT večje od pasivnih. V primerjavi z letom 1998, ko je presežek znašal 31,4 mia SIT, to pomeni 23,9% znižanje dolge devizne pozicije.

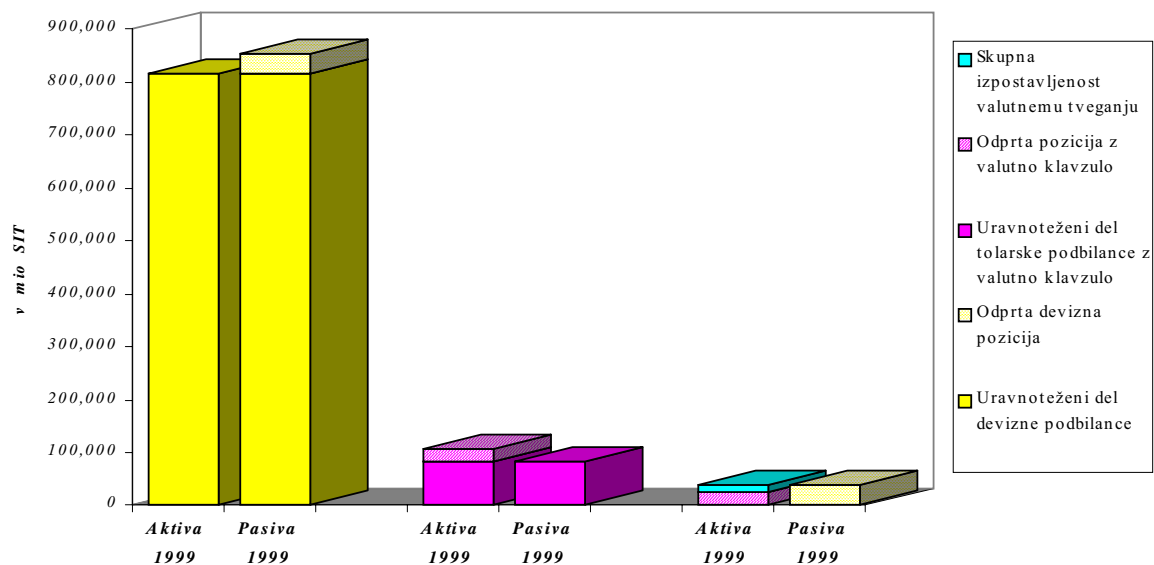
Skupna izpostavljenost tečajnemu tveganju

Skupna neto izpostavljenost bank tečajnemu tveganju se je povečala.

Skupna neto izpostavljenost tečajnemu tveganju upošteva tako devizno neravnovesje kot neravnovesje pri poslih z valutno klavzulo. Tako je bila skupna neto izpostavljenost slovenskih bank valutnemu tveganju na dan 31.12.1999 kratka in je znašala 11,4 mia SIT, medtem ko je bila še leta 1998 samo 27,6 mio SIT, kar pomeni, da se je skupna neto izpostavljenost odmaknila od ravnovesja konec leta 1998.

Slika 14: Izpostavljenost bank tečajnemu tveganju na dan 31.12.1998

Vir: Banka Slovenije

Slika 15: Izpostavljenost bank tečajnemu tveganju na dan 31.12.1999

Vir: Banka Slovenije

8.2. Izpostavljenost tečajnemu tveganju hranilnic

Devizno neravnovesje hranilnic

Hranilnice so za razliko od bank na dan 31.12.1999 imele dolgo devizno pozicijo, ker so na ta dan imele 10,8 mio SIT deviznih terjatev in nobenih deviznih obveznosti. 31.12.1998 so imele hranilnice 10,2 mio SIT deviznih terjatev in prav tako nobenih deviznih obveznosti.

Neravnovesje pri poslih z valutno klavzulo

Tudi pri tolarski podbilanci z valutno klavzulo je bilo pri hranilnicah stanje ravno nasprotno kot pri bankah, saj so 31.12.1999 hranilnice imele kratko devizno pozicijo. Tolarske obveznosti z valutno klavzulo so namreč za 11,9 mio SIT presegle tolarske terjatve z valutno klavzulo. Glede na 31.12.1998, ko so obveznosti z valutno klavzulo presegle terjatve za 24,7 mio SIT, to pomeni spremembo v višini 12,8 mio SIT.

Za razliko od bank se je pri hranilnicah skupna izpostavljenost tečajnemu tveganju približala ravnovesju.

Skupna izpostavljenost tečajnemu tveganju

Skupna izpostavljenost tečajnemu tveganju (devizno neravnovesje in neravnovesje pri poslih z valutno klavzulo) je pri hranilnicah 31.12.1999 znašala 1,1 mio SIT. Za razliko od 31.12.1998, ko je neto izpostavljenost valutnemu tveganju znašala 14,5 mio SIT (kratka pozicija), se je skupna izpostavljenost hranilnic tečajnemu tveganju konec leta 1999 skoraj v celoti približala ravnovesju. Trend pri hranilnicah je torej nasproten trendu pri bankah.

9. TVEGANJA, KI JIH PRINAŠA OKOLJE AVTOMATIZIRANIH INFORMACIJSKIH SISTEMOV

Uvedba računalniških informacijskih sistemov je bankam in hranilnicam ponudila priložnost, da opravljajo svojo dejavnost za stranke učinkoviteje, z večjo kvaliteto in natančnostjo in v ustrežnejših – zelenih časih. Tveganja, ki jih je uvedba informacijske tehnologije prinesla, niso nujno nova za upravljalce bančnih sistemov, imajo pa drugačno pojavno obliko in zato jih je morda posameznim vodjem težje zaznavati in se s tem povečuje negotovost. Vloga Nadzora bančnega poslovanja v Banki Slovenije je, da s svojimi pregledi ta tveganja identificira, na njih opozarja in jih s svojimi mehanizmi (ukrepi), ki jih posreduje vodstvu banke, tudi minimizira.

Taka tveganja so:

- * tveganje izgube podatkov,
- * celovitost podatkov (napake pri beleženju, napake pri obdelavi),
- * tveganje izgube prihodkov,
- * napačno oziroma neustrezno poročanje,
- * zmanjšanje oziroma izguba konkurenčne prednosti,
- * zmanjšanje oziroma izguba zasebnosti,
- * zmanjšanje produktivnosti,
- * motnje v poslovnem ciklu,
- * izguba zaupanja zaposlenih (uporabnikov) v poteku procesov,
- * neustrezno zanašanje na avtomatizirane sisteme,
- * novi vidiki zaščite sredstev in
- * kršitve zakonov in predpisov ter drugih zahtev regulatorjev.

Tveganja se odražajo v dogodkih (neprijetnih), ki so lahko posamični ali pogosti, z njimi pa so povezane majhne ali velike izgube – posledice. Te dogodke lahko razporedimo v štiri skupine:

- * obrobne (trivialne) – posamične in z majhnimi izgubami,
- * zaskrbiljujoče – pogoste z majhnimi izgubami,
- * pomembne – posamične z velikimi izgubami,
- * kritične – pogoste z velikimi izgubami.

Glede na vrste neprijetnih dogodkov seveda vodstvo banke posamezna tveganja obravnava in jih poskuša kontrolirati. Nekatera tveganja so značilnost delovanja in jih ni mogoče odstraniti (inherentna tveganja), druga so taka, ki se spreminjajo (običajno v nekem soodvisnostih) in jih lahko zmanjšamo z uvedbo kontrol.

9.1. Modeli obvladovanja tveganj – sistemi upravljanja, sistemi internih kontrol

Potreba po obvladovanju tveganj na področju IT, je pripeljala do skupnih naporov velikih bančnih sistemov in profesionalnih združenj.

Potreba vodstev bank po tem, da bi tveganja oblovali (nekatera tveganja sprejemala in načrtovala obnašanja, ko se zgodijo in druga s sistemi kontrol poskušala zmanjševati), so v preteklih letih privedla do skupnih naporov velikih bančnih sistemov na eni strani in profesionalnih združenj na drugi strani pri oblikovanju t.i. najboljše prakse. Namen vseh teh prizadevanj je bil oblikovati okvire kontroliranja, ki bodo učinkoviti, vendar ne bodo ogrožali poslovne uspešnosti. Poleg tega so vodstva oz. subjekti, ki dejansko upravljajo z bančnimi sistemi (vlagatelji preko skupščin, nadzorni sveti, uprave) želela v nekem smislu "merilo", s katerim bodo primerjali delovanje vodstev, ki so jih postavili, da

uresničujejo njihove poslovne cilje. S takim merilom bi uspeli natančneje definirati pričakovanja in s tem minimizirati konflikte v odnosu upravljalec – vodja.

Za obvladovanje poslovnih sistemov so tako nastali okviri kontroliranja kot so COSO (1992 USA), CoCo (1995 Canada), Cadbury (1992 London, iniciran s strani Financial Reporting Council, London Stock Exchange), King Report (1994 South Africa) in cela vrsta standardov in smernic (guidelines), vključno s tistimi, izdanimi s strani profesionalnih združenj na področju revizije. Okvir kontroliranja kot npr. COSO, ki pomeni poročilo skupnih delovnih teles, je bil izdan s strani Committee of Sponsoring Organisation of Threadway, ki so ga sestavljali predstavniki American Institute of CPA, American Accounting Association, Institute of Internal Auditors, Institute of Management Accountants, Financial Executive Institute. Poročilo obravnava okolje kontroliranja, obravnavanje tveganj, aktivnosti kontroliranja, informiranje in poročanje in pri tem opredeljuje vloge posameznikov (uprave, izvršnih direktorjev, interne revizije) pri zagotavljanju obvladovanja banke.

Ob tem je pomembno izpostaviti okolje kontroliranja, ki obsega:

- * organizacijske oblike in strukture,
- * zavedanje ljudi o kontrolah in njihovih namenih,
- * osebnostne, etične in sposobnostne lastnosti posameznikov,
- * načela, principe, filozofijo in operativne stile vodenja,
- * dodeljevanje pooblastil in odgovornosti,
- * pozornost, ki jo najvišje vodstvo namenja zahtevam in smernicam upravljalcev (lastnikov), drugih poslovno povezanih subjektov in javnosti.

V skupino dokumentov, ki opredeljujejo okvire kontroliranja lahko uvrstimo tudi COBIT (Control Objectives for Information and related Technology), ki ga je izdelala Information Control Audit and Control Foundation. Če je poslanstvo vseh naštetih dokumentov promoviranje najboljše prakse delovanja in kontroliranja, sami po sebi predstavljajo mero, s katero primerjamo konkretno okolje. Dokumenti pa pomenijo tudi pomembno zalogo znanja tako za vodje kot izvajalce procesov, o tem kako obvladovati tveganja in zagotavljati učinkovito in varno ravnanje z viri. COBIT je od omenjenih dokumentov najbolj dodelan, saj je upošteval spoznanja predhodnih poročil namenjenih predvsem najvišjim vodstvom in razdelal tudi smernice za izvedbo revidiranja.

COBIT definira v izhodiščih v štirih domenah (planiranje in organizacija, pridobivanje in implementacija, opravljanje storitev in vzdrževanje ter spremljanje) 34 procesov, za katere glede na vključene vire (kadri, aplikacije, tehnologijo, tehnična sredstva - centri in podatke) definira kriterije - cilje delovanja kontrol (učinkovitost, zmogljivost, zaupnost, celovitost, razpoložljivost, skladnost in zanesljivost). Tem procesom definira bistvene cilje delovanja kontrol. Zaradi tega pristopa je COBIT ne le priročnik za kontrolorje informacijskih sistemov, ampak tudi pripomoček pri oblikovanju internih kontrol.

Posebno pozornost Banka Slovenije namenja varnosti informacijskih sistemov. Na tem področju je Svet BS maja 2000 sprejel sklep, ki banke zavezuje, da morajo v svojem poslovanju upoštevati slovenski standard PSIST BS 7799 - kodeks varovanja informacij. Banka Slovenije bo ob svojih rednih kontrolah preverjala usklajenost bank po tem standardu.

Banke morajo upoštevati slovenski standard PSIST BS 7799 .

III. RAZVOJ NA ZAKONODAJNEM PODROČJU IN REFORMA PLAČILNIH SISTEMOV

V letu 1999 in prvi polovici leta 2000 je bilo veliko pozornosti v Nadzoru bančnega poslovanja posvečenega pripravi podzakonske regulative na podlagi zakona o bančništvu. Zakon o bančništvu je začel veljati 20.02.1999, le tri tedne po tem, ko je stopil v veljavo Evropski sporazum o pridružitvi med Republiko Slovenijo ter Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami, ki delujejo v okviru Evropske unije, ki je za slovenski bančni sistem in vso Slovenijo prinesel pomembne spremembe.

Februarja 1999 je bil za področje prostega pretoka storitev opravljen pregled zakonodaje (screening), v drugi polovici 1999 pa so bila Evropski uniji poslana pogajalska izhodišča za področje 3: Prost pretok storitev in dodatna pojasnila k omenjenim pogajalskim izhodiščem. Republika Slovenija sprejema pravni red Evropske unije za prosti pretok storitev, vendar zahteva dve prehodni obdobji po predvidenem vstopu v Evropsko unijo.

Prvo prehodno obdobje v trajanju dveh let od predvidenega vstopa v Evropsko unijo (do 31.12.2004) zahteva Republika Slovenija za hranilno kreditne službe, ustanovljene pred uveljavitvijo zakona o bančništvu (20.02.1999) za uveljavitev kapitalskih zahtev in drugih zahtev varnega in skrbnega poslovanja, ki jih urejajo direktive Evropske unije. Drugo prehodno obdobje zahteva Republika Slovenija za zaščito domače ravni in obsega sistema jamstva za vloge pri bankah za tri leta od predvidenega vstopa v Evropsko unijo do 31.12.2005.

Republika Slovenija zahteva prehodno obdobje za hranilno kreditne službe in za sistem zajamčenih vlog.

1.1. PREHODNO OBDOBJE ZA HRANILNO KREDITNE SLUŽBE

Do sedaj so se hranilno kreditne službe v Republici Sloveniji ustanovljale po posebnem zakonu o hranilno kreditnih službah, ki je bil prvič sprejet že leta 1969, nato pa ga je leta 1990 nadomestil veljavni zakon. Za ustanovitev hranilno kreditnih služb ni bil predpisan osnovni kapital, pogoje za delo hranilno kreditnih služb so zagotovili ustanovitelji. Zakon določa, da ustanovitelji neomejeno in solidarno jamčijo za hranilne vloge in vse obveznosti hranilno kreditne službe. Le v primeru, da hranilno kreditna služba pridobi garancijo banke, subsidiarno jamči za tako zavarovane hranilne vloge tudi Republika Slovenija. Hranilno kreditne službe, ki so članice Zveze hranilno kreditnih služb, so pri njej dolžne imeti likvidnostno rezervo v višini najmanj 5% vpoglednih vlog za namen medsebojnega zagotavljanja sredstev v primeru likvidnostnih težav.

Osnovni namen poslovanja hranilno kreditnih služb je v zbiranju hranilnih vlog prebivalstva (predvsem kmetov) in vračanju sredstev v panogo z dajanjem kreditov svojim ustanoviteljem - zadrugam in občanom. Zaradi tega je poslovanje hranilno kreditnih služb povsem lokalnega značaja.

V Sloveniji je konec junija 2000 delovalo 68 hranilno kreditnih služb. Večina je bila ustanovljena pri kmetijskih in gozdarskih zadrugah in je včlanjena v Zvezo hranilno kreditnih služb, ki je po statusu tudi hranilno kreditna služba. Po stanju na dan 30.06.2000 je znašala bilančna vsota vseh hranilno kreditnih služb v Sloveniji 48,8 mia SIT, kar je približna velikost srednje banke v Republici Sloveniji. V skupni bilančni vsoti slovenskega bančnega sektorja (banke, hranilnice in hranilno kreditne službe) so hranilno kreditne službe 30.06.2000 imele le 1,6 odstotni delež (v BDP le 1,2%). Iz podatkov je razvidno, da so hranilno kreditne službe majhne institucije, ki poslujejo le z ozkim krogom komitentov.

Zakon o bančništvu upošteva specifično hranilno kreditnih služb, hkrati pa tudi dejstvo, da so to po vsebini kreditne institucije in da morajo kot take v prihodnosti izpolnjevati določila evropskih direktiv za kreditne institucije. V zakonu je v skladu z Drugo bančno

direktivo zahtevan tako za hranilnice kot za hranilno kreditne službe minimalni kapital v višini 186 mio SIT. Prehodno petletno obdobje (od uveljavitve zakona o bančništvu) za hranilno kreditne službe jim bo omogočilo, da se bodo prilagodile zahtevam glede višine minimalnega kapitala in drugim določbam zakona, ki se nanašajo na upravljanje s tveganji in na skrbno ter varno poslovanje.

Hranilno kreditne službe bodo do konca leta 2004 popolnoma usklajene z zakonom o bančništvu.

Banka Slovenije je v decembru 1999 sprejela sklep o usklajevanju hranilno kreditnih služb z zakonom o bančništvu, na podlagi katerega so hranilno kreditne službe dolžne postopoma izpolnjevati določila, ki veljajo za kreditne institucije, tako da bodo ob koncu petletnega prilagoditvenega obdobja v letu 2004 popolnoma usklajene. Tako bodo morale hranilno kreditne službe, ki se bodo nameravale uskladiti, že do 31.12.2001 povečati »kapital« tako, da bo ta dosegel najmanj polovico zahtevanega minimalnega kapitala in ga nato povečati tako, da bo ta znašal od 31.12.2003 dalje najmanj zakonsko določen minimalni osnovni kapital (186 mio SIT). Takrat morajo hranilno kreditne službe dosegati tudi predpisano kapitalsko ustreznost in spoštovati omejitve izpostavljenosti do posamezne osebe ali skupine povezanih oseb, ter omejitve glede vsote vseh velikih izpostavljenosti. Sam sklep določa tudi obveznost ocenjevanja bonitete terjatev, oblikovanja rezervacij za kreditna in druga tveganja ter način poročanja Banki Slovenije.

Hranilno kreditne službe, ki prilagoditve do februarja leta 2004 ne bodo opravile, bodo predlagane za prisilno likvidacijo.

1.2. SISTEM ZAJAMČENIH VLOG

Sistem zajamčenih vlog bo stopil v veljavo 01.01.2001.

Zakon o bančništvu določa, da stopi sistem zajamčenih vlog v veljavo s 1.01.2001, podrobnejši postopki in pogoji za njegovo izvajanje pa so opredeljeni v sklepu o sistemu zajamčenih vlog (Uradni list RS, št 61/00). Zaradi uskladitve naše zakonodaje z evropsko, omenjeni sklep v največji možni meri upošteva določila Evropske direktive o programih jamstva vlog (direktiva 94/19/EC).

Najpomembnejše novosti sistema zajamčenih vlog, ki izhajajo iz zakona o bančništvu v primerjavi z dosedanjim ureditvijo so:

- * jamstvo Republike Slovenije je nadomeščeno z jamstvom bank in hranilnic,
- * višina jamstva za posamezno osebo je določena v višini 3,7 mio SIT na dan začetka stečaja nad banko,
- * jamstvo za vloge je razširjeno na vloge majhnih pravnih oseb,
- * zakon jasno navaja seznam vlog oseb, ki so skladno z direktivo izvzete iz jamstva.

V sistemu zajamčenih vlog morajo sodelovati vse banke, hranilnice in hranilno kreditne službe z dovoljenjem Banke Slovenije, pa tudi podružnice bank s sedežem izven Republike Slovenije, če so delno ali v celoti vključene v naš sistem. Tako za izplačilo zajamčenih vlog po novem jamčijo banke, pa tudi podružnice tujih bank, kadar so le-te vključene v sistem. Ker so za izplačilo zajamčenih vlog potrebna likvidna sredstva, morajo banke in hranilnice naložiti v kratkoročne vrednostne papirje Banke Slovenije ali Republike Slovenije najmanj 2,5% zajamčenih vlog pri njej po stanju na zadnji dan preteklega polletja.

Sklep o sistemu zajamčenih vlog, sprejet junija 2000, ureja:

- * podrobnejše pogoje in postopke za zagotavljanje sredstev za izplačilo zajamčenih vlog in za uresničitev jamstva,
- * način izračuna višine likvidnih naložb in podrobnejše lastnosti vrednostnih papirjev, ki so predmet naložb za zagotavljanje likvidnih sredstev, potrebnih za izplačilo zajamčenih vlog in
- * obveznosti bank glede poročanja v zvezi z izpolnjevanjem obveznosti iz tega sklepa.

Zajamčena vloga znaša 3,7 mio tolarjev, vključno z obrestmi.

V znesek zajamčene vloge, ki pomeni stanje vloge posameznega vlagatelja do višine 3,7 mio SIT, so vključene tudi pripadajoče obresti, obračunane do dneva začetka stečaja nad banko. Kot vlogo razumemo skupno stanje vseh terjatev vlagatelja na podlagi:

- * pogodbe o vodenju tekočega ali žiro računa,
- * hranilne vloge,
- * denarnega depozita,
- * potrdila o depozitu, blagajniškega zapisa, če sta izdana kot imenski vrednostni papir (brez obveznic na ime in drugih dolžniških imenskih vrednostnih papirjev).

V znesek zajamčene vloge so vključene tako tolarske terjatve kot tudi terjatve v tuji valuti. Vloge samostojnih podjetnikov posameznikov in vloge, ki so jih te osebe položile kot fizične osebe (prebivalci), se obravnavajo kot vloge enega vlagatelja. Pri izračunu zajamčene vloge se upoštevajo pravila o pobotu (neto princip) v skladu s stečajnim zakonom, kar pomeni, da se od zneska vloge odštejejo terjatve banke do vlagatelja, neto vloga pa je zajamčena do 3,7 mio SIT. V primeru skupnega računa se pri izračunu upošteva delež vsakega vlagatelja; če ni drugače določeno, se tak račun razdeli med vlagatelje po enakih delih. Med zajamčene vloge ne spadajo:

- * vloge na prinosnika,
- * vloge drugih bank in drugih finančnih organizacij,
- * vloge v zvezi s posli pranja denarja,
- * vloge držav, centralnih bank in lokalnih skupnosti,
- * vloge članov uprave in nadzornega banke in njihovih ožjih družinskih članov,
- * vloge delničarjev banke z najmanj 5% deležem,
- * vloge pravnih oseb, ki so od banke odvisne družbe,
- * vloge članov uprave in nadzornega sveta od banke odvisnih pravnih oseb in delničarjev z več kot 5% deležem in njihovih ožjih družinskih članov,
- * podrejene vloge in
- * vloge velikih in srednjih pravnih oseb po zakonu o gospodarskih družbah.

Za presojo lastnosti tujih oseb se smiselno uporablja naše pravo.

Pomembna novost v sklepu je tudi obvezno informiranje vlagateljev, saj novi sistem jamstva pomeni bistveno spremembo v primerjavi s sedanjim državnim, popolnim jamstvom za vse vloge fizičnih oseb. Na eni strani gre za razširitev jamstva še na druge osebe, na drugi strani pa za omejitve tako v znesku kot v izvzetju določenih vlog in določenih vlagateljev. Zato je pomembno pravilno in pravočasno informiranje vlagateljev o novem sistemu s strani bank. Sklep tako obvezuje banke, da v vseh prostorih, v katerih poslujejo s strankami, na vidnem mestu in na razumljiv način objavijo informacijo o sistemu jamstva za vloge. Prav tako morajo banke obvestiti vlagatelje o možnosti prekoračitve zneska zajamčene vloge v primeru združitve bank in jih seznaniti z njihovimi pravicami.

Sistem zajamčenih vlog se aktivira, ko Banka Slovenije izda odločbo za začetek stečajnega postopka (to se zgodi nemudoma oziroma najkasneje v 21 dneh od dneva, ko se prepriča, da banka na zahtevo vlagateljev ni izplačala vlog, ki so zapadle in bi na zahtevo vlagatelja morale biti izplačane). Po izdaji sklepa sodišča o začetku stečajnega postopka Banka Slovenije izda javno obvestilo vlagateljem, banka v stečaju in banka prevzemnica pa morata najkasneje v 10 dneh ugotoviti stanje vseh zajamčenih vlog. Izplačilo zajamčenih vlog vlagateljem steče najkasneje v treh mesecih po začetku stečaja, ko mora Banka Slovenije banki prevzemnici zagotoviti likvidna sredstva za izplačilo. Vlagatelj lahko razpolaga z vlogo šele, ko poda izjavo, da s prejemom zajamčene vloge umika prijavljeno terjatev v stečajnem postopku in da ne sodi med osebe, ki so izvzete iz jamstva.

Deleže za izračun obveznosti bank izračuna Banka Slovenije na podlagi podatkov iz zadnjih prejetih rednih poročil bank o stanju zajamčenih vlog pred stečajem banke. Kot znesek zajamčenih vlog se upošteva znesek, ki se ugotovi v dokončnem seznamu zajamčenih vlog, ki ga izdelata stečajni upravitelj in Banka Slovenije. Banka Slovenije vsaki banki pošlje poziv oziroma odločbo, da vplača ustrezen del sredstev, potrebnih za izplačilo zajamčenih vlog. V pozivu določi tudi rok za vplačilo, ki se praviloma ne sme izteči po izteku treh mesecev od začetka stečaja Banka lahko naloženo obveznost poravnata tako, da proda kratkoročne vrednostne papirje, ki jih mora imeti zaradi zagotavljanja likvidnih sredstev ali iz drugih virov. Najvišji znesek, ki ga je posamezna poslovna banka dolžna plačati v enem poslovnem letu, znaša 3,2% zajamčenih vlog pri posamezni banki.

Pri izračunu zajamčene vloge se upoštevajo pravila o pobotu v skladu s stečajnim zakonom.

Novost je tudi obvezno informiranje vlagateljev.

Sistem zajamčenih vlog se aktivira, ko Banka Slovenije izda odločbo za začetek stečajnega postopka.

Z dnem polnopravnega članstva Republike Slovenije v Evropski uniji bodo vloge pri podružnici banke države članice zajamčene po sistemu zajamčenih vlog v državi sedeža banke, ki ga bomo morali priznati kot enakovrednega, lahko pa se bo podružnica dopolnilno vključila v sistem zajamčenih vlog Republike Slovenije, če bo to želela. V tem primeru se sklone bilateralni sporazum med Banko Slovenije in sistemom zajamčenih vlog v državi članici, s katerim se določijo primerna pravila in postopki za izplačilo zajamčenih vlog. Do polnopravnega članstva pa lahko Banka Slovenije kot pogoj za izdajo dovoljenja za ustanovitev podružnice določi, da se mora v celoti vključiti v sistem zajamčenih vlog Republike Slovenije oziroma da se ji ni potrebno vključiti, kadar bo sistem jamstva v državi sedeža ocenjen kot enakovreden našemu.

2. SKLADNOST Z EVROPSKIM PRAVNIM REDOM V BANČNIŠTVU IN PODZAKONSKI AKTI S PODROČJA NADZORA KREDITNIH INSTITUCIJ

Pravna ureditev Republike Slovenije na področju bančništva je skoraj v celoti usklajena z evropskim pravnim redom.

Pravna ureditev na področju prostega pretoka storitev, kjer se Republika Slovenija z Evropsko unijo pogaja o bančništvu, zavarovalništvu, trgu vrednostnih papirjev in investicijskih skladih ter nefinančnih storitvah, je zlasti na področju bančništva že zelo usklajena z evropskim pravnim redom. Slovenija bo pravni red Evropske unije prevzela najkasneje do 31.12.2002, razen na že omenjenih dveh področjih, za katera zahteva prehodna obdobja.

V letu 1999 in prvi polovici 2000 je bilo pripravljenih vrsta podzakonskih aktov, za pripravo katerih je bilo v zakonu o bančništvu dano pooblastilo Banki Slovenije. V nadaljevanju so navedeni podzakonski akti s področja nadzora bančnega poslovanja, ki so bili sprejeti po uveljavitvi zakona o bančništvu. Podzakonski akti so navedeni kronološko oziroma v istem vrstnem redu, kot so bili objavljeni v Uradnem listu Republike Slovenije.

Sklep o izračunu kapitala, kapitalskih zahtev in kapitalске ustreznosti bank in hranilnic

Sklep opredeljuje podrobnejši način izračuna kapitala in minimalnih kapitalskih zahtev, ki jih morajo izpolnjevati banke in hranilnice za zagotavljanje svoje solventnosti oziroma za pokrivanje tveganj, ki so jim izpostavljene v svojem vsakodnevnem poslovanju. Sklep predpisuje kapitalске zahteve za kreditna in valutna tveganja ter za prekoračena stanja udeležbe v kapitalu nefinančnih organizacij. Ugotavljanje potrebnega kapitala za pokrivanje valutnih tveganj je bilo uvedeno z 30.06.2000. Višino kapitala in kapitalске zahteve morajo banke tekoče izračunavati in ugotavljati ter o njih najmanj četrtletno poročati Banki Slovenije.

Sklep o veliki izpostavljenosti bank in hranilnic

Namen določb sklepa je zavarovanje bank in hranilnic pred tveganjem povezanim s preveliko koncentracijo kreditne izpostavljenosti. V ta namen sklep omejuje največjo dovoljeno izpostavljenost banke do posamezne osebe oziroma skupine povezanih oseb ter največjo dovoljeno izpostavljenost banke do drugih oseb v skupini. Dodatno sklep definira tudi pojem velike izpostavljenosti in omejuje vsoto vseh velikih izpostavljenosti glede na kapital banke.

Sklep o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic

Sklep predpisuje način spremljanja in ocenjevanja kreditnih in deželnih tveganj, ki so jim banke izpostavljene pri svojem poslovanju. Poleg natančnih kriterijev za razvrščanje aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk v skupine po tveganosti, sklep opredeljuje tudi pravila za ocenjevanje potencialnih izgub, izključevanje prihodkov ter vodenje kreditnih map.

Sklep o oblikovanju posebnih rezervacij bank in hranilnic

Sklep predpisuje višino in način oblikovanja posebnih rezervacij za kritje izgub, ki nastanejo zaradi kreditnega in deželnega tveganja. Sklep od bank zahteva tudi oblikovanje rezervacij za druga tveganja, ki so jim banke izpostavljene pri svojem

poslovanju. Ker banke prevzemajo pri opravljanju storitev tveganja, morajo del dohodka rezervirati za možne izgube.

Sklep o podrobnejši vsebini poročil iz 127. člena zakona o bančništvu

V skladu z 127. členom zakona o bančništvu so banke dolžne poročati o nekaterih pomembnejših dejstvih in okoliščinah iz svojega poslovanja. Sklep o poročanju predpisuje podrobnejšo vsebino poročil iz 127. člena zakona o bančništvu ter način in roke poročanja o dejstvih in okoliščinah iz 127. člena zakona.

Sklep o neizravnanih aktivnih in pasivnih postavkah banke v tujem denarju (o odprti devizni poziciji banke)

Ta sklep določa, da mora banka, ki opravlja posle s tujimi plačilnimi sredstvi, zaradi zavarovanja pred tveganjem, dnevno izračunavati svojo odprto devizno pozicijo. Kratka ali dolga devizna pozicija dnevno ne sme presegati 20% kapitala banke, povprečna mesečna odprta pozicija pa ne sme presegati 10% kapitala banke.

Sklep o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic

Sklep predpisuje kontni okvir za banke, vrste in sheme računovodskih izkazov bank, podrobnejšo vsebino letnega poslovnega poročila in dodatkov k temu poročilu, podrobnejši način vrednotenja knjigovodskih postavk in sestavljanja računovodskih izkazov ter podrobnejšo vsebino, način in roke za posredovanje mesečnih in drugih poročil o knjigovodskem stanju računov bank.

Sklep o najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila

Sklep predpisuje podrobnejšo obliko in najmanjši obseg ter vsebino revizijskega pregleda in revizorjevega poročila. Revizijski pregled poslovanja bank in hranilnic obsega revidiranje letnega poročila in konsolidiranega letnega poročila sestavljenega v skladu s sklepom o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic ter dodatka določenega s tem sklepom. Revizor mora pregledati in v poročilu podrobneje poročati predvsem o računovodskih izkazih, spremembah kapitala, rezervacijah in izvršenih odpisih, učinkih konsolidacije, izpolnjevanju pravil o obvladovanju tveganj, delovanju notranje revizije, načinu vodenja poslovnih knjig, kvaliteti informacijskega sistema, pravilnosti in popolnosti obvestil in poročil Banki Slovenije, vrednotenju bilančnih in zunajbilančnih postavk ter računovodskih politikah banke.

Sklep o obvezni uskladitvi rokov dospelosti naložb z roki dospelosti sredstev

Sklep določa obveznost bank in hranilnic, da uskladijo roke dospelosti naložb z roki dospelosti sredstev. V ta namen sklep predpisuje tri razrede naložb z določenimi roki dospelosti, za vsak posamezni razred pa je določeno razmerje med zneskom naložb in zneskom sredstev z določenimi roki dospelosti.

Sklep o podrobnejšem načinu izračuna obveznosti, terjatev in naložb pri ugotavljanju neto dolžništva

Sklep podrobneje določa način izračuna neto dolžništva določene osebe v razmerju do banke ali hranilnice, kot enega izmed izločitvenih razlogov, zaradi katerega ta oseba (neto dolžnik) ne more biti imenovana za člana nadzornega sveta te banke oz. hranilnice.

Sklep o ugotavljanju in poročanju vrednosti naložb bank in hranilnic v kapital nefinančnih organizacij in opredmetena osnovna sredstva

Zakon o bančništvu omejuje tudi udeležbe bank v kapitalu nefinančnih organizacij ter opredmetenih osnovnih sredstvih. Vrednost naložb banke v kapital nefinančnih organizacij skupno ne sme presegati 60% kapitala banke, posamezna naložba v določeno nefinančno organizacijo pa ne sme presegati 15% kapitala banke. Skupna vrednost vseh naložb banke v zemljišča, zgradbe, poslovno opremo in kapital nefinančnih organizacij ne sme presegati kapitala banke. Banke o omenjenih naložbah poročajo trimesečno. Prekoračena stanja v kapitalu nefinančnih organizacij morajo biti ustrezno pokrita s kapitalom.

Sklep o letnem nadomestilu za opravljanje nadzora in pavšalnih zneskih nadzora

Ta sklep določa višino letnega nadomestila za opravljanje nadzora in pavšalnega nadomestila stroškov postopka, ki ju morajo Banki Slovenije plačevati banke in hranilnice. Višina letnega nadomestila je odvisna od višine tveganju prilagojene aktive banke. Pavšalno nadomestilo stroškov postopka morajo banke plačati, če jim je bil izrečen ukrep nadzora. Višina tega nadomestila se določi kot zmnožek števila ur inšpektorjev, porabljenih za pregled poslovanja banke in vrednosti ure inšpektorja.

Sklep o določitvi pogojev, ki jih mora izpolnjevati banka oziroma hranilnica za opravljanje bančnih oziroma drugih finančnih storitev ter o določitvi dokumentacije, na podlagi katere je mogoče ugotoviti, ali bo družba sposobna opravljati dejavnosti, na katere se nanaša zahteva za izdajo dovoljenja

Ta sklep določa kadrovske, tehnične in organizacijske pogoje, ki jih mora izpolnjevati banka za opravljanje bančnih storitev. Prav tako je v sklepu navedena dokumentacija, ki mora biti priložena zahtevku za izdajo dovoljenja za opravljanje bančnih storitev, na podlagi katere je možno ugotoviti kadrovske, tehnične in organizacijske sposobnosti družbe opravljati dejavnosti, na katere se nanaša zahtevke za izdajo dovoljenja.

Sklep o določitvi dokumentacije, na podlagi katere je mogoče ugotoviti, ali je podružnica tuje banke sposobna opravljati storitve, na katere se nanaša zahteva tuje banke za izdajo dovoljenja za njeno ustanovitev

V tem sklepu je določena dokumentacija, ki mora biti priložena zahtevku za izdajo dovoljenja za ustanovitev podružnice tuje banke, na podlagi katere je mogoče ugotoviti kadrovske, tehnične in organizacijske usposobljenosti banke opravljati bančne storitve.

Sklep o obveščanju o nameravani odtujitvi delnic

Sklep obvezuje osebo, ki namerava odtujiti delnice, tako da se njen delež zmanjša pod mejo, za katero je oseba pridobila dovoljenje, da o tem predhodno pisno obvesti Banko Slovenije.

Sklep o pogojih, ki jih mora izpolnjevati kreditni posrednik

Sklep opredeljuje pogoje, ki morajo biti izpolnjeni, da lahko banka za opravljanje kreditnih in drugih bančnih poslov pooblasti kreditnega posrednika, in pa obveznosti, ki jih ima banka v zvezi s poročanjem Banki Slovenije glede kreditnih posrednikov.

Sklep o usklajevanju hranilno kreditnih služb z določbami zakona o bančništvu

Hranilno kreditne službe so dolžne postopoma izpolniti določila zakona o bančništvu, ki veljajo za kreditne institucije, tako da bodo do februarja 2004 popolnoma usklajene z zakonom o bančništvu. Hranilno kreditne službe, ki prilagoditve do takrat ne bodo opravile, bodo predlagane za prisilno likvidacijo.

Sklep o nadzoru bank in hranilnic na konsolidirani osnovi

Nadzor na konsolidirani osnovi je obvezen za vsako banko, ki obvladuje eno ali več drugih bank, drugih finančnih organizacij ali družb za pomožne bančne storitve oziroma je udeležena v teh osebah. Banke morajo na konsolidirani osnovi izpolnjevati zahteve glede najmanjše višine kapitala, predpisane kapitalske ustreznosti, spoštovati omejitve glede izpostavljenosti cele skupine do posameznih oseb ali skupin povezanih oseb ter omejitve glede naložb v nefinančne organizacije. Zagotovljena mora biti ustreznost organizacija notranjega nadzora, ki zagotavlja pravilnost in popolnost informacij, pomembnih za konsolidirani nadzor.

Sklep o sistemu zajamčenih vlog

Sklep je podrobneje predstavljen v poglavju prehodno obdobje za sistem zajamčenih vlog.

Navodilo za poročanje o največjih deponentih

Navodilo predpisuje mesečno poročanje bank o depozitih prvih tridesetih največjih deponentov. Poleg zneska depozita posameznega deponenta poročilo obsega tudi podatke o valuti depozita, datumu začetka vezave in dospelosti depozita, načinu obrestovanja ter višini obrestne mere.

Navodilo za izvajanje sklepa o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk ter sklepa o oblikovanju posebnih rezervacij bank in hranilnic

Navodilo predpisuje vsebino, obliko ter način izpolnjevanja in pošiljanja poročila o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk ter oblikovanju posebnih rezervacij bank in hranilnic. Banke so dolžne četrletno poročati o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk ter o oblikovanju posebnih rezervacij.

Navodilo za izpolnjevanje poročila o tokovih tolarske likvidnosti bank

V skladu z navodilom banke dnevno poročajo o predvidenih tokovih tolarske likvidnosti za tekoči in naslednji delovni dan ter o predvidenih tolarskih prilivih in odlivih petih največjih deponentov. Pri načrtovanju tokov tolarske likvidnosti morajo banke upoštevati načelo previdnosti, kar pomeni, da lahko med prilive vključijo samo tiste za katere obstaja resnična verjetnost, da jih bodo ob dnevu dospelosti tudi prejele, med odlive pa vse obveznosti, ki na določen dan dospejo v izplačilo.

Navodilo za izračun nekaterih značilnih aktivnih in pasivnih obrestnih mer bank in hranilnic

Navodilo predpisuje četrletni izračun nekaterih značilnih aktivnih in pasivnih obrestnih mer bank in hranilnic, po vrstah ročnosti, in sicer ločeno za bančni in nebančni sektor oziroma znotraj teh dveh sektorjev ločeno za naložbe in sredstva v domači valuti, ki se obrestujejo s temeljno obrestno mero oziroma z valutno klavzulo.

Navodilo za restrukturiranje terjatev bank in hranilnic

To navodilo določa predmet restrukturiranja, načine restrukturiranja in računovodska pravila pri restrukturiranju ter vrednotenje aktive. Navodilo pri spremembi kreditnih pogojev natančneje določa oblikovanje rezervacij in način odpisa dela terjatev, izključevanje prihodkov in razvrščanje v bonitetne skupine. Ravno tako določa odpise in oblikovanje rezervacij pri znižanju višine terjatev. Navodilo tudi določa vrednotenje opredmetenih osnovnih sredstev in finančnih naložb ali kombinacije obojih, prevzetih z namenom celotnega ali delnega poplačila terjatev. V zvezi s tem navodilo podrobneje določa kako je z odpisi terjatev, oblikovanjem rezervacij in izključevanjem prihodkov. Navodilo določa tudi, kako postopati v primeru, ko banka v procesu restrukturiranja terjatev spremeni terjatve do dolžnika v terjatve do tretjih oseb.

Navodilo za izvajanje sklepa o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic

Navodilo predpisuje metodologijo za sestavitev računovodskih izkazov (bilance stanja in izkaza uspeha) bank in hranilnic.

Navodila za izdelavo desetdnevnega poročila o knjigovodskem stanju računov bank

Navodila predpisujejo metodologijo za sestavitev desetdnevnega poročila, ki obsega določene knjigovodske podatke bank o danih posojilih nebančnemu sektorju in prejetih vlogah nebančnega sektorja. Banke sestavijo desetdnevno poročilo po stanju desetega, dvajsetega in zadnjega dne v mesecu.

Navodilo o pošiljanju mesečnih poročil o knjigovodskem stanju računov

Navodilo določa vsebino, način izpolnjevanja, obliko in način pošiljanja ter kontrolo podatkov o knjigovodskem stanju računov bank in hranilnic.

3. REFORMA PLAČILNIH SISTEMOV IN GOTOVINSKEGA POSLOVANJA

3.1. Plačilni sistemi

Reforma plačilnih sistemov se nadaljuje.

V letu 1999 se je, s konsolidacijo delovanja sistemov bruto poravnave v realnem času in žiro kliring ter pripravami na začetek prenosa računov pravnih oseb iz Agencije za plačilni promet v bančno okolje, nadaljevala reforma plačilnih sistemov, ki je skupni projekt Banke Slovenije, Ministrstva za finance, Agencije za plačilni promet, poslovnih bank, hranilnic in Združenja bank Slovenije.

Konsolidacija sistemov bruto poravnave v realnem času in žiro kliring

Konsolidacija delovanja obeh infrastrukturnih sistemov je obsegala predvsem vključitev plačil v breme in v dobro žiro računov pravnih oseb pri Agenciji za plačilni promet v oba sistema. Vključitev teh plačil se je odrazila v zmanjšanju števila plačilnih nalogov v Agenciji za plačilni promet, zaradi česar je bila vključitev izvedena postopno od marca 1999 do maja 2000. Z načrtovano postopnostjo je bilo Agenciji za plačilni promet omogočeno načrtovanje zmanjšanja števila zaposlenih.

Priprave na prenos računov pravnih oseb v bančno okolje

Poglavitni cilj reforme plačilnih sistemov je prenos računov in plačilnega prometa pravnih oseb iz Agencije za plačilni promet v bančno okolje.

Glede na to, da je poglavitni cilj reforme plačilnih sistemov prenos računov in plačilnega prometa pravnih oseb iz Agencije za plačilni promet v bančno okolje, je bil sprejet sklep, da se izvajanje reforme nadaljuje s pripravami bank na vodenje računov pravnih oseb v obliki pilotskega usposabljanja bank. Postavljeni so bili poglavitni okviri pilotskega usposabljanja bank, v katerem sodelujejo predvsem velike in srednje pravne osebe:

- * računi pravnih oseb so še odprti pri Agenciji za plačilni promet, kjer se še vedno opravlja plačilni promet;
- * banke vodijo le evidenčni transakcijski račun pravne osebe pravne osebe;
- * pravne osebe se poslovno povežejo z banko tako, da predlagajo plačilne naloge banki in od nje prejemajo izpis o prometu in stanju na računu;
- * banke v imenu pravnih oseb predlagajo plačilne naloge v Agenciji za plačilni promet in so odgovorne za pravilno posredovanje nalogov.

S pilotskim usposabljanjem bank bodo tako doseženi naslednji cilji:

- * pripraviti okolje v bankah za vodenje računov pravnih oseb in za opravljanje plačilnega prometa, združenega z vsemi storitvami za komitenta,
- * pridobiti izkušnje za prenos računov pravnih oseb v banke, tako v bankah kot pri pravnih osebah,
- * omogočiti, da bodo vse banke hkrati pripravljene za prevzem vodenja računov pravnih oseb,
- * ugotoviti pripravljenost bank za opravljanje plačilnega prometa.

Vlada Republike Slovenije je na podlagi gradiv, ki so jih pripravili Banka Slovenije, Ministrstvo za finance in Agencija za plačilni promet, sprejela sklepe o postopnem prenosu računov pravnih oseb v banke. Po sklepu Vlade morata na predlog Banke Slovenije, Ministrstvo za finance in Svet Agencije za plačilni promet določiti datum začetka prenosa računov. Banke bodo v skladu s pripravljenimi operativnimi načrti prenosa računov iz Agencije za plačilni promet prevzele račune svojih deponentov v sedmih četrtletjih (banke za vsako četrtletje pripravijo operativne plane, ki vsebujejo navedbo pravnih oseb, ki bodo v tem četrtletju prenesle račun v banko), od datuma začetka prenosa računov do predvidenega zaključka prenosa 30.09.2001. Zamuda pri začetku prenosa se bo nadoknadila v naslednjih četrtletjih.

V skladu s tretjim odstavkom 73. člena zakona o Agenciji za plačilni promet so bili pripravljene tudi kriteriji za prenos računov pravnih oseb v banke, ki, potrjeni s strani guvernerja Banke Slovenije in ministra za finance, predstavljajo temelj za izdajo dovoljenj

bankam za prenos računov pravnih oseb v banke. Kriterije sestavljajo formalne in tehnične zahteve, ki jih morajo banke izpolnjevati za pridobitev dovoljenja. Posebna strokovna komisija Banke Slovenije je že končala s pregledom usklajenosti organizacijsko-tehničnih in kadrovskih pogojev za prenos računov pravnih oseb iz Agencije za plačilni promet v banke.

Vzpostavitev registra transakcijskih računov

Kot podpora prenosu računov pravnih oseb iz Agencije za plačilni promet v bančno okolje je bil v Banki Slovenije vzpostavljen centralni register transakcijskih računov, ki predstavlja enotno bazo podatkov o transakcijskih računih, odprtih pri bankah. V prvi fazi je register transakcijskih računov vzpostavljen le za račune pravnih oseb in samostojnih podjetnikov, v nadaljevanju reforme pa bo vzpostavljen tudi za transakcijske račune fizičnih oseb.

Poglavitni nameni registra so pravilnost izvajanja plačilnega prometa, kontrola transakcijskih računov in zagotavljanje podatkov institucijam, ki imajo zakonsko podlago za vpogled v podatke registra.

Enotni zakladniški račun

Pomemben segment projekta reforme plačilnih sistemov predstavljajo tudi aktivnosti v zvezi z vzpostavitvijo in vodenjem enotnega zakladniškega računa v Banki Slovenije. Aktivnosti vzpostavitve, ki so se začele že koncem leta 1998, so temeljile na koordiniranem sodelovanju predstavnikov Ministrstva za finance in Banke Slovenije, končale pa so se z odprtjem enotnega zakladniškega računa junija 1999.

Zakon o plačilnem prometu

Aktivnosti reforme plačilnih sistemov so bile v letu 1999 intenzivneje usmerjene tudi v pripravo novega zakona o plačilnem prometu. Nosilec aktivnosti za pripravo zakona je Ministrstvo za finance. Prvi predlog novega zakona je bil pripravljen v okviru medinstitucionalne skupine (predstavniki Ministrstva za finance, Agencija za plačilni promet in Banke Slovenije), zatem pa usklajen s pripombami in predlogi predstavnikov Agencije za plačilni promet in Banke Slovenije, kakor tudi vseh ministrstev, Službo Vlade Republike Slovenije za zakonodajo in pripombami sprejetimi na sejah Odbora Vlade Republike Slovenije za gospodarstvo in Odbora Vlade Republike Slovenije za državno ureditev in javne zadeve. Usklajeni predlog zakona o plačilnem prometu je Vlada Republike Slovenije predložila v prvo obravnavo Državnemu zboru.

Predlog zakona po vsebini pokriva dva osnovna dela. Prvi del zakona obravnava materijo plačilnih storitev, ki jo sestavljajo neposredna razmerja med udeleženci in njihove posledice ter plačilni sistemi kot javno prepoznavna infrastruktura institucionalne rešitve pri tem. Drugi del zakona pa obravnava postopen prevzem plačilnega prometa v skladu z dogovorjenimi postopki in načini prevzemanja, ki jih določita Ministrstvo za finance in Banka Slovenije, skupaj z načinom delovanja Agencije za plačilni promet v prehodnem obdobju ter postavitvijo roka za zaključek njenega poslovanja. Da bi bil zagotovljen celovit prenos vseh nalog Agencije za plačilni promet, predlog zakona daje podlago za ustanovitev Agencije za javnopravne evidence in storitve, kot javnega zavoda, ki prevzema naloge v zvezi s statističnim spremljanjem plačilnega prometa ter podlago za ustanovitev Uprave za javna plačila, kot organa v sestavi Ministrstva za finance, ki zagotavlja informacije o javnih prihodkih in odhodkih ter posreduje plačilne instrukcije v breme enotnega zakladniškega računa pri Banki Slovenije in sprejema plačilne instrukcije v dobro tega računa.

3.2. Gotovinsko poslovanje

Koncept migracije gotovinskega plačilnega prometa v bančno okolje se nanaša na neposredno in posredno oskrbo bank z bankovci ter prenos vplačil in izplačil iz Agencije za plačilni promet v banke.

Pri Banki Slovenije je vzpostavljen centralni register transakcijskih računov.

V pripravi je nov zakon o plačilnem prometu.

Banka Slovenije opravlja distribucijo bankovcev prek sistema pogodbenih depojev pri poslovnih bankah.

Banka Slovenije opravlja distribucijo bankovcev prek sistema pogodbenih depojev pri poslovnih bankah – depozitarjev, kjer se hranijo bankovci.

V Sloveniji deluje od 01.07.1999 skupaj osem depojev bankovcev na različnih lokacijah v okviru sedmih poslovnih bank – depozitarjev in trezor (hranišče) kovancev. Depoji so namenjeni izključno za oskrbo bank z bankovci.

Za potrebe vodenja je bila vzpostavljena centralna računalniška aplikacija depotnih centrov v Banki Slovenije in računalniška aplikacija na strani posameznih depotnih centrov pri depozitarjih, pri čemer se spreminja stanje tako po skupnem znesku, kot po apoenski strukturi. Za izmenjavo informativnih sporočil med deponentom (Banko Slovenije) in depozitarjem ter med depozitarjem in bankami se uporablja računalniško omrežje BSNet, plačilni tok pa poteka preko sistema bruto poravnave v realnem času in S.W.I.F.T. omrežja na že ustaljen način.

Zaradi racionalnosti oskrbe poteka oskrba s kovanci iz enega mesta in to ločeno od oskrbe z bankovci. Vzpostavljen je trezor (hranišče) kovancev, s čimer je dosežena organizacijska, tehnična, logistična in varnostna posodobitev poslovanja s kovanci.

Banke in hranilnice se od 30.09.1999, ko je prenehalo prehodno obdobje, oskrbujejo z gotovino v depojih bankovcev in v trezorju kovancev.

Banka Slovenije je s tem datumom uspešno realizirala nov idejni koncept distribucije bankovcev in idejni koncept distribucije kovancev.

Za izdelavo modela prenosa gotovinskega poslovanja pravnih oseb v poslovne banke je bila ustanovljena mešana delovna skupina strokovnih delavcev iz Agencije Republike Slovenije za plačilni promet, poslovnih bank in Banke Slovenije. Vpeljani sta bili testni obdobji in sicer za:

- * sprejemanje vplačil gotovine pravnih oseb v banke, ki je bilo uspešno zaključeno 28.02.1999 in je transakcija vpeljana v poslovanje bank in
- * izplačila gotovine pravnim osebam prek bank, ki je bilo zaključeno 01.09.1999 in je transakcija vpeljana v poslovanje bank.

Poročilo pripravili v:

Nadzoru bančnega poslovanja
(Gordana Ilc Križaj s sodelavci)

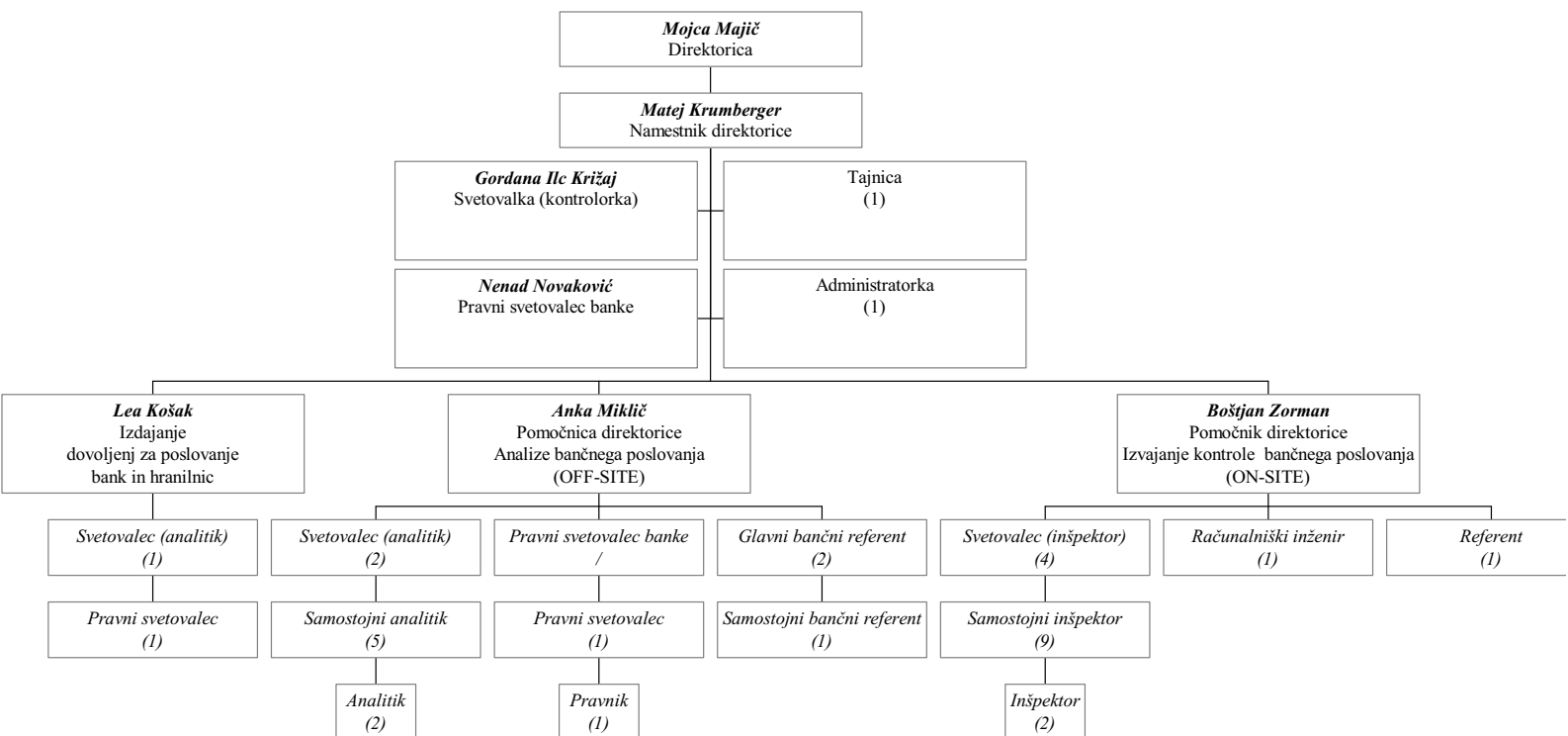
Plačilnih sistemih in Gotovinskem poslovanju
(Reforma plačilnih sistemov)

mag. Mojca Majič I.r.
Direktorica
Nadzor bančnega poslovanja

Samo Nučič I.r.
Namestnik guvernerja

DODATKI

ORGANIZACIJSKA SHEMA NADZORA BANČNEGA POSLOVANJA NA DAN 30.06.2000

ŠTEVILO IN LASTNIŠTVO BANK IN HRANILNIC**1. Število bank in hranilnic v Sloveniji¹**

Leto ²	31/12/92	31/12/93	31/12/94	31/12/95	31/12/96	31/12/97	31/12/98	31/12/99	30/06/00
Banke	30	32	33	31	29	28	24	25	25
Hranilnice	15	13	11	8	7	6	6	6	6

2. Število bank v večinski tuji lasti³

Leto ²	31/12/92	31/12/93	31/12/94	31/12/95	31/12/96	31/12/97	31/12/98	31/12/99	30/06/00
Banke	2	5	6	6	4	4	3	5	5

3. Število bank v večinski državni lasti⁴

Leto	31/12/92	31/12/93	31/12/94	31/12/95	31/12/96	31/12/97	31/12/98	31/12/99	30/06/00
Banke	1	3	3	3	3	3	3	3	3

¹ Upoštevane so le delujoče banke in hranilnice.

² Podatki v letu 1999 in 2000 vključujejo podružnico tuje banke v Sloveniji

³ Lastništvo tujih oseb nad 50%. Vse hranilnice so v 100% lasti domačih oseb.

⁴ Lastništvo države nad 50%.

Poštna banka Slovenije, ki je vključena v tabeli pri vseh letih, je bila od ustanovitve do 31.12.1994 v lasti PTT podjetja Slovenije, od 1.1.1995 do 20.12.1996 v 100% lasti Republike Slovenije, od 21.12.1996 dalje pa v lasti Pošte Slovenije d.o.o., Maribor (katere ustanovitelj je Republika Slovenija).

BILANČNE VSOTE IN ZUNAJBILANČNE OBVEZNOSTI BANK IN HRANILNIC

4. Bilančne vsote bank in hranilnic

v mia SIT

Leto	31.12.93	31.12.94	31.12.95	31.12.96	31.12.97	31.12.98	31.12.99	30.06.00 ¹
Banke	937,2	1183,4	1497,5	1729,0	2022,0	2350,4	2687,6	2927,6
Hranilnice	2,1	2,7	4,4	5,1	7,2	9,5	11,0	12,0

4.a. Stopnje rasti bilančnih vsot bank in hranilnic

v %

Leto	31.12.93	31.12.94	31.12.95	31.12.96	31.12.97	31.12.98	31.12.99	30.06.00 ¹
Banke	49,3	26,3	26,5	15,5	16,9	16,2	14,3	8,9
Hranilnice	-19,2	28,6	63,0	15,9	41,2	31,9	15,8	9,1

5. Tvegane zunajbilančne obveznosti²

v mia SIT

Leto	31.12.93	31.12.94	31.12.95	31.12.96	31.12.97	31.12.98	31.12.99	30.06.00 ¹
Banke	288,7	292,5	347,0	338,9	382,6	503,7	568,5	632,9
Hranilnice	0,059	0,004	0,027	0,122	0,036	0,093	0,088	0,120

5.a. Stopnje rasti tveganih zunajbilančnih obveznosti

v %

Leto	31.12.93	31.12.94	31.12.95	31.12.96	31.12.97	31.12.98	31.12.99	30.06.00 ¹
Banke		1,3	18,6	-2,3	12,9	31,7	12,9	11,3
Hranilnice		-93,2	575,0	351,9	-70,5	158,3	-5,5	36,6

¹ Podatki za 30.06.2000 niso revidirani.

² Med tvegane zunajbilančne obveznosti štejemo garancije, nepokrite akreditive, avalirane in akceptirane menice, prevzete nepreklicne obveznosti ter vse ostale obveznosti banke, pri katerih lahko nastane obveznost banke za plačilo.

KREDITI NEBANČNEMU SEKTORJU IN OBVEZNOSTI DO NEBANČNEGA SEKTORJA BANK IN HRANILNIC

6. Krediti nebančnemu sektorju

v mia SIT

Leto	31.12.93	31.12.94	31.12.95	31.12.96	31.12.97	31.12.98	31.12.99	30.06.00 ¹
Banke	347,3	416,4	607,9	725,6	862,4	1108,8	1388,4	1500,6
Hranilnice	1,4	1,9	3,2	4,0	5,2	7,1	8,8	10,3

6.a. Stopnje rasti kreditov nebančnemu sektorju

v %

Leto	31.12.93	31.12.94	31.12.95	31.12.96	31.12.97	31.12.98	31.12.99	30.06.00 ¹
Banke	53,5	19,9	46,0	19,4	18,9	28,6	25,2	8,1
Hranilnice	-12,5	35,7	68,4	25,0	30,0	36,5	23,9	17,0

7. Obveznosti do nebančnega sektorja

v mia SIT

Leto	31.12.93	31.12.94	31.12.95	31.12.96	31.12.97	31.12.98	31.12.99	30.06.00 ¹
Banke	492	712,6	916,6	1169,4	1412,2	1667,7	1859,0	2007,5
Hranilnice	1,6	1,7	2,8	3,2	4,6	6,0	7,7	8,6

7.a. Stopnje rasti obveznosti do nebančnega sektorja

v %

Leto	31.12.93	31.12.94	31.12.95	31.12.96	31.12.97	31.12.98	31.12.99	30.06.00 ¹
Banke	64,1	44,8	28,6	27,6	20,8	18,1	11,5	8,0
Hranilnice	-27,3	6,3	64,7	14,3	43,8	30,4	28,5	11,7

¹ Podatki za 30.06.2000 niso revidirani.

DODATEK 5

BILANČNE VSOTE IN TRŽNI DELEŽI

		v mio SIT				v %			
	Banke	Bilančne vsote				Tržni delež			
		31.12.1997	31.12.1998	31.12.1999	30.06.2000 *	31.12.1997	31.12.1998	31.12.1999	30.06.2000 *
1	Nova Ljubljanska banka d.d. Ljubljana**	549.225	648.595	752.343	813.447	27,2	27,6	28,0	27,8
2	Nova Kreditna banka d.d. Maribor	237.654	285.029	321.813	348.631	11,8	12,1	12,0	11,9
3	SKB d.d. Ljubljana	241.010	281.184	307.637	312.969	11,9	12,0	11,4	10,7
4	Banka Koper d.d. Koper	120.299	137.190	167.905	187.082	5,9	5,8	6,2	6,4
5	Abanka d.d. Ljubljana	103.055	123.151	149.301	174.363	5,1	5,2	5,6	6,0
6	Banka Celje d.d. Celje	109.246	135.094	155.712	169.350	5,4	5,7	5,8	5,8
7	Gorenjska banka d.d. Kranj	90.706	108.041	130.310	144.472	4,5	4,6	4,8	4,9
8	Dolenjska banka d.d. Novo mesto	64.675	77.476	87.574	91.804	3,2	3,3	3,3	3,1
9	Bank Austria Creditanstalt d.d. Ljubljana	49.808	83.379	83.633	88.964	2,5	3,5	3,1	3,0
10	Pomurska banka d.d. M. Sobota, Bs NLB	51.426	55.936	62.138	67.231	2,5	2,4	2,3	2,3
11	Krekova banka d.d. Maribor	40.092	50.868	57.811	60.843	2,0	2,2	2,2	2,1
12	Banka VIPA d.d. Nova Gorica	43.378	49.446	54.114	57.259	2,1	2,1	2,0	2,0
13	Poštna banka Slovenije d.d. Maribor	24.927	37.500	47.811	56.139	1,2	1,6	1,8	1,9
14	Probanka d.d. Maribor	29.434	34.204	40.982	46.977	1,5	1,5	1,5	1,6
15	SZKB d.d. Ljubljana	29.263	36.930	41.552	43.010	1,4	1,6	1,5	1,5
16	Koroška banka d.d. Sl. Gradec, Bs NLB	29.351	33.493	38.013	42.439	1,5	1,4	1,4	1,4
17	Banka Domžale d.d. Domžale, Bs NLB	27.852	32.967	38.023	41.414	1,4	1,4	1,4	1,4
18	Banka Velenje d.d. Velenje, Bs NLB	27.505	32.395	37.343	39.612	1,4	1,4	1,4	1,4
19	Volksbank-Ljudska banka d.d. Ljubljana	17.149	19.730	24.311	28.361	0,8	0,8	0,9	1,0
20	Banka Zasavje d.d. Trbovlje, Bs NLB	19.921	26.157	25.976	28.081	1,0	1,1	1,0	1,0
21	S I B d.d. Ljubljana	20.137	21.249	24.595	26.199	1,0	0,9	0,9	0,9
22	Factor banka d.d. Ljubljana	13.450	14.913	17.490	22.280	0,7	0,6	0,7	0,8
23	Hypo Alpe Adria banka d.d. Ljubljana			10.392	18.008	0,0	0,0	0,4	0,6
24	Banka Societe Generale d.d. Ljubljana	10.649	11.205	9.568	13.426	0,5	0,5	0,4	0,5
25	Kaerntner Sparkasse, podružnica v Sloveniji			1.254	5.274	0,0		0,0	0,2
26	Banka Creditanstalt d.d. Ljubljana	31.232				1,5			
27	M banka d.d. Ljubljana, Bs Banke Koper	13.501	14.227			0,7	0,6		
28	UBK banka d.d. Ljubljana, Bs SKB	12.511				0,6			
29	Hmezad banka d.d. Žalec, Bs Banke Celje	11.481				0,6			
30	Hipotekarna banka d.d. Brežice	3.099				0,2			
	Skupaj	2.022.036	2.350.359	2.687.600	2.927.635	100,0	100,0	100,0	100,0

* Podatki za 30.06.2000 niso revidirani.

** Podružnica NLB v Italiji pri podatkih na dan 30.06.2000 ni vključena.

BILANCA STANJA

v mio SIT

Zap. št.	Oznaka bil. post.	VSEBINA	31.12.1994	31.12.1995	31.12.1996	31.12.1997	31.12.1998	31.12.1999	30.06.2000 *
1.	A. I.	Denar v blagajni in stanje na računih pri CB	39.602	58.786	58.475	73.888	84.696	88.761	98.058
	A. II.	Državne obvez. in drugi vred. pap., za reesk. pri CB							
2.			0	0	0	0	0	0	0
3.	A. III.	Kreditni bankam	248.059	253.566	309.936	214.874	227.331	252.615	293.165
4.	A. IV.	Kreditni strankam, ki niso banke	417.233	607.884	725.610	862.406	1.108.798	1.388.440	1.500.557
5.	A. V.	Investicijski vrednostni papirji	316.257	387.411	449.161	628.059	615.876	584.586	618.332
6.	A. VI.	Tržni vrednostni papirji	20.686	27.293	29.436	61.563	98.690	124.036	132.816
7.	A. VII.	Naložbe v kapital neodvisnih strank	16.400	16.082	15.996	15.650	16.173	25.096	27.533
8.	A. VIII.	Naložbe v kapital odvisnih strank	6.727	10.022	11.499	16.168	31.479	34.743	35.639
9.	A. IX.	Neopredmetena dolgoročna sredstva	974	1.350	2.311	3.625	5.011	8.912	9.037
10.	A. X.	Opredmetena osnovna sredstva	49.403	56.748	60.877	73.223	77.863	92.606	94.417
11.	A. XI.	Vpisani, a ne vplačani kapital	1.262	0	0	0	0	0	0
12.	A. XII.	Lastne delnice	5.235	3.486	3.231	2.421	2.026	2.195	2.207
13.	A. XIII.	Druga sredstva	55.997	65.063	53.266	56.529	67.979	70.809	98.980
14.	A. XIV.	Nevračunani stroški in nezaračunani prihodki	5.587	9.854	9.287	13.629	14.437	14.802	16.894
		SKUPAJ SREDSTVA	1.183.423	1.497.544	1.729.083	2.022.037	2.350.359	2.687.600	2.927.635
15.	P. I.	Obveznosti do bank	205.836	236.602	213.852	204.084	223.738	309.002	322.469
16.	P. II.	Obveznosti do strank, ki niso banke	712.624	916.608	1.169.449	1.412.196	1.667.695	1.859.009	2.007.504
	P. III.	Obveznosti iz izdanih vred. pap. in potrdila o vlogah							
17.			20.782	45.066	37.082	52.418	57.649	44.755	54.684
18.	P. IV.	Druge obveznosti	16.871	24.316	18.726	22.827	22.595	24.025	49.222
	P. V.	Vnaprej vračunani stroški in neobračunani prihodki							
19.			55.098	65.402	56.920	66.547	79.958	91.937	114.832
20.	P. VI.	Dolgoročne rezervacije za obveznosti in stroške	30.172	32.905	35.518	36.218	42.443	49.258	55.702
21.	P. VII.	Rezervacije za splošna bančna tveganja	0	0	0	0	0	4.502	5.272
22.	P. VIII.	Podrejene obveznosti	0	0	0	0	0	0	25.831
23.	P. IX.	Vpisani kapital	48.963	56.695	56.789	60.385	54.925	58.765	64.178
24.	P. X.	Vplačani presežek kapitala	6.696	10.094	8.420	7.720	7.681	9.029	7.778
25.	P. XI.	Rezerve	67.363	68.129	72.891	77.512	94.882	98.490	97.605
26.	P. XII.	Revalorizacijski popravek kapitala	18.596	31.203	44.580	62.338	76.154	92.633	102.869
27.	P. XIII.	Preneseni čisti dobiček ali izguba prejšnjih let	65	-447	1.127	4.393	6.578	10.292	15.883
28.	P. XIV.	Čisti dobiček ali izguba poslovnega leta	358	10.971	13.729	15.398	16.061	10.073	-5.544
		SKUPAJ SREDSTVA	1.183.423	1.497.544	1.729.083	2.022.037	2.350.359	2.687.600	2.927.635
29.	B.	ZUNAJBILANČNE OBVEZNOSTI (od B.1. do B.3.)	402.723	509.513	489.456	615.597	758.145	942.196	1.040.580
		Bilančna vsota - letno povprečje **	1.060.858	1.324.570	1.640.467	1.879.618	2.184.297	2.541.098	2.822.701
		Število bank	33	31	29	28	24	25	25

* Podatki na dan 30.06.2000 niso revidirani.
 ** Izračunana kot povprečje stanj konec meseca.

STRUKTURA BILANCE STANJA BANK

% od bilančne vsote konec meseca

Zap. št.	Oznaka bil. post.	VSEBINA	31.12.1994	31.12.1995	31.12.1996	31.12.1997	31.12.1998	31.12.1999	30.06.2000 *
1.	A. I.	Denar v blagajni in stanje na računih pri CB	3,3	3,9	3,4	3,7	3,6	3,3	3,3
2.	A. II.	Državne obvez. in drugi vred. pap., za reesk. pri CB	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.	A. III.	Kreditni bankam	21,0	16,9	17,9	10,6	9,7	9,4	10,0
4.	A. IV.	Kreditni strankam, ki niso banke	35,3	40,6	42,0	42,7	47,2	51,7	51,3
5.	A. V.	Investicijski vrednostni papirji	26,7	25,9	26,0	31,1	26,2	21,8	21,1
6.	A. VI.	Tržni vrednostni papirji	1,7	1,8	1,7	3,0	4,2	4,6	4,5
7.	A. VII.	Naložbe v kapital neodvisnih strank	1,4	1,1	0,9	0,8	0,7	0,9	0,9
8.	A. VIII.	Naložbe v kapital odvisnih strank	0,6	0,7	0,7	0,8	1,3	1,3	1,2
9.	A. IX.	Neopredmetena dolgoročna sredstva	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3
10.	A. X.	Opredmetena osnovna sredstva	4,2	3,8	3,5	3,6	3,3	3,4	3,2
11.	A. XI.	Vpisani, a ne vplačani kapital	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12.	A. XII.	Lastne delnice	0,4	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
13.	A. XIII.	Druga sredstva	4,7	4,3	3,1	2,8	2,9	2,6	3,4
14.	A. XIV.	Nevračunani stroški in nezaračunani prihodki	0,5	0,7	0,5	0,7	0,6	0,6	0,6
		SKUPAJ SREDSTVA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
15.	P. I.	Obveznosti do bank	17,4	15,8	12,4	10,1	9,5	11,5	11,0
16.	P. II.	Obveznosti do strank, ki niso banke	60,2	61,2	67,6	69,8	71,0	69,2	68,6
17.	P. III.	Obveznosti iz izdanih vred. pap. in potrdila o vlogah	1,8	3,0	2,1	2,6	2,5	1,7	1,9
18.	P. IV.	Druge obveznosti	1,4	1,6	1,1	1,1	1,0	0,9	1,7
19.	P. V.	Vnaprej vračunani stroški in neobračunani prihodki	4,7	4,4	3,3	3,3	3,4	3,4	3,9
20.	P. VI.	Dolgoročne rezervacije za obveznosti in stroške	2,5	2,2	2,1	1,8	1,8	1,8	1,9
21.	P. VII.	Rezervacije za splošna bančna tveganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2
22.	P. VIII.	Podrejene obveznosti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	1,2
23.	P. IX.	Vpisani kapital	4,1	3,8	3,3	3,0	2,3	2,2	2,2
24.	P. X.	Vplačani presežek kapitala	0,6	0,7	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3
25.	P. XI.	Rezerve	5,7	4,5	4,2	3,8	4,0	3,7	3,3
26.	P. XII.	Revalorizacijski popravek kapitala	1,6	2,1	2,6	3,1	3,2	3,4	3,5
27.	P. XIII.	Preneseni čisti dobiček ali izguba prejšnjih let	0,0	0,0	0,1	0,2	0,3	0,4	0,5
28.	P. XIV.	Čisti dobiček ali izguba poslovnega leta	0,0	0,7	0,8	0,8	0,7	0,4	-0,2
		SKUPAJ SREDSTVA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
29.	B.	ZUNAJBILANČNE OBVEZNOSTI (od B.1. do B.3.)	34,0	34,0	28,3	30,4	32,3	35,1	35,5

* Podatki na dan 30.06.2000 niso revidirani.

IZKAZ USPEHA BANK

v mio SIT

		1994	1995	1996	1997	1998	1999	1. - 6.2000 *
1.	Obrestni prihodki	136.038	242.324	266.484	293.258	280.785	300.353	206.346
2.	Obrestni odhodki	101.244	183.615	183.790	208.746	190.632	205.583	147.128
3.	Neto obresti	34.794	58.709	82.694	84.512	90.153	94.770	59.217
4.	Neto ostalo	9.284	14.291	9.430	16.926	20.437	26.173	10.548
	- neto provizije	11.695	19.736	23.627	26.923	30.206	33.726	18.280
	- neto finančni posli	7.194	8.386	-886	7.462	6.691	9.541	2.033
	- ostalo **	-9.605	-13.832	-13.310	-17.460	-16.460	-17.094	-9.766
5.	Bruto prihodki (3+4)	44.078	73.000	92.124	101.438	110.590	120.944	69.765
6.	Splošni upravni stroški	28.151	42.280	50.293	58.111	65.808	74.408	38.811
	- stroški dela	1.921	26.911	31.843	35.361	38.343	43.701	22.646
7.	Neto prihodki (5-6)	15.927	30.720	41.831	43.327	44.782	46.536	30.954
8.	Neto rezervacije in neto odpisi	-11.253	-16.962	-23.489	-22.240	-18.806	-26.401	-14.288
9.	Dobiček pred obdavčitvijo (7-8)	4.673	13.759	18.342	21.087	25.976	20.134	16.666
10.	Davek	243	1.487	2.550	5.747	9.915	10.085	
11.	Dobiček po obdavčitvi (9-10)	4.430	12.271	15.792	15.340	16.061	10.049	16.666

* Podatki za prvo polovico leta 2000 niso revidirani.

** Drugi prihodki od poslovanja + Izredni prihodki - Amortizacija - Drugi odhodki poslovanja - Revalorizacija kapitala, osnovnih sredstev in kap. naložb - Izredni odhodki

STRUKTURA IZKAZA USPEHA BANK

v % od povprečne bilančne vsote

		1994	1995	1996	1997	1998	1999	1. - 6.2000 *
1.	Obrestni prihodki	12,8	18,3	16,2	15,6	12,9	11,8	7,3
2.	Obrestni odhodki	9,5	13,9	11,2	11,1	8,7	8,1	5,2
3.	Neto obresti	3,3	4,4	5,0	4,5	4,1	3,7	2,1
4.	Neto ostalo	0,9	1,1	0,6	0,9	0,9	1,0	0,4
	- neto provizije	1,1	1,5	1,4	1,4	1,4	1,3	0,6
	- neto finančni posli	0,7	0,6	-0,1	0,4	0,3	0,4	0,1
	- ostalo	-0,9	-1,0	-0,8	-0,9	-0,8	-0,7	-0,3
5.	Bruto prihodki (3+4)	4,2	5,5	5,6	5,4	5,1	4,8	2,5
6.	Splošni upravni stroški	2,7	3,2	3,1	3,1	3,0	2,9	1,4
	- stroški dela	0,2	2,0	1,9	1,9	1,8	1,7	0,8
7.	Neto prihodki (5-6)	1,5	2,3	2,5	2,3	2,1	1,8	1,1
8.	Neto rezervacije in neto odpisi	-1,1	-1,3	-1,4	-1,2	-0,9	-1,0	-0,5
9.	Dobiček pred obdavčitvijo (7-8)	0,4	1,0	1,1	1,1	1,2	0,8	0,6
10.	Davek	0,0	0,1	0,2	0,3	0,5	0,4	0,0
11.	Dobiček po obdavčitvi (9-10)	0,4	0,9	1,0	0,8	0,7	0,4	0,6

* Podatki za prvo polovico leta 2000 niso revidirani.

POSTAVKE IZKAZA USPEHA BANK V PRIHODKIH BANK

		v %						
		1994	1995	1996	1997	1998	1999	1. - 6-2000 *
	% od bruto prihodkov							
1.	Neto obresti	78,9	80,4	89,8	83,3	81,5	78,4	84,9
2.	Neto neobrestno ostalo	21,1	19,6	10,2	16,7	18,5	21,6	15,1
	- neto provizije	26,5	27,0	25,6	26,5	27,3	27,9	26,2
	- neto finančni posli	16,3	11,5	-1,0	7,4	6,1	7,9	2,9
	- ostalo	-21,8	-18,9	-14,4	-17,2	-14,9	-14,1	-14,0
3.	Splošni upravni stroški	63,9	57,9	54,6	57,3	59,5	61,5	55,6
	- stroški dela	4,4	36,9	34,6	34,9	34,7	36,1	32,5
4.	Neto prihodki ¹⁾	36,1	42,1	45,4	42,7	40,5	38,5	44,4
5.	Neto rezervacije in neto odpisi	-25,5	-23,2	-25,5	-21,9	-17,0	-21,8	-20,5
6.	Dobiček pred obdavčitvijo	10,6	18,8	19,9	20,8	23,5	16,6	23,9
7.	Davek	0,6	2,0	2,8	5,7	9,0	8,3	
8.	Dobiček po obdavčitvi	10,1	16,8	17,1	15,1	14,5	8,3	23,9
	% od neto prihodkov							
1.	Neto rezervacije in neto odpisi	-70,7	-55,2	-56,2	-51,3	-42,0	-56,7	-46,2
2.	Dobiček pred obdavčitvijo	29,3	44,8	43,8	48,7	58,0	43,3	53,8
3.	Davek na dobiček	1,5	4,8	6,1	13,3	22,1	21,7	
4.	Dobiček po obdavčitvi	27,8	39,9	37,8	35,4	35,9	21,6	53,8

* Podatki za prvo polovico leta 2000 niso revidirani.

** Bruto prihodki - Splošni upravni stroški

NEKATERI KAZALCI ZA BANKE

			v %						
			31.12.1994	31.12.1995	31.12.1996	31.12.1997	31.12.1998	31.12.1999	30.06.2000 ¹
I.	Količnik kapitalske	1. Kapital / Tveganju prilagojena aktiva 2. Temeljni kapital / Tveganju prilagojena aktiva	20,5 17,8	21,5 19,5	19,7 18,2	19,0 17,6	16,0 15,6	13,97 13,95	13,6 13,15
II.	Kvaliteta aktive	1. Popravki vrednosti / Dvomljive in sporne bilančne terjatve 2. Dvomljive in sporne bilančne terjatve / Bruto	52,7 12,0	51,0 11,0	58,4 10,3	59,2 9,4	56,1 10,9	54,57 11,62	54,07 11,92
III.	Profitabilnost	1. Neto obrestna marža ² 2. Bruto dobiček na aktivo 3. Bruto dobiček na kapital 4. Neto odpisi, popravki in rezervacije / Neto	3,7 0,4 4,0 70,7	4,9 1,0 9,2 55,2	5,6 1,1 10,3 56,2	4,9 1,1 10,3 51,3	4,5 1,2 11,3 42,0	4,04 0,79 7,76 56,73	4,62 1,19 12,23 46,16
IV.	Likvidnost	1. Povprečna likvidna sredstva / Povprečni vpogledni viri sredstev 2. Povprečni vpogledni viri sredstev / Povprečna skupaj pasiva brez kapitala	21,5 27,7	21,7 28,6	17,7 28,8	23,4 28,7	26,8 27,1	25,9 28,1	24,32 27,62
V.	Stroški poslovanj	1. Stroški dela / Povprečna skupaj aktiva 2. Neto neobrestni prihodki / Operativni stroški	1,7 42,2	2,0 44,2	1,9 29,7	1,9 39,4	1,8 41,2	1,72 44,76	1,62 37,94

¹ Podatki za 30.6.2000 niso revidirani.

² Neto obrestna marža je izračunana kot razmerje med neto obrestni in povprečno bruto obrestnosno aktivo.

NEDONOSNA IN SLABA BILANČNA IN ZUNAJBILANČNA AKTIVA BANK

Nedonosna bilančna in zunajbilančna aktiva

Vse banke	31.12.1994	31.12.1995	31.12.1996	31.12.1997	31.12.1998	12/31/99	30.06.2000*
Nedonosna aktiva** (v mio SIT)	91.638	80.169	104.118	107.969	126.651	141.702	157.285
Nedonosna aktiva / Skupna aktiva	8,1%	5,8%	6,4%	5,6%	5,7%	5,6%	5,7%
Nedonosna bilančna in zunajbilančna aktiva*** (v mio SIT)	115.837	101.603	124.386	126.240	147.514	161.428	177.774
Nedonosna bilančna in zunajbilančna aktiva/ Skupna bilančna in zunajbilančna	8,2%	5,8%	6,2%	5,5%	5,4%	5,2%	5,2%

Slaba bilančna in zunajbilančna aktiva

Vse banke	31.12.1994	31.12.1995	31.12.1996	31.12.1997	31.12.1998	12/31/99	30.06.2000
Slaba aktiva**** (v mio SIT)	62.026	55.402	64.315	64.120	81.545	88.227	91.091
Slaba aktiva / Skupna aktiva	5,5%	4,0%	4,0%	3,3%	3,7%	3,5%	3,3%
Slaba bilančna in zunajbilančna aktiva***** (v mio SIT)	80.723	68.560	76.921	73.246	91.179	98.306	102.064
Slaba bilančna in zunajbilančna aktiva/ Skupna bilančna in zunajbilančna aktiva	5,7%	3,9%	3,8%	3,2%	3,3%	3,2%	3,0%

* Podatki za 30.06.2000 niso revidirani.

** Nedonosna aktiva je definirana kot vse bilančne postavke razvrščene v skupine C, D in E.

*** Nedonosna bilančna in zunajbilančna aktiva je definirana kot vse bilančne in zunajbilančne postavke razvrščene v skupine C, D in E.

**** Slaba aktiva je definirana kot vse bilančne postavke razvrščene v skupini D in E.

***** Slaba bilančna in zunajbilančna aktiva je definirana kot vse bilančne in zunajbilančne postavke razvrščene v skupini D in E.

**STRUKTURA BRUTO SKUPNE IZPOSTAVLJENOSTI
(BILANČNE IN ZUNAJBILANČNE) PO DEJAVNOSTIH**

v mio SIT

DEJAVNOST	31.12.1994	%	31.12.1995	%	31.12.1996	%	31.12.1997	%	31.12.1998	%	31.12.1999	%	30.06.2000	%
A. GOSPODARSKE DRUŽBE IN S. P.	1.070.587	74,6	1.289.088	72,8	1.436.658	71,3	1.753.786	75,3	2.117.982	76,3	2.381.241	75,1	2.583.472	74,3
1. Kmetijstvo, lov, gozdarstvo	10.054	0,7	12.195	0,7	13.413	0,7	13.614	0,6	15.796	0,6	17.821	0,6	16.521	0,5
2. Ribištvo	174	0,0	187	0,0	220	0,0	280	0,0	303	0,0	300	0,0	280	0,0
3. Rudarstvo	541	0,0	956	0,1	4.496	0,2	5.518	0,2	4.831	0,2	6.590	0,2	5.987	0,2
4. Predelovalne dejavnosti	193.658	13,5	259.851	14,7	278.894	13,8	302.348	13,0	377.898	13,6	426.675	13,5	470.824	13,5
- proiz. hrane, pijač, tobaka in izdelkov	15.395	1,1	23.893	1,3	24.341	1,2	31.023	1,3	48.596	1,8	57.656	1,8	61.632	1,8
- proiz. tekstilnih, krznenih, usnjenih izdelkov	25.584	1,8	31.086	1,8	31.859	1,6	34.769	1,5	39.207	1,4	44.360	1,4	46.875	1,3
- lesna in papirna industrija	30.377	2,1	33.378	1,9	35.694	1,8	37.457	1,6	41.553	1,5	47.539	1,5	53.123	1,5
- kemična industrija	29.344	2,0	45.667	2,6	48.004	2,4	52.341	2,2	77.025	2,8	79.666	2,5	97.470	2,8
- kovinska in strojna industrija	43.925	3,1	55.794	3,2	63.317	3,1	69.831	3,0	79.806	2,9	99.738	3,1	111.187	3,2
- proizvodnja električne, optične opreme	20.929	1,5	29.169	1,6	31.225	1,5	31.374	1,3	40.357	1,5	44.829	1,4	47.726	1,4
- proizvodnja vozil in plovil	20.123	1,4	30.498	1,7	31.612	1,6	31.818	1,4	35.450	1,3	33.604	1,1	31.796	0,9
- proiz. pohiš., dr. pred. dej., reciklaža	7.981	0,6	10.366	0,6	12.842	0,6	13.735	0,6	15.906	0,6	19.283	0,6	21.016	0,6
5. Oskrba z elektriko, plinom,	49.846	3,5	57.932	3,3	57.859	2,9	61.325	2,6	109.237	3,9	111.774	3,5	98.611	2,8
6. Gradbeništvo	27.527	1,9	31.900	1,8	35.953	1,8	51.297	2,2	75.817	2,7	102.762	3,2	110.315	3,2
7. Trgovina; popravila motornih vozil	90.941	6,3	135.477	7,6	165.200	8,2	205.612	8,8	266.753	9,6	347.658	11,0	387.511	11,2
8. Gostinstvo	6.603	0,5	11.940	0,7	16.360	0,8	21.481	0,9	27.567	1,0	38.642	1,2	41.169	1,2
9. Promet, skladiščenje, zveze	66.466	4,6	55.126	3,1	64.817	3,2	70.177	3,0	108.571	3,9	150.082	4,7	169.617	4,9
10. Javna uprava, obramba, socialno zavarov. **	147.834	10,3	290.770	16,4	317.261	15,7	351.583	15,1	368.947	13,3	415.733	13,1	444.242	12,8
11. Zdravstvo, socialno varstvo	4.929	0,3	5.690	0,3	5.968	0,3	6.458	0,3	8.087	0,3	8.882	0,3	9.228	0,3
12. Izobraževanje	520	0,0	535	0,0	884	0,0	1.186	0,1	1.278	0,0	2.468	0,1	2.764	0,1
13. Druge javne, skupne in osebne storitve	3.005	0,2	4.913	0,3	7.187	0,4	8.784	0,4	13.238	0,5	19.185	0,6	21.336	0,6
14. Finančno posredništvo ***	323.964	22,6	250.557	14,1	299.621	14,9	480.186	20,6	504.997	18,2	501.882	15,8	552.599	15,9
15. Nepremičnine, najem poslovne stor.	73.835	5,1	87.675	5,0	98.135	4,9	109.081	4,7	146.913	5,3	168.075	5,3	185.528	5,3
16. Ostalo ****	70.690	4,9	83.384	4,7	70.391	3,5	64.857	2,8	87.749	3,2	62.711	2,0	66.939	1,9
B. PREBIVALSTVO	117.555	8,2	200.425	11,3	259.148	12,9	309.334	13,3	381.693	13,8	468.858	14,8	510.494	14,7
C. TUJE OSEBE	247.672	17,2	281.591	15,9	319.057	15,8	266.124	11,4	275.728	9,9	318.680	10,1	381.256	11,0
SKUPAJ (A+B+C)	1.435.814	100,0	1.771.104	100,0	2.014.864	100,0	2.329.244	100,0	2.775.403	100,0	3.168.778	100,0	3.475.222	100,0

* Podatki za 30.06.2000 niso revidirani.
 ** Vključeni so tudi vrednostni papirji države oziroma Republike Slovenije.
 *** Vključene so tudi terjatve do Banke Slovenije.
 **** Vključena tudi zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem in eksteritorialne organizacije, združenja.

PREGLED BANK IN HRANILNIC V SLOVENIJI Z DOVOLJENJEM BANKE SLOVENIJE ZA POSLOVANJE NA DAN 30.06.2000

I. BANKE

- 1. Banke, ki so se uskladile z določbami iz drugega odstavka 240. člena zakona o bančništvu (Uradni list RS, št. 7/99) in jim je Banka Slovenije izdala dovoljenje za opravljanje bančnih storitev iz 1. točke prvega odstavka 3. člena zakona o bančništvu in drugih finančnih storitev iz prvega odstavka 6. člena zakona o bančništvu:**

BANKA VIPA, d.d. Nova Gorica
Kidričeva 7
5000 NOVA GORICA

GORENJSKA BANKA, d.d., Kranj
Bleiweisova 1
4000 KRANJ

BANKA CELJE d.d.
Vodnikova 2
3000 CELJE

SLOVENSKA INVESTICIJSKA BANKA, d.d.
Čopova 38
1101 LJUBLJANA

FACTOR BANKA d.d.
Železna 16
1000 LJUBLJANA

NOVA KREDITNA BANKA MARIBOR d.d.
Vita Kraigherja 4
2505 MARIBOR

- 2. Banke z dovoljenjem za opravljanje vseh poslov komercialnega in investicijskega bančništva (vsi bančni posli navedeni v 2. členu zakona o bankah in hranilnicah, razen poslov iz 7. in 10. točke istega člena, katere zakon o trgu vrednostnih papirjev drugače ureja, ter vsi posli z vrednostnimi papirji navedeni v 39. členu zakona o trgu vrednostnih papirjev):**

ABANKA d.d. Ljubljana
Slovenska 58
1517 LJUBLJANA

BANK AUSTRIA CREDITANSTALT d.d. Ljubljana
Wolfova 1
1000 LJUBLJANA

BANKA KOPER d.d.
Pristaniška 14
6502 KOPER

NOVA LJUBLJANSKA BANKA d.d., Ljubljana¹
Trg republike 2
1520 LJUBLJANA

PROBANKA d.d.
Gosposka 23
2000 MARIBOR

SKB BANKA d.d. Ljubljana
Ajdovščina 4
1513 LJUBLJANA

SLOVENSKA ZADRUŽNA KMETIJSKA BANKA d.d. Ljubljana
Miklošičeva 4
1000 LJUBLJANA

3. Banke z dovoljenjem za opravljanje vseh poslov komercialnega bančništva:

DOLENJSKA BANKA d.d.
Seidlova cesta 3
8000 NOVO MESTO

HYPO ALPE ADRIA BANKA d.d. Ljubljana
Trg Osvobodilne fronte 12
1000 LJUBLJANA

KREKOVA BANKA d.d.
Slomškov trg 18
2000 MARIBOR

VOLKSBANK - LJUDSKA BANKA d.d.
Miklošičeva 30
1101 LJUBLJANA

4. Banka z dovoljenjem za opravljanje vseh poslov komercialnega bančništva (razen za zbiranje denarnih vlog fizičnih oseb v tuji valuti in za odpiranje skrbniških računov za tuje osebe):

BANKA SOCIETE GENERALE LJUBLJANA d.d.
Trg republike 3
1000 LJUBLJANA

5. Banke z dovoljenjem za opravljanje vseh poslov komercialnega bančništva doma in za opravljanje plačilnega prometa s tujino:

BANKA VELENJE d.d., Velenje
Bančna skupina Nove Ljubljanske banke
Rudarska 3
3320 VELENJE

KOROŠKA BANKA d.d. Slovenj Gradec,
bančna skupina Nove Ljubljanske banke
Glavni trg 30
2380 SLOVENJ GRADEC

¹ Nova Ljubljanska banka d.d., Ljubljana, Banka Velenje d.d., Velenje Bančna skupina Nove Ljubljanske banke, Koroška banka d.d. Slovenj Gradec, bančna skupina Nove Ljubljanske banke, Banka Domžale d.d., Domžale Bančna skupina Nove Ljubljanske banke, Banka Zasavje d.d. Trbovlje Bančna skupina Nove Ljubljanske banke, Pomurska banka d.d. Murska Sobota bančna skupina Nove Ljubljanske banke in Dolenjska banka d.d. sestavljajo **Bančno skupino Nove Ljubljanske banke**.

BANKA DOMŽALE d.d., Domžale
 Bančna skupina Nove Ljubljanske banke
 Ljubljanska 62
 1230 DOMŽALE

BANKA ZASAVJE d.d. Trbovlje
 Bančna skupina Nove Ljubljanske banke
 Trg revolucije 25 c
 1420 TRBOVLJE

POMURSKA BANKA d.d. Murska Sobota
 Bančna skupina Nove Ljubljanske banke
 Trg zmage 7
 9000 MURSKA SOBOTA

6. **Banka z dovoljenjem za opravljanje vseh poslov komercialnega bančništva doma, (razen za zbiranje denarnih vlog fizičnih oseb v tuji valuti, za odpiranje skrbniških računov za tuje osebe ter za odpiranje računov in vodenje vlog za tuje osebe, v kolikor ne gre za odpiranje in vodenje tekočih ali žiro računov tujih bank in finančnih organizacij, če so namenjeni opravljanju plačilnega prometa s tujimi bankami) in z dovoljenjem za opravljanje plačilnega prometa s tujino v zvezi z mednarodnimi poštnimi plačilnimi instrumenti:**

POŠTNA BANKA SLOVENIJE d.d.
 Vita Kraigherja 5
 2000 MARIBOR

7. **Banki z dovoljenjem za opravljanje bančnih poslov po ustavnem zakonu:**

KREDITNA BANKA MARIBOR d.d.
 Trg republike 3
 1000 LJUBLJANA

LJUBLJANSKA BANKA d.d., Ljubljana
 Trg republike 3
 1000 LJUBLJANA

II. **PODRUŽNICA TUJE BANKE**

Kärntner Sparkasse AG, Celovec
 Podružnica v Sloveniji
 Dunajska 63
 1000 LJUBLJANA

III. **HRANILNICE**

1. **Hranilnica, ki se je uskladila z določbami iz drugega odstavka 240. člena zakona o bančništvu in ji je Banka Slovenije izdala dovoljenje za opravljanje bančnih storitev iz 1. točke prvega odstavka 3. člena zakona o bančništvu in posameznih drugih finančnih storitev iz prvega odstavka 6. člena zakona o bančništvu:**

Delavska hranilnica d.d. Ljubljana
 Dalmatinova 4
 1000 Ljubljana

2. Hranilnice, ki svojega poslovanja še niso uskladile z določbami iz drugega odstavka 240. člena zakona o bančništvu:

Mariborska hranilnica-posojilnica d.o.o.²
Partizanska 3-5/II
2000 Maribor

Hranilnica LON d.d. Kranj
Bleiweisova 2
4000 Kranj

Hranilnica in posojilnica KGP Kočevske d.d.³
Roška cesta 8
1330 Kočevje

LLT Hranilnica in posojilnica d.d. Murska Sobota
Staneta Rozmana 11/a
9000 Murska Sobota

Poteza-Hranilnica d.o.o.⁴
Dunajska 22
1000 Ljubljana

² 30.06.2000 se je Mariborska hranilnica-posojilnica d.o.o., Maribor pripojila k Delavski hranilnici d.d., Ljubljana.

³ Pripojitev k Slovenski zadružni kmetijski banki d.d. Ljubljana bo predvidoma 01.10.2000.

⁴ 30.06.2000 je bil na skupščini hranilnice sprejet sklep o začetku postopka redne (prostovoljne) likvidacije hranilnice.

STATUSNE SPREMEMBE BANK IN HRANILNIC

I. STATUSNE SPREMEMBE BANK

<i>Banka</i>	<i>Statusna sprememba</i>	<i>Datum spremembe</i>
	PRIPOJITVE	
Ljubljanska banka Komercialna banka Nova Gorica d.d., Nova Gorica	Pripojitev k Novi kreditni banki Maribor d.d., Maribor	30.12.1994
E banka d.d. Maribor	Pripojitev k NLB	12.01.1995
Ljubljanska banka Posavska banka d.d., Krško	Pripojitev k NLB	01.04.1996
Banka Noricum d.d. Ljubljana	Pripojitev k Banki Celje d.d.	19.12.1996
Hmezad banka d.d. Žalec	Pripojitev k Banki Celje d.d.	30.09.1998
Banka Creditanstalt d.d. Ljubljana	Pripojitev k Bank Austria d.d.	02.11.1998
UBK banka d.d. Ljubljana (bančna skupina SKB)	Pripojitev k SKB banki d.d. Ljubljana	30.12.1998
M banka d.d. Ljubljana	Pripojitev k Banki Koper d.d.	01.10.1999
	STEČAJI IN LIKVIDACIJE	
Komercialna banka Triglav d.d. Ljubljana	Začetek postopka likvidacije	05.07.1996
	Začetek stečajnega postopka	27.12.1996
Hipotekarna banka d.d. Brežice	Začetek postopka likvidacije	02.12.1998
	Začetek stečajnega postopka	19.04.2000

STATUSNE SPREMEMBE BANK IN HRANILNIC

I. STATUSNE SPREMEMBE HRANILNIC

<i>Hranilnica</i>	<i>Statusna sprememba</i>	<i>Datum spremembe</i>
	PRIPOJITVE	
HiP Fiba d.d. Koper	Pripojitev k Abanki d.d. Ljubljana	30.12.1994
Hranilnica Magro d.d. Grosuplje	Pripojitev k Hranilnici Lon d.d., Kranj	21.08.1995
Hranilnica Hmezad Agrina d.o.o. Žalec	Pripojitev h KBT d.d., Ljubljana	03.07.1996
HIP Val d.o.o. Izola	Pripojitev h KBT d.d., Ljubljana	04.07.1996
Hranilnica Hipo d.d. Domžale	Pripojitev k Ljubljanski banki – Banki Domžale d.d, Domžale	14.03.1997
Mariborska hranilnica – posojilnica d.o.o. Maribor	Pripojitev k Delavski hranilnici d.d., Ljubljana	30.06.2000
	STEČAJI IN LIKVIDACIJE	
Kranjska hranilnica in posojilnica Ljubljana d.d., Ljubljana		
Štajerska hranilnica d.d., Maribor		
Alea d.d. hranilnica Ajdovščina		
Mestna hranilnica d.o.o., Krško		
Hranilnica in posojilnica Tilia d.o.o. Novo mesto	Prenehanje poslovanja hranilnice	11.11.1997

VELJAVNI PREDPISI, KI UREJAJO NADZOR BANK IN HRANILNIC

1. **Zakon o Banki Slovenije**
(Ur. l. RS št. 1/91 - I)
2. **Zakon o bančništvu**
(Ur. l. RS št. 7/99)
3. **Zakon o hranilno kreditnih službah**
(Ur. l. RS št. 14/90, 30/90, 17/91, 55/92, 66/93, 7/99)
4. **Zakon o bankah in hranilnicah**
(Ur. l. RS št. 1/91 – I, 38/92, 46/93, 45/94 in 7/99 – razveljavljen, v veljavi ostane le 79. člen)
5. **Zakon o Agenciji Republike Slovenije za zavarovanje vlog v bankah in hranilnicah**
(Ur. l. RS št. 1/91- I, 7/99) – razveljavljen, v veljavi ostane le 12. člen)
6. **Sklep o kontroli poslovanja bank in hranilnic**
(Ur. l. RS št. 55/92, 89/98)
7. **Sklep o izračunu kapitala, kapitalskih zahtev in kapitalske ustreznosti bank in hranilnic**
(Ur. l. RS št. 32/99)
8. **Sklep o veliki izpostavljenosti bank in hranilnic**
(Uradni list št. 32/99)
9. **Sklep o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic**
(Ur. l. RS št. 32/99)
10. **Navodilo za izvajanje sklepa o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk ter sklepa o oblikovanju posebnih rezervacij bank in hranilnic**
(navodilo izdano 10.05.1999)
11. **Navodilo za restrukturiranje terjatev bank in hranilnic**
(navodilo izdano 20.05.1999)
12. **Sklep o oblikovanju posebnih rezervacij bank in hranilnic**
(Ur. l. RS št. 32/99)
13. **Sklep o podrobnejši vsebini poročil iz 127. člena zakona o bančništvu**
(Ur. l. RS št. 32/99, 89/99)
14. **Sklep o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic**
(Ur. l. RS št. 39/99, 50/99, 63/99)
- 15a. **Navodilo za izvajanje sklepa o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic – z metodologijo za sestavitev bilance stanja s podrobnejšo razčlenitvijo bilančnih postavk**
(navodilo izdano 27.05.1999, spremenjeno 22.06.1999 in 27.07.1999)
- 15b. **Navodilo za izvajanje sklepa o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic – z metodologijo za izračun kazalcev**
(navodilo izdano 21.01.2000)
16. **Navodilo o pošiljanju mesečnih poročil o knjigovodskem stanju računov**
(navodilo izdano 27.05.1999)
17. **Sklep o najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila**
(Ur. l. RS št. 39/99)
18. **Sklep o podrobnejšem načinu izračuna obveznosti, terjatev in naložb pri ugotavljanju neto dolžništva**
(Ur. l. RS št. 42/99)
19. **Sklep o ugotavljanju in poročanju vrednosti naložb bank in hranilnic v kapital nefinančnih organizacij in opredmetena osnovna sredstva**
(Ur. l. RS št. 42/99)
20. **Sklep o obvezni uskladitvi rokov dospelosti naložb z roki dospelosti sredstev**
(Ur. l. RS št. 40/99)

21. **Navodila za izdelavo poročila o doseženem razmerju naložb prvega, drugega in tretjega razreda**
(navodilo izdano 10.03.1999 in spremenjeno ter dopolnjeno 21.07.1999)
22. **Sklep o dajanju posebnih likvidnostnih posojil s sodelovanjem bank**
(Ur. l. RS št. 25/97, 37/98 in 31/99)
23. **Navodilo za poročanje o največjih deponentih**
(navodilo izdano 25.03.1999)
24. **Navodilo za izpolnjevanje poročila o tokovih tolarske likvidnosti bank**
(navodilo izdano 20.05.1999)
25. **Sklep o zagotavljanju integralnih podatkov o stanju terjatev in obveznosti bank in hranilnic do posameznega komitenta**
(Ur. l. RS št. 85/98)
26. **Navodilo za izračun nekaterih značilnih aktivnih in pasivnih obrestnih mer bank in hranilnic za nebančni sektor**
(navodilo izdano 20.05.1999 – prečiščeno besedilo izdano 02.03.2000)
27. **Sklep o neizravnanih aktivnih in pasivnih postavkah banke v tujem denarju (o odprti devizni poziciji banke)**
(Ur. l. RS št. 37/99)
28. **Sklep o usklajevanju hranilno kreditnih služb z določbami zakona o bančništvu**
(Ur. l. RS št. 109/99)
29. **Sklep o nadzoru bank in hranilnic na konsolidirani osnovi**
(Ur. l. RS št. 109/99)
30. **Sklep o določitvi pogojev, ki jih mora izpolnjevati banka oziroma hranilnica za opravljanje bančnih oziroma drugih finančnih storitev ter o določitvi dokumentacije, na podlagi katere je mogoče ugotoviti, ali bo družba sposobna opravljati dejavnosti, na katere se nanaša zahteva za izdajo dovoljenja**
(Ur. l. RS št. 109/99 in 52/2000)
31. **Sklep o določitvi dokumentacije, na podlagi katere je mogoče ugotoviti, ali je podružnica tuje banke sposobna opravljati storitve, na katere se nanaša zahteva tuje banke za izdajo dovoljenja za njeno ustanovitev**
(Ur. l. RS št. 109/99 in 52/2000)
32. **Sklep o obveščanju o nameravani odtujitvi delnic**
(Ur. l. RS št. 109/99)
33. **Sklep o pogojih, ki jih mora izpolnjevati kreditni posrednik**
(Ur. l. RS št. 110/99)
34. **Sklep o sistemu zajamčenih vlog**
(Ur. l. RS št. 61/2000)
35. **Priporočila za opravljanje poslov trgovanja v bankah**
(priporočila izdana aprila 1997)
36. **Priporočila za upravljanje s kapitalom v bankah**
(priporočila izdana oktobra 1998)
37. **Priporočila za upravljanje s kreditnim tveganjem v bankah**
(priporočila izdana oktobra 1998)
38. **Priporočila za upravljanje z likvidnostjo v bankah**
(priporočila izdana oktobra 1998)
39. **Priporočila za upravljanje s tečajnim tveganjem v bankah**
(priporočila izdana oktobra 1998)
40. **Priporočila za vzpostavitev in izvajanje sistema notranjega nadziranja v bankah**
(priporočila izdana oktobra 1998)
41. **Priporočila za upravljanje s poslovnim tveganjem, Bazelski odbor za bančni nadzor**
(priporočila izdana septembra 1998)
42. **Priporočila za povečevanje transparentnosti bank, Bazelski odbor za bančni nadzor**
(priporočila izdana septembra 1998)
43. **Sklep o tarifi, po kateri se zaračunavajo plačila za storitve, ki jih opravlja Banka Slovenije**
(Ur. l. RS št. 23/91, 3/92, 44/92, 3/94, 4/94, 5/94, 73/94, 27/98, 76/98, 19/99, 27/99, 53/99, 61/99, 78/99, 85/99, 90/99 in 59/2000)

44. **Sklep o letnem nadomestilu za opravljanje nadzora in pavšalnih zneskih nadzora**
(Ur. l. RS št. 42/99)
45. **Pravilnik o medsebojnem sodelovanju nadzornih organov**
(Ur. l. RS št. 55/99)
46. **Navodilo o določitvi meril za pretežno opravljanje dejavnosti drugih finančnih storitev**
(Ur. l. RS št. 55/99)

RATINGI SLOVENSКИH BANK IN SLOVENIJE

Fitch IBCA

Ocenjevana banka	Kratkoročni rating	Dolgoročni rating	Individualni rating
Nova Ljubljanska banka	F2	BBB+	C
Nova Kreditna banka Maribor	F3	BBB	C/D
SKB			
Banka Koper	F3	BBB-	C/D
Banka Celje	F3	BBB	C
Abanka	F3	BBB-	C/D
Gorenjska banka	F3	BBB	C

Ocena države	Dolgoročni dolg		Kratkoročni dolg
	v tuji valuti	v domači valuti	
Slovenija	A	AA	F1

Moody's

Ocenjevana banka	Kratkoročni rating za depozite	Dolgoročni rating za depozite	Finančna moč
Nova Ljubljanska banka	P-2	Baa2	D+
Nova Kreditna banka Maribor	P-2	Baa2	D+
SKB banka	P-3	Baa3	D

Ocena države	Dolgoročne državne obveznice	
	v tuji valuti	v domači valuti
Slovenija	A3	Aa3

Standard & Poor's

Ocenjevana banka	Kratkoročni rating	Dolgoročni rating	
		Tuja valuta	Domača valuta
Nova Ljubljanska banka	A-3	BBB-	BBB-
Nova Kreditna banka Maribor			BB-pi
Banka Koper			B-pi
Banka Celje			BB-pi
Abanka			B-pi
Gorenjska banka			BB-pi

Ocena države	Suvereno tveganje	
	v tuji valuti	v domači valuti
Slovenija	A/Stable/A-1	AA/Stable/A-1+

Thomson Financial BankWatch

Ocenjevana banka	Kratkoročni rating	Dolgoročni dolg	Rating izdajatelja
Nova Ljubljanska banka	LC-1	A-	IC-B
Nova Kreditna banka Maribor	LC-1	BBB	IC-B/C
SKB banka	LC-1	BBB+	IC-B
Banka Celje	LC-2		IC-C
Abanka	LC-2		IC-C

Ocena države	
Slovenija	A-

Capital Intelligence

Ocenjevana banka	Kratkoročni rating	Dolgoročni rating	Podpora
Nova Ljubljanska banka	A 2	BBB+	2
Nova Kreditna banka Maribor	A 2	BBB-	2
SKB banka	B	BB+	3
Banka Koper	A 3	BBB-	4
Banka Celje	A 3	BBB-	3
Abanka	B	BB+	4
Gorenjska banka	A 3	BBB-	4

Ocena države	Dolgoročni rating	Kratkoročni rating
Slovenija	A-	A2